

BIBLIOTECA
COMUNALE
DI TRENTO

UNIVERSITÀ DEGLI STUDI
DI TRENTO
Dipartimento di Lettere e Filosofia

FONDAZIONE
CARITRO
CASSA DI RISPARMIO DI TRENTO E ROVERETO

QUATTRO VICARIATI, *Statuta civilia, et criminalia Quatuor Vicariatuum. Nuper reformata, & aucta, & ab illustrissimo, & reverendissimo d.d. Carolo cardinale Madrutio, episcopo, & principe Tridentino, tanquam eorum domino confirmata*, Trento, Giovanni Alberti, 1619.

Esemplare digitalizzato:

Trento, Biblioteca comunale, T I c 23

LINK: <https://bdt.bibcom.trento.it/106>

[BDT – BIBLIOTECA DIGITALE TARENTINA](#)

progetto STABAT – *Stampe antiche Biblioteca comunale di Trento*

COMUNE DI TRENTO

STABAT – *Stampe antiche della Biblioteca comunale di Trento* è un progetto concluso, cofinanziato dalla Fondazione Caritro (“Bando Archivi 2014”), dalla Biblioteca comunale di Trento e dal Dipartimento di Lettere e Filosofia dell’Università di Trento; gli altri partner del progetto sono la Soprintendenza per i beni storico-artistici, librari e archivistici della Provincia Autonoma di Trento e l’University of St Andrews, School of History, USTC – Universal Short Title Catalogue. All’interno di Stabat sono state digitalizzate e descritte tutte le edizioni stampate in Trentino nei secoli XV-XVII che si conservano presso la Biblioteca e l’Archivio storico del Comune di Trento. Ogni digitalizzazione è accompagnata da una descrizione della stampa; tutto il materiale è liberamente consultabile sulla *Biblioteca Digitale Trentina* (<http://bdt.bibcom.trento.it/>).

In questo file le immagini hanno avuto in trattamento OCR e pertanto si possono fare ricerche testuali; le immagini presenti sul sito, dove si può trovare una descrizione completa dell’edizione, hanno invece una qualità maggiore.

Le immagini presenti nella *Biblioteca Digitale Trentina* sono rilasciate con licenza di Pubblico dominio, il presente PDF è distribuito con licenza Creative Commons Attribuzione – Non commerciale – Non opere derivate 3.0.

STABAT – *Stampe antiche della Biblioteca comunale di Trento* is a project that was successfully concluded thanks to the support of a group of partners, namely the Caritro Foundation (“Bando Archivi 2014”), Trent Civic Library, the Department of Humanities of the University of Trento, as well as the Superintendence for Architectural, Landscape, Historical, Artistic and Ethno-anthropological Heritage for the Province of Trento and the University of St Andrews, School of History, USTC – Universal Short Title Catalogue. All the editions belonging to the Library and the Civic Historical Archive that were printed in Trentino during the XV-XVII centuries have been digitised and described. As a result, each digital copy is accompanied by a record with specific data regarding the printed book, and is freely available to be consulted on *Biblioteca Digitale Trentina* (<http://bdt.bibcom.trento.it/>).

The images belonging to this file are OCR-converted, hence the text of this edition can be electronically searched. The images available on the website, on the contrary, have a higher resolution and are accompanied by a complete description of the edition.

The images available on the *Biblioteca Digitale Trentina* are public domain files; this PDF is available under the Creative Commons Attribution – Non-commercial – No Derivative Works 3.0 License.

STATUTA
CIVILIA ET CRIMINALIA
QUATVOR
VICARIATVVM.

Nuper reformata, & aucta, & ab Illustrissimo,
& Reuerendissimo D.D. CAROLO Cardi-
nale MADRVTIO, Episcopo, & Princi-
pe Tridentino, tanquam eorum Dño
confirmata.

TRIDENTI, Superiorum permisso.

Apud Ioannem Albertum. M. DC. XIX.
Typographum Episcopalem.

NOS CAROLVS MISERA-
TIONE DIVINA S. R. E. TIT.
S. CÆSAREI IN VRBE
PRESBYTER CARDINALIS
MADRVTIVS.

EPISC. PRINCEPSQVE TRIDENTI, TANQVAM
Dñs Quatuor Vicariatuum pro Nobis Ne-
potibus nostris, & Successoribus

BT si sacrarum legum Constitutioni-
bus, & statutis municipalibus iam
inde à primæuo tempore obseruatis,
abunde humanis machinationibus
pro administratione iustitiæ prouisum sit, cre-
scente tamen indies hominum malitia, & in
malum procliuitate, nouis sæpenumero sanctio-
nibus pro loci, & personarum conditione, &
statu opus esse compertum est. Hinc fit, vt fi-
deles dilecti subditi nri Quatuor Vicariatuum,
ad coercendam temerariorum audaciam, &

augendam bonorum prosperitatem, subsequen-
tia statuta, siuè priorum statutorum suorum re-
formationem ab omnibus illius Iurisdictionis
obseruandam nobis exhibuerint; humiliter pe-
tendo, vt ea, vel eam auctoritate nostra, &
Nepotum nostrorum approbare, & confirmare
dignaremur. Nos itaque nostrorum, & Fa-
milie nostrae subditorum commodis plurimum
fauentes, & illos erga Nos promptos, prompti-
ores reddere cupientes, maturè huiusmodi sta-
tutis consideratis, ac discussis, attenta eorum
fidelitate, obsequijs, & meritis, illa vti hone-
stati consentanea, ac tam priuatam, quam pu-
blicam vtilitatem concernentia, nomine nostro
proprio, Nepotum, & successorum, aucto-
ritate Nobis dictis nominibus competente, ap-
probanda, & confirmanda esse duximus, vti
harum tenore approbamus & cōfirmamus; Vo-
lentes, vt ab omnibus subditis nostris Quatuor
Vicariatuum non modo acceptentur, verùm
etiam firmiter, & inuiolatè obseruètur, sub pœ-
nis in iisdem contentis: Abolendo cætera om-
nia statuta in hoc volumine non comprehensa;
Iure, & auctoritate nostra, & Nepotum no-
strorum, ac successorum semper saluis. In quo-
rum robur præsentis propria manu subscripsi-
mus,

mus, sigilliq; nostri appensione muniri manda-
uimus. Dat. Tridenti die X. Mensis Februarij.
Anno reparate salutis. M. DC. XIX.

CAROLUS CARDINALIS MADRITIVS.

Locus ✕ sigilli.

Lacobus Antonius Rigottus Secret.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Handwritten text in the middle of the page, appearing to be a title or a section header.

Main body of faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

INDEX
CAPITVM STATVTI
IN CIVILIBVS QVA-
TVOR VICARIATIBVS.

A

Acta iudicialia exigenda per Notarios.	Cap. 99.
Actionibus, & præscriptionibus non intentandis.	Cap. 62.
Actoribus sufficientibus.	Cap. 15.
Alienare nulli mulieri nõ liceat cõstãte matrimonio.	cap. 60.
Alienationibus, & alijs contractibus minorum vigintiquin- que annis.	Cap. 50.
Appellationum causis cognoscendis.	Cap. 36.
Appellare non liceat à duabus sententijs conformibus pro summa Florenium quinquaginta, & infra.	Cap. 38.
Appellari ab interlocutoria non possit.	Cap. 39.
Appellare nõ liceat ab executione sententiæ debita.	cap. 37.
Appellatione proximiorum qui intelligantur.	Cap. 70.
Appellatione masculi contineantur fœminæ.	Cap. 53.
Arbitrorum, & arbitratorum salarijs.	Cap. 31.

B

Banniri nemo possit pro causa aliqua pecuniaria	Cap. 35.
Banniti quòd non gaudeant beneficijs communiũ.	cap. 80.

INDEX

Bonis communibus dandis pupillis.	cap. 72.
Bonis emptis per vxorem.	cap. 49.

C

Capitanei iuramento.	cap. 1.
Capitulis, & positionibus admittendis.	cap. 25.
Captura & sequestris.	cap. 34.
Causis in prima instantia terminandis.	cap. 8.
Causis summarie cognoscendis.	cap. 9.
Causis à quibus non liceat appellare.	cap. idem.
Causis expediendis, & transmittendis ad consilium sapientum.	cap. 30.
Causis cognoscendis ad oculum.	cap. 40.
Causis appellationum cognoscendis.	cap. 36.
Causarum instantijs	cap. 7.
Citationibus.	cap. 11.
Citatione, & termino cadente in diem feriatam.	cap. 18.
Citante, & in die aut termino citationis non comparente.	cap. 12.
Ciuilitas qualiter amittatur.	cap. 79.
Communis personis qui non habitant in cōmuni.	cap. 73.
Communibus bonis dandis pupillis.	cap. 72.
Communalibus introitibus non vendendis, vel oppignorandis.	cap. 83.
Consilij, & consiliatorum, ac massariorum eligendorum modo, & forma.	cap. 5.
Consules Villarum.	cap. 17.
Contractibus minorum viginti quinque annis.	cap. 50.
Curatore, seu tutore dando.	cap. 16.
Curatore dando petenti.	cap. 14.
Curatoribus sufficientibus.	cap. 15.

DE CIVILIBVS.

D

- Debitum iam solutum petentium pœna. cap. 41.
Decreta fieri possint etiam diebus feriatis. cap. 44.
Defuncti possessione continuanda in hæredem. cap. 61.
Dotes mulierû qualiter creditoribus possint soluere. cap. 56.
Dotium dandarum, & restituendarum emolumento, & interesse. cap. 57.

E

- Emolumento, & interesse dotium dandarum, & restituendarum. cap. 57.
Excussionibus, & modo pignorandi in stabilib*. cap. 33.
Quod ab executione sententiæ vel consentium debita non liceat appellare. cap. 37.

F

- Fœminarû successiõib* Brentonici, Auij, & Murij. ca. 81.
Ferijs, & diebus feriatis. cap. 42.
Ferijs in honorem Dei, & vtilitatem hominum. cap. 43.
Fideiussoribus extrahendis de fideiussionibus. cap. 46.
Fideiussoribus habentibus ius cessum indemnibus conseruandis. cap. 47.
Fideiussores censeantur legitimè obligati etiam omissis renuntijs. cap. 48.
Filiatione probanda. cap. 26.
Filij positi in conditione quâdo intelligantur vocati. ca. 69.
Filij qui non habitant in domo cum patre. cap. 75.
Filijs, & filiabus natis ex patre, & matre de cõmuni quando in commune succedere debeant. cap. 77.
Forensibus habentibus in eorum familijs mulieres de cõmuni.

DE CIVILIBVS.

muni.	cap. 66.
Forensibus non admittendis in communi.	cap. 85.
Forenses non habentes vocem in communi, & habitantes.	cap. 91.
Forma eligendorum Massariorum.	cap. 5.
Fraternitatem quòd nemo de communi possit cum forensibus contrahere.	cap. 87.
Fratres, & sorores nò succedant in bonis cõmunibus.	ca. 78.

I

Incidendis perticis à circulis.	cap. 90.
Incidendis lignaminibus in gadijs, & nemoribus communis, & particularium.	cap. 89.
Interesse, & emolumento dotium dandarum, & restituendarum.	cap. 57.
Interrogatorijs faciendis testibus.	cap. 27.
Introitibus communibus non vendendis, vel oppignorandis.	cap. 88.
Iuramento Capitanei.	cap. 1.
Iuramento Vicarij.	cap. 3.

L

Legitimatione personarum.	cap. 13.
Libellis producendis.	cap. 21.
Libræ qualiter intelligantur.	cap. 92.
Lignaminibus non incidendis.	cap. 89.
Litis contestatione	cap. 21.
Lucro dotis per matrum.	cap. 59.

M

Massarijs eligendis.	cap. 5. Massarij,
----------------------	----------------------

INDEX

Massarij, & Consules Villarum.	cap. 17.
Malculi appellatione fœminæ contineantur.	cap. 53.
Maticula Notariorum.	cap. 94.
Mercedes Notariorum.	cap. 93.
Morte, & filiatione probanda.	cap. 26.
Mulierum dotes qualiter possint soluere.	cap. 56.
Mulier nulla constante matrimonio alienare possit sine triû agnatorum vel, & c. præsentia.	cap. 60.

N

Notariorum maticula.	cap. 94.
Notarij annuati faciant protocolla instrumentorû.	cap. 97.
Notarij non excedant mercedem statutariam.	cap. 98.
Notario defuncto sine idoneo hærede.	cap. 95.
Notarijs non debentibus scribere instrumenta, & scriptu- ras publicas.	cap. 96.
Notarij teneantur exigere oïa acta termino trienij	cap. 99.

O

Officium in suo Vicariatu recusare nemo valeat.	cap. 6.
Ordinibus seruandis pro statutis in communi.	cap. 71.

P

Pacto affrancandi affectus non præscribendo.	cap. 63.
Personarum legitimatione.	cap. 13.
Pœnis per Vicarios imponendis.	cap. 4.
Pœna testium citatorum non comparentium.	cap. 28.
Pœna petentium debitum iam solutum.	cap. 41.
Pignorandi modo, & exequendi in mobilibus.	cap. 52.
Pignorandi modo in stabilibus.	cap. 33.
A 5	Posses-

DE CIVILIBVS.

Possessione nulla persona possit spoliari.	cap. 54.
Possessione defuncti continuanda in heredem.	cap. 61.
Positionibus admittendis.	cap. 25.
Præcepta fieri possint etiam diebus feriatis.	cap. 44.
Præcepta pœnalia, sequestraq; fiant in scriptis.	cap. 45.
Præscriptionibus, et actionibus non intentandis.	cap. 62.
Procuratore, & Curatore dando petenti.	cap. 14.
Procuratores non intelligatur reuocati per comparitionem principalis.	cap. 20.
Procuratoribus, actoribus, curatoribus, & iudicibus suf- ficientibus.	cap. 15.
Probationibus faciendis.	cap. 24.
Protocolla facienda per notarios.	cap. 97.
Proximiorum appellatione qui intelligantur.	cap. 70.

Q

Questionibus emergentibus inter coniunctas personas.	cap. 10.
--	----------

R

Redditibus, & fructibus per maritos de bonis vxorū perci- piendis.	cap. 58.
Recusare nemo valeat officium in suo Vicariatu.	cap. 6.

S

Salarijs iudicum arbitratorum, & arbitratorum.	cap. 31.
Sententia qualiter ferri debeat.	cap. 22.
Sententijs duabus conformibus appellari nō liceat.	cap. 38.
Sequestris.	cap. 34.
Sindicis sufficientibus.	cap. 15.
Successionibus ex testamento.	cap. 64.

Suc-

CXXVII INDEX

Successione in transuersalibus.	cap. 67.
Succedere qui debeant morientibus ab intestato.	cap. 65.
Succedere ab intestato quis debeat filio, vel filix morien- ti.	cap. 66.
Successionibus fœminarum Brentonici, Auij, & Mutij in bonis communibus.	cap. 81.
Successionibus fœminarũ Alę in bonis cõmunibus.	cap. 82.
Successione fœminarum Ciuium Alę.	cap. 84.
Successione ad bona communia fœminarum Communis Alę nubentium forensibus.	cap. 83.
Successione nepotum ex pluribus fratribus patruo, seu pa- truis.	cap. 68.

T

Taxa mercedum seruanda per Dominum Capitaneum, & eius Curiam.	Cap. 102.
Taxatio mercedum Notariorum.	cap. 101.
Taxatio mercedũ Notar. p̄ processib⁹ iudicialib⁹.	ca. 100.
Tenuta qualiter concedi debeat.	cap. 22.
Tenuta vxoris.	cap. 55.
Termino cadente in diem feriatam.	cap. 18.
Termino ad petendum rationem tutelę.	cap. 51.
Termino ad petendum rationem administrationis bonorũ maiorum vigintiquinq; annis.	cap. 52.
Terminis super præceptis, & condemnationibus factis in confessos.	cap. 29.
Testium citatorum non comparentium pœna.	cap. 28.
Tutore dando.	cap. 16.

V

Vendere quòd nemo possit iura sua Communis.	cap. 86.
	Vica-

DE CIVILIBVS.

Vicario eligendo.

cap. 2.

Vicarij iuramento.

cap. 3.

Vicarij teneantur federe bis pro singula hebdomada. cap. 19.

Victus victori condemnetur in expensis.

cap. 93.

Vxor qualiter debeat accipere tenentiam d' bonis mariti. ca. 55.

DE CIVILIBVS. I
DE D. CAPITANEI
I V R A M E N T O.

Cap. I.

STATVIMVS, & ordinamus, quòd D. Capitaneus, vel Locumtenens, qui pro tēpore fuerit electus ab Illustrissimis Dominis, & veniet ad officiū Capitaneatus, portare debeat suas literas patentes, easq; registrari facere in principio sui ingressus in actis Cancellarię, in quibus literis pateat dictum Capitaneum, siuè Locumtenentem præstitisse non solū iuramentum fidelitatis, sed etiam quòd bona fide, sine fraude regimen, & Capitaneatum quatuor Vicariatuum, & eius Iurisdictionē administrabit, reget, faciet, & gubernabit, dictosq; quatuor Vicariatus, & eorū districtum, & personas i eis habitantes, & quòd bona fide, & sine fraude faciet iustitiam cuilibet petenti secundū leges, & iura, ac statuta ipsorū quatuor Vicariatuum, ac bonum, & approbatū vsum, & bonas consuetudines. Quodq; rixas, discordias, maleuolētias, & odia, quæ sciuerit, concordabit, & sedabit iuxta posse suū, & quòd de falsitate, homicidio, furto, & de quolibet maleficio inquiret, & inquire faciet diligēter, & toro posse suo. Qui D. Capitaneus syndicari possit functus officio per dies octo continuos nisi de dolo, & barataria, teneaturq; singulis diebus se præsentare ad horam deputatam, & comparere in Castro corā syndicatoribus, & personaliter, siuè habeat procuratorem, vel aduocatū, siue non, ipse debeat respondere, vel cū ipsius præsentia per procuratorē, vel aduocatū responderi debeat quibuscunq; petitionibus, & querelis contra eū factis, & debeat in prima comparitione præstare idoneā fideiusionem ad arbitrium Dominorū Syndicatorum de stādo

A iuri,

2 DE CIVILIBVS.

iuri, & iudicatum soluendo. Et licet elapsis dictis diebus octo, causæ, & querelæ, si quæ fuerint porrectæ, non fuerint per ipsos Dominos Syndicatores expeditæ, expediantur tamen quâto citiùs, nec teneatur D. Capitaneus, vel Locumtenens personalitèr vltèriùs insistere. Syndicatores verò, qui sint Doctores, eligantur tempore debito ex æquo, tam ab Illustrissimo Domino, quàm à Vicariatibus, & in casu discordiæ tertius, qui tamen sit pariter Doctor, deputetur ab Illustrissimo Domino, & expensæ Syndicatorum æqua quoque lance præstentur.

§ De Vicario eligendo. Cap. II.

STatuimus, & ordinamus, quòd electio Vicarij fieri debeat prima die Ianuarij vniuscuiusq; anni per Vicarium, & Homines de consilio anni præcedentis, nominando omnes prædicti secerè apud acta in præsentia D. Vicarij, quem maluerint de magis idoneis, habilibus, & probatis viris in Vicarium. Et facta nominatione sex, qui plura vota habuerint, ballotentur in dicto cõsilio per scrutinium, & quatuor, qui superiores in votis remanserint, ponantur in electione, scribendo priorè in ordine eum, qui plura habuerit vota, & sic successiue, & in paritate votorum senior præferatur, & transmittantur ad Illustrissimum Dominum, &c. vt vnus eorum in Vicarium confirmetur.

§ De Vicarij iuramento. Cap. III.

STatuimus, & ordinamus, quòd quilibet Vicarius quatuor Vicariatuum iuret in manibus Domini Capitanei, vel sui Locumtenentis ad Sancta Dei Euangelia in principio sui Vicariatus, quòd bona fide, sine fraude vicariatum suum exercebit, manutenebitq; & conseruabit iura Illustrissimorum

DE CIVILIBVS. 3

rum Dominorum suorum, & quòd faciet iustitiam cui libet petenti secundum leges, statuta, approbatum vsu, & consuetudines sui Vicariatus.

§ De pœnis per Vicarios imponendis. Cap. IV.

STatuimus, & ordinamus, quòd sicuti antiquitus obseruatum fuit, quòd Vicarij quatuor Vicariatum imposuerint, & exegerint pœnas librarum trium pro eorum iurisdictione tuèda, ita etiam de cœtero possint imponere, comminari, & exigere dictas pœnas librarum trium intelligèdo tamen quod in hoc casu librę in Vicariatibus Brentonici sint marculorum quindecim, Murij marculorũ viginti pro quaque libra, & Auij, ac Alæ solidorum viginti Veronensium, pro singula libra, quia ita per retroacta tempora obseruatum est, firmiter tamen manente statuto sub Rubr. qualiter intelligantur librę in hoc statuto in cap. 92.

§ De consilijs, & consiliariorum, ac massariorum eligendorum modo, & forma. Cap. V.

STatuimus, & ordinamus, quòd in die Epiphanię cuiuslibet anni vltra Vicarium, & Massarios eligantur homines de consilio, & pro cõsiliarijs Vicariatus vniuscuiusq; per regulas Vicariatuũ ex magis idoneis habentibus vocem legitimam in communi; Auij octo pro colonello; Alæ ex tota terra eligantur triginta; Brètonici octo p colonello, & sic quadraginta, & Murij, octo in regula Murij, octo in regula Molinæ, & Rauazzoni, & alij octo i regula Thierni, & Befagni, septem Serauallis, sex in Villa Burgheti, & Pilcanti nouem, quibus per Vicarium iuramentum deferatur de fideliter segerendo, ac vtilia pro suo communi procurando, qui omnes cum Vicario, & Massarijs conficiant consilium, & quòd ab

4 DE CIVILIBVS.

eis legitimè citatis, & congregatis, vel duabus de tribus partibus eorum fuerit decretum, & deliberatum per suffragia, habeatur prò legitimè facto, prout si factum fuisset ab omnibus de consilio, & à tota vniuersitatè communis, aliter deliberatio non teneat. In villis autem segregatis à quatuor communibus prædictis seruetur eorum antiqua cõsuetudo. Eademq; die Epiphanię secundum laudabilem vniuscuiusq; Vicariatus consuetudinem eligantur Massarij, qui, vt per retro acta tempora moris fuit, administrent introitus cõmunis cum iuramento per Vicarium eis præstando, qui teneantur Vicario, & consilio reddere rationem post Sancti Michaelis festum tunc immediatè subsequendum. Deinde per consilium eligantur, fiant, & nominentur ædiles, syndici, æstimatores, & procuratores, & notarij communis, siuè notarius, & procurator cum salario, mercedeq; vbi opus erit taxanda, ac iuramento dando creatis, & creandi singulis annis. Et Massarij teneantur curare, vt fiant noua officia tempore debito, & si neglexerint, & culpa eorum facta non fuerint, puniantur in Renensibus decem pro quaque vice applicandis pro tertia parte fisco, pro alia tertia accusatori, & pro alia locis pijs arbitrio D. Capitanei in locum ramentum contrafactionis, & accusator teneatur secretus.

¶ Quod recusare nemo valeat officium in suo Vicariatu. Cap. VI.

STatuimus, & ordinamus, quòd nemo de Vicariatu suo electus ad officium, & exercitium sui communis, valeat recusare onus, & officium in quo fuerit electus, nemo tamen inuitus possit eligi ad officium, nisi alternis annis.

§ De instantijs caufarum. Cap. VII.

STatuimus, & ordinamus, quòd in caufis, de quibus in statuto cap. 9. quantæcunq; summæ, & alijs ad libras ducentas, instantia duret anno cum dimidio, à die litis contestatæ verè, vel fictè, aliæ autem terminentur secundum ius comune.

§ De caufis in prima instantia terminandis. Cap. VIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd caufæ ciuiles in prima instantia audiri, & terminari debeant per Vicarios etiam in caufis suarum Communitatum, nec Dom. Capitaneus valeat (opposita declinatoria) se in eisingere, nisi quis fuerit in possessione, vel quasi, vel aliàs iuris præsumptionem pro se habuerit, & ab eodem D. Capitaneo mandatum pœnale impetrarit, seu contra eum fuerit impetratum, quibus in casibus contradicens teneatur in eius iudicio stare, & eidem parere, ac obtemperare. Qui D. Capitaneus sit etiam iudex in caufis Communitatum, datò quòd ipse esset de Comuni illo, cum quo esset litigium.

§ De caufis quibus possit cognosci summarie, & à quib⁹ non liceat appellare. Cap. IX.

STatuimus, & ordinamus, quòd de infra scriptis caufis cuiuscunque summæ reddatur ius summarie, de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij, quæ sine alicuius libelli oblatione expediri, & terminari debeant, vt infra videlicet in causa mercenarij petentis mercedem sui laboris, & operis, in causa in qua dominus petit pensionem, seu partem à suo inquilino, seu fectalino, vel colono, & in causa cibi, & potus, & in causa emptionum, & venditio-

ditionum factarum, & initarum occasione alicuius mercimonij, & animalium, & in causis viduarum, pupillarum, & aliarum miserabilium personarum, & forensium agentium, communium, villarum, carceratorum, vniuersitatum, confraternitatum, & in omnibus alijs causis quæ sint ad summam, & infra summam tronorum viginti quinque vbi libello non est opus, vel petitione, aut productione instrumentorum, scriptorum, vel scripturarum, loco libelli, vt infra declarabitur, quæ quidem causæ librarum viginti quinque, & infra terminari, & diffiniri possint cum vno teste bonæ opinionis, & famæ cum delatione iuramenti tempore feriato, & non feriato in utilitate hominum appellatione, grauamine, & contradictione quacunque semota, vbi summa non excederit libras viginti quinque. In causis autem in quibus persona prædictæ peterent fundos, domos, hereditates, vel deuolutiones fundorum, & proprietates, dotes, legitimas, vel supplementa illarum, libellus præsentetur, vel instrumentum, aut scriptum loco libelli, & summarie quidem procedatur tam in prima instantia, quam in causis appellationum, attamen appellationes admittantur, & alia seruentur, de quibus in presenti statuto.

§ De questionibus emergentibus inter coniunctas personas. Cap. X.

STatuimus, & ordinamus, quod si qua questio de cetero oriatur inter aliquas de infra scriptis personis coniunctis in quatuor Vicariatibus, videlicet inter ascendente, & descendente, vt puta inter patrem, & filium, auum, nepotem, & sic de cæteris, vel inter collaterales ex linea paterna, vel materna coniunctos vsq; ad secundum gradum consanguinitatis, & affinitatis inclusiuè, vel inter patruum, seu amitam, vel nepotes, vel inter affines infra scriptos, videlicet inter socerum, & socram, & generum, vel nurum, vel inter cognatos, & cognatas, intel-

ligēdo semper masculinū genus cōcipere femeninū, gradusq; affinitatis, & cōsāguinitatis itelligēdos esse scđm ius canonicū, & teneatur Vicarius, qui p tēpore erit parte petente compellere dictos litigātes realiter, & psonaliter eligere duos cōmunes amicos, qui sūmariē de plano, absq; strepitu, & figura iudicij, quolibet loco, & tēpore feriato, & nō feriato, p̄sentib⁹ partib⁹, & absentib⁹, citatis & nō citatis, tā de factō, quā de iure cognoscere, & diffinire de beat de q̄stione p̄dicta, p̄na appōsita in sua diffinitione, i quā pars nō adiplēs q̄ diffinitū fuerit p̄ dictos electos, vel aliter nō obediēs dictis electis, seū suē diffinitioni, totiens cadat quotiēs cōtrafecerit, & nihilomin⁹ dicta diffinitio i sua firmitate p̄duret, & quicquid dicti electi i dicta q̄stione diffiniēdo dixerit, statuerit, aut declarauerit, teneatur, & valeat D. Vicarius, aut officiales, sup hoc requisit⁹ totū illud cū iuris remedijs executioni mādare, & cogere partes adiplere, & ppetuō obseruare, nulla appellatione, nullaq; cōtradictione obstāte, ac si p̄ dictas partes i dictos electos tanq̄ in arbitros, & arbitratores, cōmunesq; cōposito res fuisset plenissimē cōpromissū. Et si p̄dicti duo electi nō cōcordarēt in diffiniēdo, dictę partes possint, & debeāt eligere tertiū infra quartā diē computandā à die qua p̄dicti duo electi de dicta discordia notificauerit D. Vicario, & si nō poterit dictę partes cōuenire de tertio intra diē tū terminū quatuor dierū, tūc p̄ D. Vicariū eligatur tertiū ea forma, qua eligūt sapiētes quib⁹ q̄stiones cōsulēdę cōmitūtur, & quicquid maior pars dictorū triū sic electorū vt supra dixerit, aut diffiniuerit, illud executioni mādatur, & a partib⁹ obseruet, vt dictū est. Insup D. Vicarius, loci intra terminū cōgruū suo arbitrio statuendū cōpellat realiter, & psonaliter dictos electos ad cognoscēdū, & diffiniēdū inter partes de q̄stione p̄dicta. Saluo quōd non possit opponi, nec peti cōpromissū p̄st litē cōrestatā, nec

8 DE CIVILIBVS:

in causis de quibus constat publicum instrumentū, seu testamentum, nec sup difficultatibus fideicommissorū, & quoddam arbitri electi habeat auctoritatē formadi, & expediendi processū vsq; ad sententiā exclusiue simul, & insolidū, coniunctimq; & diuisim tanquam si ipsi inter se se vices inuicem cessissent, & quādo essent negligentes inferendo sententiā, possint arētari per præcepta pēnalia Vicarij, siue Capitanei: instātia autē ad concludendū sit mēsiū trium cōtinuorū à litis contestatione, siue responsione ad merita quo tpe intelligat ī causa cōclusū, & post illud tēpus arbitri teneātur expedire ī termino vnus mēsis, abbreuiari tū possint tempora dicta iuxta qualitātē caularū arbitrio arbitrorū, qui tamē eligi debeant in Vicariatu rei cōuenti, & nō in alio loco sub pēna nullitatis cōpromissi. Et si cōtigerit accidēti aliquo causā cōpromissā intra quatuor præmissos mēses datos ad cōcludendū ī causa, ac arbitris ad iudicādū, expediri non posse, q̄ actor admittat ad restaurādū, & renouādū instātiā corā eisdem arbitris, aut alijs modo quo supra eligendis, si interī aliquis moreret, vel suspectus fieret, solutis tū prius omnib⁹ expēsis illuc vsq; occurfis, toties, quoties arbitralis instātia pmissa p̄iret vsquequod sntia vna arbitralis, seu arbitramētalis per arbitros duos si cōuenerit, aut cōcordauerit simul oriat, aut electo tertio, p̄ duos ex illis, p̄ntē tū coarbitro, aut citato.

¶ De citationibus. Cap. XI.

STatuimus, & ordinamus quoddam quilibet habitator ī quatuor Vicariatib⁹, & eorū districtu citari dbeat, seu possit ad postulationē cōquerētis, seu cōqueri volētis de ipso semel tantū si repertus fuerit, vel bis ad habitacionē diebus tamē diuersis, si personaliter non fuerit repertus, intelligendo tamē, & declarando per duos diuersos dies, antedie termini, & non aliter, & quilibet vagabundus, seu

non habitans in Vicariatibus, vel pertinētis debeat, & possit personaliter citari si inueniatur, & conquerenti placuerit, aliās citari possit alta voce præconia super plateis Vicariatuū bis diuersis diebus citatione affixa super domo cōmunis, vbi ius redditur, vel alio loco vbi ordinariē ius redditur, ita tamē quòd ab vltima citatione vsq; ad terminum comparendi intercedāt dies octo ad minus, vt compareat corā iudice, seu Vicario, vel officiali competenti ad terminum citationis, & hæc talis citatio in quolibet prædictorum casuum pro sufficienti, & legitima habeatur, intelligēdo semper quòd masculinum genus fœmeninum includat, & prædicta locum habeant in quolibet casu, & in qualibet causa, in quo, vel in qua ad petitionem alicuius personę ex parte alicuius iudicis, seu Vicarij citari reperitur, ita quòd contra ipsam aliquid opponi non possit, seu excipi, sed tāquam pro sufficienti, & legitima in quolibet prædictorū casuum, in omnibus casibus, & causis sufficiens, & legitima censeatur iure cōmuni, & statuto aliquo non obstante, saluo quòd quilibet præco intelligatur habere mandatū à Vicario, & possit sine requisitione aliqua Vicarij, vel iudicis, vel alterius officialis citare quālibet personam ad instantiam cuiuslibet personę ad cōparendum, & respondendū in iure. Nullus tamē etiam si personaliter inueniatur possit cogi pro ea ipsa die ad cōparendū, nisi sponte venire voluerit, vel nisi inuētus fuerit in loco vbi ius redditur, seu circum circa dictum locum per triginta perticas iustę mēsurę: hoc addito quòd si contingeret fieri citationē de aliqua persona absente, quę nō retineat familiam, habeat tñ bona in Vicariatu sub quo citatur, debeat i termino citationis illi absēti per iudicē ad quē spectabit dari, & deputari aliquis curator, seu defensor cū iuramēto defēdendi absētē, & vtilia p eo faciendi, & inutilia pretermittendi, absq; tñ onere cōficiēdi inuentariū, qui defensor habere debeat p suis mercedibus, cū fuerit deputatus, Renēsē vnū à parte instāte,

& in progressu causę etiã maiorẽ summã, si ita causa exegerit arbitrio tamen iudicis, de quibus mercedibus solutis per instantem refici debeat ipse in bonis dicti absentis iuxta condemnationem, quę subsequetur, salvo tamen quod non debeat deputari defensor, seũ curator alicui absentis vt supra à libris vigintiquinque infra, sed facta citatione contra absentem vt supra alta præconia voce, contra eũ procedatur absq; aliquo curatore, seũ diffensore.

§ De citante, & in die, aut termino citationis non comparente. Cap. XII.

STatuimus, & ordinamus, quod si quis alium citari iusserit, & curauerit pro aliqua die, & in eodem citationis termino, & die non comparuerit, vel comparendo nihil dixerit, ad corripiendum hominum malitias, & cauillationes, quod citari faciens condemnatur in expensis, & damno citati arbitrio iudicis secundum personarum qualitatem, dummodo non condemnatur minus vno trono, ultra expensas iudiciarias, & hoc parte petente in termino citationis.

§ De legitimatione personarum. Cap. XIII.

STatuimus, & ordinamus quod comparentes procuratorio, syndicatorio, tutorio, curatorio, & actorio nomine alterius secundum personarum qualitatem, & conditionem, parte illis opponente non admittantur, nisi in termino immediatè sequenti illis per iudicem assignando docuerit de legitimo mandato, & auctoritate, & eis nõ docentib⁹, seũ principali non ratificante, procedi possit ad vltiora contra contumacem, & si causa non ascenderet ad summam librarum vigintiquinque; credatur cõparentib⁹ producta fide suæ auctoritatis.

§ Quod

§ De procuratore, & curatore dando petenti.
Cap. XIV.

STatuimus, & ordinamus, quòd ad petitionem cuiuslibet in iudicio legitimè requirentis, teneatur iudex providere illi de procuratore, aut curatore, compellendo quem maluerit, & magis idoneum existimauerit, mediantibus eius mercedibus, ad suscipiendum tale onus, mulctam imponendo trium librarum, nè indefensus aliquis remaneat.

§ De procuratoribus, actoribus, curatoribus, & Syndicis sufficientibus. Cap. XV.

STatuimus, & ordinamus quòd quilibet intelligatur, & sit sufficiens tutor, & curator constitutus à iudice, actor, & Syndicus ab vniuersitate constitutus, & procurator constitutus à maiore viginti quinque annis sine iuramento, vel à pubere cum iuramento solemni ad lites, & causas, ad agendum, & defendendum, alia iuris solemnitare prætermissa, exceptis casibus in quibus mandatum exigitur speciale, in quibus quilibet procurator, actor, syndicus, vel curator intelligatur, & sit sufficiens si constitutus sit ad lites, & ad causas agendum, & defendendum cum speciali mandato, in casu, in quo mādaturum exigitur speciale, ita quòd contra prædicta aliquid opponi, seù excipi non possit, & legitimus censeatur iure communi, vel statuto aliquo non obstante.

§ De curatore, seù tutore dando ad certam rem, & certam causam. Cap. XVI.

STatuimus, & ordinamus, q̄ possit dari, & constitui tutor, & curator maior annis viginti quinque muto, surdo, fatioso, prodigoq; maiori, seù minori ad certam rem, ad certam

12 DE CIVILIBVS.

tam causam, & ad certum tempus sine confectione iuuentarij, omissa omni iuris solemnitate.

¶ Quòd Massarij, & Consules Villarum teneantur denuntiare, & Vicarij providere de tutore pupillis.

Cap. XVII.

STatuimus, & ordinamus, quòd syndici, Massarij, & Consules Villarum cuiuslibet vicariatus, qui pro tempore fuerit, teneantur, & debeant infra dies quindecim perpetuis temporibus à morte patris, vel à tempore, quo aliter pupilli reperientur sine tutoribus esse, denuntiare Vicarijs respectiue, qui pro tempore fuerint, mortem cuiuslibet patris familias, qui reliquerit aliquè pupillum, vel pupillam, aut pupillos aliter carere tutoribus, pœna librarú 25. pro duobus tertijs fisco, & alio Vicarijs locorum, respectiue applicanda, & hanc denuntiationem facere teneantur Syndici, Massarij, & Consules villarum, quando facultates pupillorum excedût summam Renensium quinquaginta, & facturi denuntiationem, pro cuitandis expensis itineris, debeant secum ferre notulam bonorum ad pupillos pertinentium exhibendam Notario, & cum eisdem denuntiantibus veniât duo de proximioribus pupillorum, vel vicinis, qui alia bona nescire, quòd extent, quàm descripta iuramento suo affirmant, & nihilominus pœna de iure communi cõtra illos, quibus incumbit petere dari tutores, suum robur, & effectum fortiautur, & prædicti Vicarij infra terminum dierum octo à die prædictæ denuntiationis cum effectu providisse debeant præfatis pupillis sub pœna præscripta fisco applicanda de vno tutore, seù & pluribus idoneis pro debito sui officij, & cum salario, vt in taxatione ab ipso iudice facienda.

¶ De citatione, & termino cadente in diem
feriatam. Cap. XVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd omnes citationes, & termini cadentes in diem feriatam, intelligantur cecidisse, expediriq; obseruari, & terminari debeant in die proximiore sequenti non feriatam, & hoc in summarijs causis: in ordinarijs autem, in die prima ordinaria sequenti non feriatam: & hoc nisi aliter fuerint proclamati termini, & citationes iudicum mandato, quo casu stetur eorum proclamationibus, quæ tamen fieri non debeant, nisi iustis de causis.

¶ Vicarij teneantur sedere bis pro singula hebdomada
ad minus. Cap. XIX.

STatuimus, & ordinamus, quòd Vicarij quattuor Vicariatuum teneantur sedere, & ius reddere ordinariè ad minus bis in hebdomada iuxta solitum, & extra dies ordinarios teneantur cuilibet requirèti in causis summarijs iustitiam facere.

¶ Procuratores non intelligantur reuocati per com-
partitionem principalis. Cap. XX,

STatuimus, & ordinamus, quòd si dominus fuerit in iudicio per procuratorem, siue ante litem contestatam, siue post, & comparuerit in iudicio etiam procedendo, non videatur reuocare mandatum procuratoris sui per dictam compartitionem semel, vel pluries factam, nisi eundem procuratorem suum reuocauerit expresse.

§ De libellis producendis, litis contestatione. Cap. XXI.

STatuimus, & ordinamus, quòd facta citatione, si actor comparuerit personaliter, & personam legitimam habuerit standi in iudicio, si causa fuerit ordinaria, & de maiori summa librarum vigintiquinq; teneatur producere libellum suum seu petitionem suam in scriptis, & duplicem, quarum altera detur patti, altera remaneat penes notarium, seu apud acta: & si non producat duplex, detur copia parti expensis producentis: idem intelligatur de alijs scripturis scriptis, vel instrumentis, quæ loco petitionis producentur, & de alijs responsionibus, exceptionibus, replicationibus, & capitulis productis tam per actorem, quam per reum. De quibuslibet verò alijs instrumentis, vel scripturis generis cuiuscunq; productis in iudicio, etiam de mandatis procure, tutela, cura, & syndicatus, similiterq; in executiuis, copia sententiæ, vel laudi, & in causis à vigintiquinq; libris infra detur semper copia petitionis, & aliorum quorumcunq; expensis petentis copiam. Porro si actor fuerit requisitus de satisfaciendo, de iudicio sisti, & expensis reficiendis, si bona immobilia non possederit, vel faceret diligentiam, si non possideat, de inueniendo fideiussorem, quòd si non inueniat, debeat iurare, se fecisse diligentiam, & non inuenisse, & de expensis reficiendis, in casu succumbentiæ, eòq; in casu teneatur actor requisitus iurare de calumnia, semel tantum in rota causa; ceterum, si reus personaliter, & legitimè comparuerit, teneatur, habita libelli, seu petitionis copia, pro prima iuris respondere, nisi ex iusta causa fuerit per iudicem terminus prorogatus, litemque legitimè contestari: aliàs actore petente, lis habeatur pro legitimè contestata, & qualibet responsio facta circa mèrita causæ per reum habeatur pro litis contestatione, & procedi possit, ac si lis esset legitimè contestata, aliqua exceptione non obstante: teneaturque

reus

reus requisitus si non habuerit domicilium, illud sibi eligere, aliàs illud habere intelligatur in plateis solitis cuiuslibet Vicariatus. Si verò citatus non comparuerit in iudicio per se, vel alium legitimè, vel non responderit ad terminum citationis, producta petitione, seu libello per auctore, in electione sit petitoris, vel petendi litem pro contestata negatiuè pronuntiari, vel sententiari facere iuxta petita, vel etiam petendi tenutam ex primo decreto tam in realibus, quàm in personalibus, iuxta tamen ordinem sequētis capituli ad vnguem seruandi, quæ tamen tenuta possit recuperari refusus expensis contumatiæ.

¶ Tenuta qualiter concedi, & condemnatio, ac sententia ferri debeat. Cap. XXII.

STatuimus, & ordinamus, quòd tenuta non possit peti, nec dari seu concedi, nisi prius data, vel transmissa fuerit copia libelli in causis, in quibus requiritur, siuè petitionis, vel instantiæ in causis, in quibus libellus non requiritur, & reus in termino citationis, vel monitionis ad respondendum fuerit contumax, siuè respondere recusauerit. Non possit autem modo aliquo aliquis condemnari, vel sententiari in contumaciam ante litem contestatam, nec etiam post, sed solum diffinitiuè, causa cognita, & citatione præcedente ad sententiam: exceptis causis breuioribus librarum vigintiquinq; & infra, in quibus reus citatus, vel monitus possit etiam in primo termino citationis condemnari, si fuerit contumax, in summa autem librarum decem, & infra sit in electione auctoris, vel procedendi per citationem, & condemnationem, vel etiam per pignorationem, ad citius lites finiendas, in omnibus autè casibus, & causis, tam summarijs, quàm ordinarijs omittatur trina solita præconis proclamatio.

¶ Positionibus quo modo respondendum.
Cap. XXIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd pars contra quam producuntur positiones teneatur ipsis respondere personaliter clarè, & simpliciter per verbū credit, vel non credit, sine præsentiā procuratoris sui, nisi arbitrio iudicis fuerit persona, quæ indigeat præsentiā procuratoris, antequàm habeat copiam earum, saluo quòd in factò alieno, & antiquo, communitatum, pupillorum, minorum, & similibus, antequàm respondeatur detur copia petenti responsuro, & si pars contra quam producuntur habitaret extrà, vel abesset à iurisdictione quatuor Vicariatuum, quòd per procuratorem habentem sufficiens mandatū possit responderi, nihilominus valeat positiones petere trāsmitti ad principalem pro responso habendo, expensis tamen illius ad quem transmittentur, iurāte ponente, non posuisse animo calumniandi, saluo q̄ teneatur personaliter comparere, & respōdere existens in iurisdictione quatuor Vicariatuum, & si positiones producerentur cōtra communitatem, vel vniuersitatem aliquam de iurisdictione quatuor Vicariatuum, syndici, vel procuratores habentes mandatū sufficiens possint eis respondere, & positiones, quibus non fuerit responsum per partem aduersam admonitam per D. Iudicem, vel Vicarium, habeantur pro cōfessis, nisi iustam causam allegauerit, propter quam non responderit, & parata sit respondere sufficienter.

¶ De probationibus faciendis infra terminum statutum. Cap. XXIV.

STatuimus, & ordinamus, quod facta litis cōtestatione, vt supra verè, vel fictè inter quaslibet psonas, quælibet partium possit, & debeat suas probationes facere infra dies 15. vtilis

vtiles post litem contestatam, ita quod testes iurent, & deponant in dicto termino, salvo quod Vicarius, vel alius officialis possit minorem terminum statuere cum causæ cognitione, habito respectu ad qualitatem causæ, qui terminus etiam si sit per iudicem abbreviatus, semper vtrique parti sit communis, deturque vnus terminus probatorius tantummodo, & non plures, & intelligantur dies vtiles illi, in quibus iudex sederit ordinariè iuxta statutum superius cap. 19. quos dies Notarius, in quibus iudex sederit, teneatur in actis scribere, & notare, ita quod de prædictis veritas quocumque tempore valeat apparere, sub pœna carentanorum triginta pro qualibet vice, ipsi Notario auferenda, qua defecerit in notando; infra quos quindecim dies, in primis quatuor diebus actor teneatur, & debeat produxisse quaslibet positiones, & capitula, quibus voluerit vti in causâ prædictâ ad fundandam suam intentionem realiter, & æqualiter, & reus infra octo dies vtiles à die litis contestatæ teneatur, & debeat produxisse omnes suas exceptiones dilatorias, & peremptorias, positiones, & capitula, quibus vti voluerit in ea causâ ad elidendum intentionem actoris, & fundandam suam defensionem, in alijs verò tribus diebus actor possit producere de prædictis ad replicationes suas fundandam, & nihilominus illi tres dies sint etiam reo communes, vltra quæ tempora, tam actor, quam reus producere non possit aliquid de prædictis, occasionibus antedictis in principali instantia, exceptis instrumentis, quæ producere possit vsque ad conclusionem in causâ exclusiue, & qui probare voluerit lapsi sibi termino probatorio, admittatur (refusis tamen expensis alteri parti) & habeat tantum dimidium dierum vtilium, non tamen admittatur à iudice ad probandum nisi aliqua iuxta subsistente causâ, de qua prius fidem fecerit iudici, siue aliquem sumum de bono suo iure ei dederit. Quibus diebus, & dilationibus elapsis, vt præfertur, publicetur processus, si vero altera partium offert se velle reprobare testes per aduer-

fam partem productos, vel suos sustinere, tunc si tales testes ad quos se refert sint in iurisdictione quatuor Vicariatum, habeat dies duos vtilis ad reprobandum, vel sustinendum, si verò sint extra iurisdictionem, habeat dies quatuor vtilis, nisi D. Vicarius arbitrio suo cognouerit maiore, vel minorem dilationem esse concedendam ex aliqua iusta causa, & cum causæ cognitione, quibus diebus elapsis in causa concludatur, & quantò citius ad sententiam per iudicem deueniatur.

¶ De capitulis, positionibusq; admittendis.
Cap. XXV.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd omnia capitula, & positiones, tam in causa principali, quàm in causa appellationis admittantur, nisi fuerint duplicia, & euidenter impertinentia, saluo iure impertinentiam, & non admittendorum, tempore disputationis sententiæ diffinitivæ cognoscendorum.

¶ De Morte, & filiatione probanda. Cap. XXVI.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd ad probandum mortem alicuius, vel filiationem sufficiat probatio per vocem, & famam publicam per quatuor testes super eadem publica voce, & fama testimonium perhibentes.

¶ De interrogatorijs faciendis testibus, & quot fieri possint. Cap. XXVII.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd ultra sex interrogationes non possint fieri ad petitionem partis super vnoquoq; capitulo, & factæ ultra non valeant, nec teneant ipso iure, & quòd

DE CIVILIBVS. 19

& quòd dictæ interrogationes ponantur in actis per Notarium, salvo iure impertinentium, & non admittendarum, æ salvo quòd iudices valeant euidenter cauillosas, & impertinentes rejicere ex officio eorum.

¶ De testium citatorum, non comparentium,
pœna. Cap. XXVIII.

Statuimus, & ordinamus, quòd quilibet testis citatus teneatur, & debeat venire ad terminum sibi assignatum per officialem coràm iudice ad iurandum, & perhibendum testimonium veritatis, sub pœna tronorum trium pro dimidia parti, & pro alia dimidia Vicario applicandorum, pro prima citatione, & pro alijs dupletur, ad quam pœnam persoluendam ipse testis realiter, & personaliter compellatur, nisi iusta causa venire cessauerit impeditus, scù venire non poterit in arbitrio Domini Iudicis, & si venerit, & non fuerit examinatus prima vice defectu partis, si contigerit ipsi vltcrius comparere, teneatur inducens ad emendam damni arbitrio iudicis inspecta distantia loci, & qualitate personarum.

¶ De terminis super præceptis, & condemnationibus factis
in confessos. Cap. XXIX.

Statuimus, & ordinamus, quòd confitentibus debita in iudicio fiat per iudicem præceptum in confessos, & talis confessio possit fieri coràm solo Notario causæ, quo casu intelligatur factum præceptum, & confitentes habeant terminum in ordinarijs decem dierum, in summarijs dierum trium ad soluendum, quibus elapsis debitores confitentes pignorentur, & pignora auferantur, & vendantur, pro vi instituto de excussionibus, & modo pignorandi, nisi debito-

res

20 DE CIVILIBVS.

res sint parati velle probare solutionem, quo casu audiantur per tres dies continuos ad eandem solutionem probandum à die vltimæ pignoracionis.

¶ De causis expediendis, vel transmittendis ad consilium sapientis. Cap. XXX.

STatuimus, & ordinamus, quòd petens decidi causam vententem coram D. Vicario ad consilium sapientis teneatur ad expensas transmissionis, & consilij, sed si ambæ partes petierint, vel de partium consensu iudex causam, & processum miserit ad sapientem, teneantur æqualiter ad salarium, & mercedem consultoris, nisi sapiens aliud decreuerit circa expensas petiti, vel requisiti consilij, quo in casu stetur consilio, & ita etiam si iudex non cognouerit se sufficientem ad decidendum causam, quæ committi debeat per iudices, ad quos spectabit, datis pro singula vice confidentibus ad minus quinque; pro quaque partium usque; ad tertiam vicem notandis per Notarium causæ, ita vt si in vnum concurrant, ei causa committatur, si in plures vnus eligatur per sortem, quòd si in nullo concordarent, vel alios confidentes dare noluerint, tunc iudex arbitrio suo committat, dummodo non committatur alicui nominato, aut attinenti, vel coniuncto partium, aut dato pro suspecto.

In casu autem quòd suspecti nominentur à partibus, & suspectentur Ciuitates, & oppida, non possint suspectari vltra tres ciuitates, siue tria oppida pro parte, & iudex possit causam ad alios Doctores non suspectos aliarum ciuitatum, vel oppidorum committere.

Porro si aliqua partium peremptoriè citata, vel requisita, quòd suos det confidentes, fuerit contumax, siue eos dare recusauerit, tunc iudex vni ex confidentibus alterius partis committere debeat, dummodo non committatur alicui attinenti, aut

ti, aut coniuucto partium. Et si aliter quæstiones, seu causæ committerentur, ipso iure non valeant commissiones, nec consilium quod sequeretur ex ipsis, & sententia taliter lata nullam mereatur executionem, & partes reuertantur in illo statu, & esse, quo erant ante, tempore petitiæ commissionis ad consilium sapientis, & iudex, qui non seruauerit præcisè præsens statutum in committendo consiliam, & per hoc fuerit sententia nulla, teneatur ad emendationem salarij iam soluti per partes, & si in consilio non fuerit facta mentio condemnationis, seu absolutionis expensarum, quòd tunc intelligatur condemnatus succumbens in meritis.

¶ De salarijs iudicum, arbitrorum, & arbitratorum.

Cap. XXXI.

STatuimus, & ordinamus, quòd iudicibus, vicarijs, arbitrjs, & arbitratoribus, pro eorum sententijs diffinitiujs, vel habentibus vim diffinitiuæ, latis in figura iudicij saltem summarij, & non expectantibus aliam sententiam, post se, soluantur sportulæ, & caracti in ratione quinq; pro centum, & sportularum numeratio fiat per partem petentem sententiam ante publicationem, post publicationem verò sententiæ iudices non possint exigere sportulas ab illis, qui non institerint pro sententia, nisi ipsi fuerint condemnari, & sententia contra eos fecerit transitum in rem iudicatam, & instantes ipsi fuerint absentes, & non soluendo, & non aliter. Et si iudex studuerit processui, & sententiam iam parauerit, & partes remanserint in concordio; nihilominus partes ambæ teneantur iudicibus soluere sportulas in ratione præmissa, sed si suasionibus eiusdem iudicis (facta conclusione in causa) partes inter se se concordauerint, habeat iudex dimidium sportularum secundum taxationem prædictam, nisi processui studuerit, & sententiam habuerit præparatam, quo

quo casu integrę sportulę debeantur. Pro interlocutorijs nõ habentibus vim diffinitiuę, pro sententijs voluntarijs, seũ præceptis in confessos, nihil habeat iudex, nisi sumatur sententia voluntaria post conclusionem in causa, ante tamen præsentationem processus, quo in casu iudici tertium sportularum soluatur, vel etiam nisi pignoratio subsequatur; nõ hoc casu iudici integrę sportulę debentur. Pro concessione sequestri habeat iudex marculos decem, pro confirmatione verò, seũ reuocatione sequestri sportulę soluatur Vicarijs sicuti pro diffinitiuis iam dispositum est; pro literis dimissorijs concedendis, & sigillo habeat marculos octo: pro iuramento diffinitiuo Vicarius nihil habeat, de alijs sacramentis marculos octo pro singulo: Et pariter habeat marculos octo pro singulo teste si examen fuerit redactum in scriptis, sin minus nihil. Pro omnibus authoritatibus, & decretis interponendis in turelis, contractibus minorum, mulierum, & alijs actibus vbi decretum iudicis desiderabitur, habeat iudex tronum vnum cum dimidio pro singulo decreto.

Et si contigerit iudicem ire extra viciniam suam, & locum audientię soluatur iudici pro suo itinere, vt iustum, & æquum erit.

Pro concessione executionum, seũ pignorationum nihil habeat iudex, nisi executio fuerit relaxata parte contradicente, & nisi pignoratio fuerit in contradictorio laudata, seũ reuocata, quibus casibus soluatur sportulę vt supra.

Pro tenuis ex primo decreto vt in statuto præcedenti cap. 21. & 22. habeat iudex in ratione quinque pro centum vs supra.

De pignorandi modo, & exequendi in mobilibus.

Cap. XXXII.

STatuimus, & ordinamus, quòd in causis executiuis, aut sententijs confessis, vel conuictis in modo pignorandi, & exequendi pignora, hic ordo seruetur, nempe: In causa non excedente summam floreni vnius, officialis possit, & debeat pignorando eleuare pignus sufficiens ad debitum, & expensas, & die sequenti pignus vendatur, habeatq; debitor tempus dierum trium continuorum post factam venditionem ad luendum, & recuperandum pignus venditum: alioquin, eo termino lapsò, censetur ipso iure, & facto renuntiasse facultati redimendi pignus.

Non autem licitum sit debitori, vel eius domesticis vetare pignus sub pœna familia à Vicario expensis debitoris concedendæ.

In causis autem excedentibus summam Renensis vsq; ad florenos viginti inclusiue, officialis possit, debeat, & teneatur prius pignorare, & pignora introuertere: postea debitor habeat tempus dierum trium ad soluendum, aut concordandum cum creditore, & lapsis tribus diebus post pignorationem (solutione, aut concordio nõ facto per debitorem) possint, & debeant eleuari pignora ad instantiam creditoris de domo, aut habitatione debitoris sufficientia ad debitum, lucrum, & expensas: nec valeat debitor, aut eius domestici vetare pignora sub pœna familia, vt infra concedendæ.

Et facta eleuatione pignorum, pignora reponantur in domo cõmunis, si periculis subiecta non essent, & si essent pretiosa, vt diligenter custodienda essent, reponantur in domo, vel penes Vicarium, aut alterum confidentem ab eo deputandum: Et transactis tribus diebus post eleuationem, citato debitore, & vocatis, aut deputatis per Vicarium æstimatoribus, pignus publicè æstimetur, & vendatur plus offerenti in
plateis

plateis locorum, vel in platea loci, vbi venditio erit faciēda : & si aliquis pignora non eleuauerit, remaneant creditori, ac penēs illum cum lucro quarti Brentonici, & Murij, & cum beneficio tertij Auij, & Alæ : & post venditionem habeat tempus debitor dictum trium ad luendum, & exigendum pignora quo termino transacto non admittatur amplius ad exigendum, & spontè censeatur redemptioni renuntiasse.

In causis autem excedentibus summam Renensium viginti terminus, facta pignoratione, ad eleuandum pignus, sit quinque dierum: elapsis quinque diebus, post pignorationem pignora eleuentur : & post eleuationem, transactis quinque diebus pignora vendantur, & vendi possint die sequenti, & post venditionem habeat solum dies tres ad exigendum, & recuperandum pignora, soluto debito, & expensis ea de causa factis.

Et in omnibus casibus præmissis teneatur, & debeat debitor offerre, & eleuari permittere pignora habilia, sufficiētia, & quæ commodè vendi possint sub pœna familiæ, & pignora quæ offerentur siuè dabuntur à debitore, non debeant excedere in æstimatione creditum, lucrum, & expensas, aliter, si remanserint creditori, ipse non teneatur ad solutionem illius æstimationis, quæ erit vltra dictum creditum, lucrum, & expensas : & hoc nisi debitor consignationem alterius pignoris commodè facere non possit, omnia tamen arbitrio iudicis ad euitandum fraudes, & malitias debitoris : & casu quo arbitrando declararet pignora data, seu oblata excedentia æstimationem prædictam, recipienda esse, tunc creditor habeat lucrum de toto pignore tertij, vel quarti respectiue.

Et vetitudo pignus (factaq; denūtiatione, & relatione vetiti per Officialem, aut Notariū Vicario) teneatur, & debeat Vicarius statim, vel secundum qualitatem, & conditionē debitorū, & quantitatis debite vsq; ad octo dies subscribere relationē vetiti: qua suscripta fieri possit pignoratio manu militari

taris per familiam Caſtri, & Brentonici pro vetito pignore faciendò ſoluatur tronus vnus Vicecapitano, & marculi quindecim officiali ſecum eunti, qui pariter teneantur accipere pignora idonea, & ſufficiencia pro debito, & expenſis, alioquin teneantur reiterare ſufficiencem eleuationem, abſque alio ſalario creditoris. In alijs autem Vicariatibus ſeruetur taxatio iam facta quoad familiam, & ſi opus eſſet plures officiales ſecum adhibere ad duritiem, & pertinaciam debitoris compeſcendam, quot quot officialibus opus erit adhibitis vt ſupra, eis ſoluatur pro vt in taxationibus modo, quo ſupra nominatis.

Et ſi tanta eſſet ſumma, quę domũ, aut familiam aliquam denudare, aut dedecorare poſſet, ſit in poteſtate debitoris, aut debitorum euitare pignorationem, & eleuationem in mobilibus, offerendo ſtabilia in electione creditoris, ſi tamẽ ſtabilia habuerit idonea, & ſufficiencia expedita arbitrio iudicis ad debitum, & expenſas, & beneficium, quę commodẽ vendi, & alienari queant, & ex illis pecuniã inueniri, alioquin mobilia excutiantur, & pignoratione ad vetitum intelligatur legitimẽ facta, ſi facta fuerit perſonaliter, vel bis domi in diuerſis diebus, etiam ianuis clauſis, & quilibet hoſtia domus quilibet de domo teneatur aperire, & ſi quis auſus fuerit prohibere vice Capiraneo cum officiale, vel officialibus domum debitoris intrare, & pignora eleuari, poſſint officiales prædicti manu militari, & per vim hoſtia domus debitoris intrare, & pignora ſufficiencia pro credito, beneficio, & expenſis eleuare, contra autem maiores temerarios procedi poſſit, ſi opus fuerit, etiam per præcepta pœnaliam.

¶ De excussionibus, & modo pignorandi in
stabilibus. Cap. XXXIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si fuerint accepta pignora mobilia alicui debitori, & vendita ad instantiam creditoris in præiudicium debitoris, & illa mobilia vendita nõ sint sufficientia ad satisfactionem creditoris, possit, & teneatur officialis iquirere alia bona mobilia ad domum debitoris, & in casu, quo non inuenirentur, inquirere à vicinis, an sciat vbi sint alia mobilia dicti debitoris, quæ si non inuenirentur, & dixerint vicini nescire, vbi sint bona mobilia dicti debitoris, possit, & debeat dictus officialis in supplementum accipere tenutam super bonis alijs immobilibus quibuscunq; dicti debitoris, nulla alia excussione facta, & quòd prædicta pro legitima excussione habeantur, ita quòd ipse officialis possit licite apprehendere tenutam super bonis immobilibus, ac si pronuntiatur esset, per iudicem excussorem legitimam esse factam & posse procedi ad iura, & actiones debitorum, in apprehendendo tenutam super iuribus, & actionibus ipsius debitoris.

Et non inuentis mobilibus, nec stabilibus, procedatur contra iura, ac actiones, & iuribus, & actionibus nõ inuentis, facta inquisitione per officialem vt supra, ius dicens teneatur pronuntiare excussorem factam legitimè, ad quã excussorem faciendam, & ad prædicta etiam citetur tertius possessor, contra quem creditor intendit agere, & tunc possit creditor hypothecaria actione, vel saluiano interdicto, vel alio remedio sibi competenti conuenire dictum tertium, seu extraneum possessorem, & contra ipsum procedere, nisi ipse tertius possessor infra dilationem competentem sibi statuendam ante litem contestatam ostenderit principalem debitorem, vel eius hæredes possidere in Vicariatu, & districtu tot res, & bona, de quibus creditori satisfieri possit in totum, vel in parte, quo casu in ipsis rebus sibi satisfiat antequam creditor con-

cōueniat, & conuenire possit dictum possessorem, & excusationes factæ modo, & forma prædictis valeant, & obtineant roboris firmitatem.

Adiicientes, quòd vbi ageretur hypothecaria contra tertium possessorem sufficiat agenti probare debitorem possedisse tempore obligationis, etiam si nullum probaret dominium.

In stabilibus vendendis fiant proclamationes in publicis plateis locorum, assignando nouem dies, tres pro primo, tres pro secundo, & tres pro tertio, & peremptorio termino, vt si quis ius habeat, vel legitimè prætendat in stabili, vel stabilibus vendendis certior reddatur, & comparere possit ad contradicendum; quibus diebus nouem transactis, & aliquo non comparente, aut contradicente, fiat venditio, & plus offerenti liberetur stabile vendendum, & si nemo eleuaerit, remaneat creditori cum lucro quarti in vnoquoque Vicariatu, & contra venditionem modo quo supra factam post tempus præmissum, aliquid excipi, aut allegari nequeat, de iure, vel de facto, nec etiam dici de nullitate, quibusuis in contrarium non obstantibus (æstimatione modo supradicto de mobilibus facta) saluo tamen iure debitori exigendi stabile, vel stabilia vendita per dies quindecim post factam venditionem, & non vltra, & aliter factæ venditiones non valeant.

¶ De captura, & sequestris. Cap. XXXIV.

STatuimus, & ordinamus, quòd p aliquo debito nullus de quatuor Vicariatibus psonaliter capi possit, nec in carceribus detineri, posito q se obligauerit specialiter ad se capi dū. Possit tamè sequestrari in rebus, & bonis mobilibus, nisi possederit immobilia sufficiètia, & libera p solutione debiti præsi i Vicariatib. & fuerit suspect⁹ de fuga, & trāsportatione rerum,

rerum, & bonorum mobilium, & creditor in tempore concessionis sequestri, vel ante iurauerit debitore habere suspectum de fuga, & transportatione dictarum rerum, ac etiam fecerit fidem iudici de suo credito per instrumentum, vel alio modo, siue saltem per iuramentum. Forensis autem scilicet non habitans in Vicariatis, qui non possidet in Vicariatis immobilia, possit, & debeat ad instantiam cuiuslibet de Vicariatu iurantis, & fidem facientis vt supra, non solum sequestrari in rebus, & bonis mobilibus, sed etiam capi, & detineri in carceribus: Res autem, & bona sequestrata portentur ad officium iudicis sequestrantis, vel consignentur penes personam idoneam, & securam de Vicariatu, sub pena soluendi de proprio, si ea non custodierit. Si autem sequestrans, vel capi, & detineri facies nihil institerit contra captum, vel sequestratum in termino vnus mensis post factum sequestrum, seu capturam, tali sequestro, & capture intelligatur renuntiatum. Si vero fuerit aliquid institutum, instantia duret per menses sex, infra quos causa finiri, & terminari debeat, & minus arbitrio iudicis. Captura etiam, & sequestrum tollantur si debitor paratus erit dare, & dederit idoneam fideiusionem de iudicio sisti, & iudicatum soluendo in loco facti sequestri, & capture.

Forensis quoque possit sequestrare alium forenses in rebus, & bonis mobilibus tantum, seruata forma antedicta in concessione sequestri, saluo quod prestando fideiusionem in foro sequestrati de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, sequestrum debeat esse sublatum. Seruatis vero seruandis in casibus predictis si fuerit sententiatum, & sententia fecerit transitum in rem iudicatam, res sequestrate, seu pignora fideiussoris absque aliquo processu contra eum vendantur, donec fuerit satisfactum creditori pro suo capitali, & expensis. Sequestrari tamen, nec capi, vel detineri possint aliqui in casibus premissis tempore nundinarum indictarum in quatuor Vicariatis, nisi contractum esset debitum causa, & occasione dictarum nundinarum,

¶ Quod

¶ Quòd banniri nemo possit pro causa aliqua pecuniaria. Cap. XXXV.

STatuimus, & ordinamus, quòd nullus de quatuor Vicariatibus possit banniri in persona, nec in banno personę poni pro aliqua causa pecuniaria, siuè fuerit ciuilibis, siuè fuerit criminalis iuxtà antiqua statuta quatuor Vicariatuum; & hoc intelligatur ad instantiam partis.

¶ De appellationum causis cognoscendis. Cap. XXXVI.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque agere, & procedere voluerit in causa, seu causis appellationum, si cõtingerit appellari à Vicario ad Capitaneum, vel eius Locumtenentem, teneatur comparere, & possit sine apostolis coràm Domino Capitaneo, siuè Locutenente infra viginti dies post interpositam appellationem, & producere suum libellum appellatorium, què producere possit etiam parte absente, & nõ citata, & præsentare fideiussione infra dictum tempus de soluendo omnes expensas factas, & faciendas, tã in principali causa, quàm in appellatione casu quo succumbat, & iurare quod credit se iustã fouere causam, si verò contigerit appellari à D. Capitaneo, vel ab alio quocunq; iudice delegato ad Illustrissimũ D. teneatur pars appellans in termino dierum triginta cõtinuorum etiam absq; apostolis comparere, & adire Illustrissimum D. & infra dictum tempus dierũ triginta teneatur appellans seruare coràm eodem iudice delegato solemnitates de quibus supra in appellationibus coràm Capitaneo, declarando quòd in absentia Capitanei, vel alterius cuiuscunq; iudicis ad quem, valeat appellans obseruare prædictas solemnitates coràm duobus testibus, & Notario, siuè Cancellario, qui sit rogatus, ad locum tamen solitę habitationis iudicis ipsius. Et pari modo appellans valeat appellando à

Vicario, vel eius delegato, in casu absentia illorum, producere appellationem coram duobus testibus, & Notario, qui sit rogatus, & appellatio sicut supra interposita habeatur pro recte, & legitime interposita. Et casu quo infra prædictum tempus præmissas solemnitates non obseruauerit, & adimpleuerit, tunc ipsa appellatio sit ipso iure deserta, aliqua exceptione in contrarium non obstante super factò dictæ appellationis, & intelligatur voluntarie renuntiasse dictæ appellationi, & sententia lata super causâ principali omnimodè executioni mandetur, causâ, vel exceptione aliqua nõ obstante. Et si seruauerit formam omnium superscriptorum habeat tempus mensium sex continuorum, videlicet dierum centum, & octuaginta continuorum, incipiendorum à die appellationis interpositæ in causis quibuscunq̃e excedentibus summam Renensium quinquaginta, in causis verò non excedentibus summam Renensium quinquaginta, & ab inde infra, habeat tempus dierum nonaginta continuorum à die interpositæ appellationis.

Et infra dicta tempora respectiue in causis præmissis possit, & debeat per iudicem cognosci, finiri, & terminari vsque ad sententiam inclusiue, ita, vt infra dicta tempora omnes causæ appellationis, seu appellationum terminari, & finiri debeant vsque ad sententiam inclusiue, intelligendo tamen, quòd tempora dicta data ad prosequendas appellationes nõ currant post præsentationem processus ad manus iudicis factam, si seruata fuerint in tempore dictæ presentationis omnia seruanda ex parte appellantis, & steterit tantum per iudicem, vel per consultorem, qui non deuenit ad sententiã tempore vt supra. Similiter non currant dicta tempora si fuerint fatalia suspensa per iudicem ex aliqua causâ sibi bene visa, vel de partium consensu prorogata; Et in omni casu coram Illustrissimo D. causa pendente, nisi per partes, steterit, tempora intelligantur fuisse suspensa; alioquin si ipsæ causæ
 appel-

appellationum, vel aliquę earum nõ fuerint infra dicta tempora finitę, & terminatę, prout dictum est, quòd sententię, siuè sententia, à qua, vel à quibus erit, vel fuerit appellatum, firmę remaneant, atq; firma ita quòd contra eas, vel eam non possit aliquo modo, vel ingenio, iure, vel causa, de iure, vel de facto veniri, & debeant, ac possint post ipsa tempora omnimodè executioni mandari causa, vel occasione aliqua non obstante, saluo quòd excipi possit de nullitate sententię quocunq; tempore.

Et eadem solemnitas, & tempora locum habeant, & feruentur, quando sententia arbitralis, seu arbitramentalis petitur reduci ad arbitrium boni viri, siuè ab ea appellatur. Item in causis appellationum à sententijs latis per Massarios, vel syndicos Communium.

Hoc addito, quòd appellans teneatur probare nullitatem, ac iniustitiam prioris sententię, de qua fuit dictum de nullitate, vel à qua extitit appellatum per productionem integri processus prioris instantię, seu plurium processuum, si fuerit iudicatum in pluribus instantijs, & hoc antè conclusionem in causa, aliàs non facta productione dictorum processuum, præsumatur pro validitate, & iustitia prioris sententię.

Et liceat tam appellato, quàm appellanti prosequi appellationem, si appellatus eam prosequi voluerit, non expectatis temporibus prædictis appellanti datis.

¶ Quòd ab executione sententię, vel consentientium debita non liceat appellare. Cap. XXXVII.

STatuimus, & ordinamus, quòd sententię, vel præcepta inter consentientes, seu earum, vel eorum executiones non possint dici nullę, nec ab eis aliqualiter appellari, nec ab executionibus aliquarum sententiarum, siuè executio sit iuris, siuè sit facti, & similiter à sententijs latis à libris viginti-

ginti quinque Marani infra non appellatur, nec de nullitate dicatur.

¶ Quòd appellare non liceat à duabus sententijs conformibus pro summa Renensium quinquaginta, & infra. Cap. XXXVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd à duabus sententijs conformibus latis per arbitros, arbitratores, Vicarium, aut Capitaneum non excedentibus summam Renensium quinquaginta, non liceat appellare, idem seruetur in causis iudicatis per Massarios, vel Syndicos.

¶ Quòd appellari ab interlocutoria non possit.
Cap. XXXIX.

STatuimus, & ordinamus quòd à sententia interlocutoria appellari non possit, sed reseruetur ad sententiam diffinitiuam, nisi esset talis interlocutoria, quæ non posset reparari per diffinitiuam, vel quæ haberet vim diffinitiuæ, & quòd lata interlocutoria per iudicem vt supra pars habeat terminum triginta dierum continuorum ad expediendum, & finiendum dictam causam interlocutoriæ, aliter quòd pro defecta habeatur, & pars in illis expensis condemnatur, nisi steterit per iudicem, qui debeat expedisse causam sub pœna librarum quinque.

¶ De causis cognoscendis ad oculum.
Cap. XL.

STatuimus, & ordinamus, quòd omnes, & singule questiones, & rixæ viarum, terminorum, aquarum, rozzalum, canalium, stilicidiorum, ædificiorum, murorum, &
alia-

aliarum similium quæstionum, quæ sunt inspiciendæ ad oculum, per Massarios cuiuslibet Vicariatus respectiue Quatuor Vicariatuum, summarie absque porrectione alicuius libelli cognoscantur, & sine debito terminentur absque vlla alia contradictione, & si Massarij, vel aliquis eorum suspectus esset, deputari debeant per Vicarium alij, vel alius non suspectus, quo verò ad mercedem eorum seruetur taxatio facta in statuto syndicorum.

¶ De debiti iam soluti petentium pena.

Cap. XLI.

Statuimus, & ordinamus, quòd petens debitum, quod probetur iam fuisse solutum, condemnetur in quartum debiti petiti soluendum conuento, quòd habeat locum in asserto creditore, non autem in illius hærede, nisi scientia interueniente in hærede dicto, & data scientia, idem sit in cessionarijs, & alijs habentibus causam à creditore.

¶ De ferijs, & diebus feriatis.

Cap. XLII.

Diuino præcepto (sabbatha sanctifices), & Sanctorum Patrum monitis in hærentes, statuimus, & ordinamus cum omni veneratione custodiri, & celebrari in honorem Diuinæ Maiestatis omnes, & singulos dies infra scriptos, abstineriq; debere ab omni litigio, & strepitu iudiciorum, videlicet, omnes, & singulos dies Dominicos totius anni.

De Mense Ianuarij.

Dies circumeisionjs Domini Nostri Iesu Christi vsq; ad tertiam diem post Epiphaniam inclusiue.

Sancti

34 DE CIVILIBVS.

Sancti Antonij de Vienna Abbatis die 17.
Sanctorum Fabiani, & Sebastiani die 20.
Conuersionis Sancti Pauli die 25.

De Mense Februarij.

Purificationis Beatę Marię Virginis die secunda.
Sancti Blasij die tertia.
Sancti Valentini die 14.
Sancti Matthię Apostoli, die 24.

De Mense Martij.

Sancti Gregorij Doctores Ecclesię, die 12.
Sancti Ioseph Confessoris, & Sponsi Beatę Marię Virginis,
die 19.
Annuntiationis Beatę Marię Virginis, die 25.
Omnes dies Veneris ipsius Mensis Martij.
Sancti Symonis Tridentini die 26.

De Mense Aprilis.

Sancti Zenonis Episcopi Veronensis die 12.
Sancti Georgij die 24.
Sancti Marci Euangelistę die 25.
Sanctę Maxentię Matris Sancti Vigilię die 30.

De Mense Maij.

Sanctorum Iacobi, & Philippi die prima.
Inuentionis Sanctę Crucis die 3.

De Menſe Iunij.

- Sancti Barnabæ die 11.
 Sancti Antonij de Padua die 13.
 Natiuitatis Sancti Ioannis Baptiſtæ die 24.
 Sancti Vigiliij Episcopi die 26.
 Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli die 29.

De Menſe Iulij.

- Viſitationis Beatæ Mariæ Virginis die ſecunda.
 Sanctæ Margaritæ Virginis die 13.
 Sanctæ Mariæ Magdalene die 22.
 Sanctorum Iacobi, & Chriſtophori die 25.
 Sanctæ Annæ Matris Beatæ Mariæ Virginis die 26.

De Menſe Auguſti.

- Sancti Petri in Vinculis die prima.
 Sancti Laurentij Martyris die 10.
 Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, die 15.
 Sancti Rochi die 16.
 Sancti Bartholomæi Apoſtoli die 24.
 Sancti Auguſtini Episcopi, & Doctoris, die 28.

De Menſe Septembris.

- Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis die 8.
 Sancti Marthæ Apoſtoli, & Euangeliſtæ die 21.
 Dedicacionis Sancti Michaelis Archangeli die 29.
 Sancti Hieronymi Doctoris Eccleſiæ die 30.

36 DE CIVILIBVS.

De Menſe Octobris.

- Sancti Franciſci Confefſoris die 4.
- Sancti Lucę Euangeliſtę die 18.
- Sancti Symonis, & Iudę die 28.

De Menſe Nouembris.

- Fefliuitatis omnium Sanctorum die prima.
- Commemorationis animarum defunctorum die ſecunda.
- Sancti Caroli Boromei die 4.
- Sancti Martini Epifcopi, & Confefſoris die 11.
- Sanctę Catherinę Virginis die 25.
- Sancti Andreę Apoftoli die 30.

De Menſe Decembris.

- Sancti Nicolai Epifcopi die ſexta.
- Sancti Ambroſij Epifcopi, & Doctoris die 7.
- Conceptionis Beatę Marię Virginis die 8.
- Sanctę Lucię die 13.
- Sancti Thomę Apoftoli die 21.
- Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti die 25.
- Sancti Stephani Prothomartyris die 26.
- Sancti Ioannis Apoftoli, & Euangeliſtę die 27.
- Sanctorum Innocentium die 28.
- Sancti Thomę Martyris die 29. & etiam die 30.
- Sancti Sylueſtri die 31.

De

¶ De alijs ferijs in honorem Dei, & vtilitatem
hominum. Cap. XLIII.

Tres dies Carnis priuij, & dies cinerum.
A die palmarū vsq; ad primam Dominicā post Pascha.
Tres dies rogationum.
Ascensionis Domini nostri Iesu Christi.
Pentecostes, cum duobus diebus sequentibus.
Solemnitas Corporis Domini nostri Iesu Christi.
Messium, quæ incipiunt à die vigesima Iunij, vsq; ad vigesimam Iulij inclusiuè.
Vindemiarum à die vigesima prima Septembris, vsq; ad octauam Sancti Michaelis inclusiuè.
Et in diebus consecrationum Ecclesiæ vniuscuiusque Vicariatus singulatim respectiuè.

Statuimus, & ordinamus, quòd omnia acta, gesta, & obseruata diebus, & temporibus præmissis feriatis, sint nulla, & nullius efficacitæ, & momēti, saluo quòd citationes possint fieri diebus feriatis ad dies non feriatas, saluo quòd tempore feriarum possit procedi in criminalibus, saluo etiam quòd tempore carnis priuij messium, & vindemiarum, possit procedi in iudicijs, & causis de communi consensu tacito, vel expresso, aut si renuntiatum esset eisdem ferijs in vtilitatem hominum introductis, & in omnibus causis sui natura de iure communi, vel de iure statutorum summarijs, & priuilegiatis, & vbi aliter prouisum esset à statuto.

¶ Quòd authoritates, decreta, & præcepta fieri possint etiam diebus feriatis. Cap. XLIV.

Statuimus, & ordinamus, quòd omnia præcepta, auctoritates, & decreta possint fieri, & interponi quibuscunq; diebus etiam feriatis, exceptis in honorem Dei, &

in quolibet loco Vicariatuum, & eorum districtu, stando, & sedendo, & sic facta, seu interposita roboris firmitatem obtineant.

¶ Quòd præcepta pœnalia, sequestraq; fiant in scriptis, aliter non teneant. Cap. XLV.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd omnes citationes pœnales, & omnia præcepta pœnalia, ambasciatæ, mandata, sequestra, intimationes, denuntiationes, & commissiones faciendæ personæ, vel ad domum alicuius ad postulationem alterius ex quacunq; causa, fieri debeant in scriptis, & cum insertione causæ, alioquin sint nullæ, & nullius roboris, & nemo comparere, vel obedire teneatur, salvis citationibus ciuilitè faciendis, vt quis compareat coràm Iudice ad respondendum in iure; & hoc statutum intelligatur factum, & repetitum etiam in criminalibus.

¶ De fideiussoribus extrahendis de fideiussionibus.
Cap. XLVI.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd elapso termino in obligatione contento, & in omnibus alijs fideiussionibus habentibus causam continuam, & successiuam, teneatur principalis intra annum à denuntiatione sibi legitimè facta, lapsò quinquennio postquam steterit in fideiussione liberare fideiussorem à fideiussione per eum facta, vel soluendo, vel concordando, aut alium fideiussorem idoneum dando, vel aliquod stabile sufficiens, & idoneum arbitrio iudicis specialiter pro indemnitate fideiussoris supponendo, & expressè obligando, vel aliter providendo cum creditore, vel proprietario, aut principali, alioquin transacto anno, & fideiussore non liberato, & teneatur, & debeat iudex mittere fideiuss-

fideiussorem in possessione tot bonorum debitoris in electione fideiussoris ad æstimationem cum lucro quarti, quæ bona intra alium annum proximè subsequutum valeat debitor luere, & exigere de manu fideiussoris, vel absolute liberando fideiussorem à fideiussione, vel ipsi fideiussori numerando creditum, & expensas, quo in casu fideiussor teneatur apud principalem creditorem pro ipso debito, & cōseruare indemnem debitorem apud eundem creditorem, & bona illius.

¶ De fideiussoribus habentibus ius cessum indemnibus cōseruandis. Cap. XLVII.

STatuimus, & ordinamus quòd ad petitionem fideiussoris ius habentis cessum à creditoribus, statuatur terminus ipsi principali, quòd vsque ad decem dies cōtinuos peremptorios soluisse debeat ipsi fideiussori, siuè dictis fideiussoribus secundum formam instrumenti, & sui iuris celsi, & aliorum suorum instrumentorum pro cōseruatione indemnitate factorum dicto fideiussori, siuè dictis fideiussoribus, & quòd infra ipsum terminum opponat, & probet omnes suas defensiones, quas opponere voluerit, & probare: alioquin transacto dicto termino decem dierum omnimodè detur tenuta dicto fideiussori contra dictum principalem suum, quæ tenuta exigì non possit nisi soluto debito, & expensis, & hoc trahatur ad præsentia, & præterita, & futura.

¶ Quòd fideiussores censeantur legitimè obligati etiam omisis renuntijs. Cap. XLVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd fideiussores, & correi valeant conueniri, & excuti, cistò, quòd non sit renuntiatum

benef. authen. præfenti C. de fideiussoribus, aut authen. hoc ita C. de duobus, & pluribus reis debendi, aut beneficio cendendum actionum, & Epistolę Diui Adriani, quia huius statuti virtute statuimus intelligi renuntiatum omnibus beneficijs præmissis, & alijs legum auxilijs, nisi aliter conuictum fuisset inter contrahentes.

¶ De bonis emptis per vxorem præsumendis de bonis mariti. Cap. XLX.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd si qua mulier constante matrimonio reperiatu[m] emisse, vel conduxisse, vel aliter obligationem aliquã acquisuisse, id omne præsumatur de bonis mariti, & creditores possint illud accipere in solutionem creditorum suorum, sicuti alia bona mariti accipientes primò tamen bona mariti, & quòd omnes contractus inter maritum, & vxorem sint vani, & cassi, & in fraudem præsumantur esse facti, & idem per omnia intelligatur mortuo marito, quamdiù mulier steterit in domo illius, & vixerit simul cum hæredibus mariti, ni tamen appareat euidenter talia acquisita aliundè ad ipsam vxorem legitimè peruenisse, & in prædictis casibus ex aliquibus verisimilibus, seu probabilibus coniecturis, nullam fraudem à marito, vel vxore fuisse commissam.

¶ De alienationibus, & alijs contractibus minorum viginti quinque annis. Cap. L.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd omnes alienationes, & etiam dationes insolutu[m], quæ deberent fieri p[er] minores annis 25. vel per tutores, & curatores eorum de bonis immobilibus, in quibus intelligatur etiam iura, & actiones, fieri debeant coram

D. Vicario loci, vel D. Capiteo, in præsentia quatuor de proximioribus masculis maioribus vigintiquinque annis, palàm, & non occultè, asserentibus super eorum conscientia pro vtilitate minoris alienationem huiusmodi fieri, & si proximiores non habuerint, adhibeantur quatuor de bonis hominibus amicis ipsius minoris, vel alijs, si amicos non habuerit, masculis, & maioribus, vt supra, in electione Domini Vicarij, vel Domini Capitei, ita quòd D. Vicarius, vel D. Capiteus auctoritatem, & decretum interponat, à cuius solutione minor indemnis conseruetur, & soluat per emptorem, & si aliter facta fuerit, etiam si iuramentum interuenerit talis alienatio non valeat, & si nulla ipso iure, & præsumatur alienatio fraudolenta, & in damnum minoris facta, & ipsum minorem dolosè, & fraudolenter fuisse inductum ad alienandum, & iurandum super ipsa alienatione, & quòd finis, & remissio per minorem facta tutori, vel curatori suo ante vigintiquinque annos sine solemnitatibus præmissis præsumatur esse dolosè, & in fraudem facta, & ipsum minorem inductum ad ipsam finem faciendum fraudulenter, & dolosè, ac etiam iuramentum ipsum si præstitum fuerit eodè modo intelligatur metu, & dolosè extortum, & nõ valeat ipso iure, nisi facta sit per ipsum minorem cum auctoritate curatoris specialiter sibi dadi expirata tutela quãdòcũq; tutor, vel eius fideiussor voluerit, & petierit liberari, & absolui ab obligatione tutelæ, vel fideiussione, ad videndum, et audiendum administratæ tutelæ rationem, & ad liberandum ipsum tutorem, vel tutores, & eius fideiussores, & prædicta non vèdicent sibi locum in muliere, quæ fuerit dotata à patre, vel à fratribus, vel ab alijs, qui eam tenebatur dotare, quantumcũq; ipsa mulier fuerit annis 25. minor, quæ possit facere finem sine dictis solemnitatibus in dote, & donatione propter nuptias, ijs, qui de iure coguntur dotare, nec pastinentes, aut vicinos aliquid recipi possit ob eorum præsentiam, aut consensum, sub pœna quadruplici

eius, quòd acceperint, & librarú triú arbitrio D. Vicarij, vel D. Capitanei applicandarum, sed si casus contingeret, quòd ipse curator recusasset consentire, vel auctoritatem interponere, vel etiam attinentes malitia fortè, vel causa ad molestandum tutores, vel eorum fideiussores, tunc D. Vicarius, vel D. Capitaneus, si fuerit visum per bonos homines ipsum tutorem benè administrasse, vel alienationem esse necessariam compellere possit tam curatorem, quàm etiam ipsos attinentes consentire ipsi alienationi, & fini, & remissioni, capti pignoribus, & multa indicta, & prædicta sufficientis, & in contrarium disponentibus, & completo, transactoque, trigesimo ætatis anno ipsius minoris, censetur spontè renuntiasse beneficio, & dispositioni huius statuti, & expressè approbasse, & ratos habuisse contractus per dictum minorem gestos.

¶ De termino ad petendum rationem tutelæ, seu alterius administrationis bonorum minorum.

Cap. LI.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd quilibet factus maior annorum triginta petere non possit, quòd amplius sibi reddatur ratio tutelæ, curæ, seu alterius administrationis reum, & bonorum suorum à suo tutore, curatore, & administratore, qui fuerit in illius pupillari, vel minori ætate constitutus, & bona illius administrauerit; sed tales rationes sibi reddi petere teneatur infra annos triginta suæ ætatis completos, ea enim ætate transacta volumus quòd tales rationes amplius petere non possit nisi fuerit absens post maiorem ætatem, vel aliàs iustè, & legitimè impeditus ex arbitrio iudicis, quibus casibus possit restitui ad tantum tempus, quo duravit absentia, & legitimum impedimentum, ita tamen quòd
etiam

etiam absens, vel impeditus post quadragesimum sue ætatis annum modo aliquo non restituatur, & impedimento, vel absentia cessante vigore præsentis statuti censeantur quietasse, absoluisse, ac integram rationem exegisse, & redditam esse, & absolutionem factam fuisse ad infinitatem rationis reddendæ, & negotiorum tollendam.

¶ De termino ad petendum rationem administrationis bonorum maiorum vigintiquinque annis.

Cap. LII.

STatuimus, & ordinamus, quòd alij quicunq;e, qui administrauerint bona, & negotia etiam maiorum annis vigintiquinque; vel fuerint factores, syndici, Massarij vniuersitatum, procuratores, vel alio quocunq;e modo gesserint negotia aliena ex quibus rationem reddere teneantur, non possint modo aliquo arctari, & cogi amplius ad aliquam rationem reddendam vltra quinquennium elapsum à finito tempore administrationis, transacto enim dicto tempore vigore præsentis statuti censeatur facta rationis redditio, quietatio, & absolutio.

¶ Quòd masculi appellatione contineantur fœminæ.

Cap. LIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd appellatione masculi contineantur, & fœminæ, quantum ad obseruationem statutorum, & iuramentorum quatuor Vicariatuum.

Quòd

¶ Quòd possessione nulla persona possit spoliari.
Cap. LIV.

STatuimus, & ordinamus, quòd nulla persona possit, uel debeat spoliari, aut remoueri de possessione, uel quasi alicuius rei, quam habet, & possidet, uel quasi, per D. Vicariũ, uel D. Capitaneum, uel alios ad petitionem alicuius personæ, nisi prius dicta persona tencens, & possidens, uel quasi in iudicio ordinario coràm D. Vicario conuicta fuerit, imò D. Capitaneus, uel Vicarius teneatur, & debeat vinculo sacramenti quamlibet personam possidentem, uel quasi manutere, & defendere, & si qua persona spoliata fuerit possessione, vi, uel quasi, quam antea detinebat, uel quasi, prætenu alicuius priuilegij, uel concessionis, uel aliqua alia ratione ipsa in iudicio ordinario non conuicta, D. Iudicem vinculo sacramenti teneatur, & debeat ipsam personam spoliatam, uel eius hæredes sine aliqua scriptura, & nulla iuris solemnitate seruata, in possessionem, uel quasi inducere rei, qua fuerit spoliata in continenti, cum fuerit requisitus, prius tamẽ aliquantuliter de spolio summarie edocto, aliquo cursu temporis non obstante, & ipsam inductam defendere teneatur.

¶ Vxor qualiter debeat accipere tenutam de bonis mariti. Cap. LV.

STatuimus, & ordinamus, quòd nulla mulier possit, nec debeat constante matrimonio accipere venditionem, seu tenutam de bonis mariti, nisi citato marito legitime, & probato per testes legitime, maritum male vti substantia, uel casum dotis exigendæ extare, & quòd vxor alicuius aliter non possit accipere venditionem de bonis mariti occasione dotis sue, viuentem marito, ex eo quòd dicatur dissipator bonorum suorum, & male vti substantia sua, nisi prius iudex marito, &

vxori

vxori deferat iuramentum, vt dicant, si quos habent creditores, ad hoc, vt ipsi creditores in specie certificentur de eo, quòd mulier à marito suo petere intendit, dentq; tam maritus, quàm vxor, iuramento delato, in scriptis omnia sua bona tam mobilia, quàm immobilia, iura, & actiones, & nomina debitorum suorum, & si quid dare omiserint, puniantur arbitrio D. Vicarij, vel Magnifici D. Capitanei, deinde fiant proclamationes in locis consuetis de eo, quod mulier à marito petit, ità quòd creditores mariti possint certificari, & vti rationibus suis, & nihil fiat in fraudem, & eorum præiudicium: aliter venditio facta de bonis mariti non teneat: quæ bona estimari debeant per peritos deputandos à D. Vicario, vel à D. Capitaneo, quibus æstimatis, si vir voluerit facere æstimationem rerù, eam facere possit sine alijs expensis, quòd si ipsam venditionem facere recusauerit, intra triduum, post quam requisitus fuerit post ipsam æstimationem, tunc fiat per iudicem venditio iuxtà dictam æstimationem secundum formam statutorum.

Et casu quo creditores agerèt, vel egissent ante mulierem, & ipsa se opponeret, & impedire veller executiones agètiùm creditorum, vel executientium in bonis mariti, tunc, & eo casu, ne retardetur executio, possit creditor præstare fideiussionem de restituendis bonis dictis, siuè eorum valore, quatenus in alijs bonis, maritus non esset soluendo, eaq; data, possit satis fieri sibi, non obstante contradictione mulieris.

Nisi ipsa mulier probaret bona super quibus fieret executio fuisse sibi specialiter, & expressè hypothecata, seu aliàs in dotem data, his enim casibus possit mulier talia bona expressè, & specialiter hypothecata, seu in dotem data retinere, & super illis executionem euitare pro importantia dotis ipsius.

¶ Dotes mulierum qualiter creditores possint soluere
Cap. LVI.

STatuimus, & ordinamus, quòd posteaquàm mulier ad cõseruationem suæ dotis acceperit venditionem de bonis mariti, vel etiam antequàm fiat venditio, quòd licitum sit creditori, vel creditoribus mariti satisfacere in pecunia numerata, habita ratione meliorationis rei factæ per mulierem, & dicta mulier, facta solutione, teneatur cedere iura, & actiones illi creditori, vel creditoribus, qui sibi ipsi satisfecerint modo prædicto, pecuniamque inuestire, & dictam dotem, saluo, quòd si ista bona fuerint æstimata in dotem data, aut in augmentum dotis, seù specialiter, & expressè obligata, & hypothecata, quòd illa bona possit mulier sibi retinere pro importantia suæ dotis, iuxta æstimationem faciendam per æstimatores deputandos à Domino Vicario, & si fuerint inestimata data in dotem ea etiam pro se retinere possit secundum ius commune, saluo iure creditoribus ad melioramenta, si quæ maritus fecisset in fundo inestimato, possitque mulier in primo casu statuti ipsa bona in se retinere, vel habere pro tanto pretio, quantum creditor, vel creditores dare, vel offerre voluerint, sine dolo, habita ratione communis, & non affectatæ æstimationis particularis.

¶ De dotium dandarum, & restituendarum interesse, & emolumento. Cap. LVII.

STatuimus, & ordinamus, quòd emolumenta dotis, tam dandæ: quàm restituendæ, taxari debeant per iudicem in ratione quinque pro centum, interesse tamen dotis restituendæ debeat, nisi à die petitionis.

¶ De fructibus, & redditibus per maritos de bonis vxorum percipiendis. Cap. LVIII.

Statuimus, & ordinamus ad fauorem sustinentium onera matrimonij, quod fructus, redditus, & obuentiones bonorum, & rerum mulierum non habentium dotes percipiantur per maritos ipsarum, vel foceros, sustinentes onera matrimonij, perinde ac si fuissent in dotem data, & quod bona ipsa, & res præsumantur, & intelligantur data esse in dotem dicto eius marito pro oneribus matrimonij sustinendis, si uerò mulieres habent dotem, & ultra dotem habent etiam quascunquè alias res, & bona, quorum fructus & redditus veniant in domum mariti, vel loceri sustinentis onera prædicta, ipse maritus, vel focer habeat, & percipiat dictos fructus, vel redditus pro rata temporis constantis matrimonij, perinde ac si ipsæ res fuissent in dotem data solum quoad ipsorum fructuum perceptionem.

¶ De lucro dotis per maritum. Cap. LIX.

Statuimus, & ordinamus, quòd si qua mulier alicui uiro matrimonialiter copulata, & dotata decesserit in matrimonio sine filijs, vel filiabus, ex quocunq; matrimonio procreatis, quòd tunc, & eo casu maritus lucretur medietatem dotis, & bonorum paraphernalium, & hoc statutum vendicet etiam sibi locum in præsentibus, & futuris, & in vxore dotata habente amplum patrimonium, dato quòd ipsum patrimonium non fuerit expressè in dotem datum, cum hoc tamen, quòd maritus teneatur facere expensas funerales dictæ eius vxori, secundum eius conditionem, & similiter maritus lucretur fructus perceptos constante matrimonio de quibuscunq; bonis etiam non dotalibus, & hoc si uè maritus præde-

præcedat vxori, si uè contra vxor marito, intelligendo semper in matrimonio per carnalem copulam consumato, & fictione præsentis statuti, semper consumatum censetur, si maritus traduxerit vxorem, vel traductus fuerit ab ea, & inuicem cohabitauerint, & si contigerit fieri contradotem, vel donationem propter nuptias, existentibus liberis communibus, mulier eã nõ lucretur, sed seruetur liberis eiusdem in proprietate susceptis tamen cum donante.

¶ Alienare quòd nulla mulier constante matrimonio possit sine trium agnatorum, vel cognatorum præsentia, atque D. Capitanei, vel D. Vicarij.
Cap. LX.

STatuimus, & ordinamus, quòd nulla mulier possit, vel debeat constante matrimonio facere donationem inter uiuos alicui personæ de suis bonis absque præsentia D. Vicarij, vel D. Capitanei, & triũ eius agnatorum proximiorum masculorum maiorum viginti quinque annis, in quorum numero adhiberi valeat pater, si patrem habuerit mulier, vel ipfis, aut aliquibus eorum non extantibus, tunc in præsentia triũ eius cognatorum proximiorum masculorum maiorum vt supra, ita quòd numerus agnatorum possit suppleri per cognatos, & deficientibus cognatis per vicinos totidem, & amicos, & si contrafecerit, ipso iure non valeat donatio, nec teneat, nec præiudicet alicui succedenti dictæ mulieri, & dicta donatio taliter facta sit cassa, irrita, & nullius valoris; idè intelligatur in quacunq; alia venditione, & alienatione, quæ fieri non possit, nisi ex legitima causa, & cum solemnitate præmissa, & in quocunq; prædictorum casuum præterquam donationis, si dicti attinentes recusauerint velle interesse, vel si non extarent, quòd tunc D. Vicarius, vel Iudex teneatur, & debeat mittere tres homines vicariatus probos.

pcr.

perfectæ ætatis, qui supereffe debeant ad videndum, & examinandum vtrum venditio, vel alienatio fiat vi, nec nò, an verò ex necessitate, vel nò, & iuramentum in prædictis contractibus, & alienationibus interpositum solemnitatibus prætermisissis ipso iure non teneat, & per fraudem, & dolum extortum fuisse præsumatur auctoritate præsentis statuti, saluo tamen quòd per præsens statutum non derogetur in aliquo statuto de lucro dotis per maritum vt supra registrato, vt etiam concurrentibus istis solemnitatibus in præiudicium mariti sui donare, alienare, aut aliter disponere nequeat.

¶ De possessione defuncti continuanda in hæredem.
Cap. LXI.

STatuimus, & ordinamus, quòd possessio bonorum defunctæ personæ, quam habebat tempore mortis, transeat ad hæredes, siuè ex testamento, siuè ab intestato, secundum ordinem successionis ipso iure, etiam si ab hærede non fuerit apprehensa, non obstantè, quòd aliquis sua propria auctoritate post mortem dictæ personæ defunctæ occupasset, seu ingressus fuisset dictam possessionem.

¶ De præscriptionibus, & actionibus non intentandis. Cap. LXII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis possederit aliquam rem immobilem pro sua, & tanquam sua cum titulo, & bona fide per decem annos inter præsentès, videlicet ipso possessore, & prætendente ius in ea extantibus, & habitantibus in iurisdictione quatuor Vicariatuum, intelligatur præscriptum omni, & cuilibet actioni intentandæ contra talem possessorem in dicta re, & non possit am-

plius molestari possessor . Si verò ille contra quem præscribitur esset absens à dicta iurisdictione, si res fuerit possessa per viginti annos vt supra, illis elapsis præscriptum sit, & possessor amplius molestari non possit; Omnes verò aliæ actiones siuè personales, siuè reales, siuè vtilis, siuè directæ, seu quocunque nomine censeantur præscriptæ, & ipso iure extinctæ sint, & intelligantur spatio annorum viginti, etiam si de iure communi spatium triginta, siuè quadraginta requireretur, & creditoribus intelligatur facta solutio, & deinde in antea non possint intentare actionem, seu actiones sibi competentem, vel competentes, imò ipso iure cadant à iure suo, & ipso iure debitores sint absoluti. Et omnis actio cuiuscunque generis sit extincta. Exceptis tamen minoribus, furiosis, & alijs personis habitantibus in vna domo, ad vnum panem, & vinum, scilicet inter eos simul habitantes, & nisi de credito constiterit publicum instrumentum, siuè acta iudicialia, quibus casibus cesset præscriptio, sed requirantur anni triginta. & interruptio præscriptionis inducatur per solam citationem cum causa, quæ interruptio habeat perpetuare dictam actionem ad tantundem tempus, quod prius requirebatur.

¶ De pacto affrancandi affectus non præscribendo.
Cap. LXIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si in instrumento contractus liuellarij, seu ficti fuerit appositum pactum redimendi quòdocunque, illud pactum nulla temporis præscriptione etiam quadraginta annorum præscribi possit, sed semper seruetur ius illèsum affictalino, seu eius successoribus affrancandi, quacunque præscriptione non obstante etiam centum annorum.

§ De successioneibus ex testamento.

Cap. LXIV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis, vel si qua testatus, vel testata decesserit, relictis post se filiis masculis legitimis, & naturalibus, vel alijs nepotibus, vel pronepotibus, vel alijs descendētib; in infinitum ex directa linea masculina, etiam legitimis, & naturalibus, & relictis etiam post se filiabus legitimis, & naturalibus, vel quibuscunq; descendētib; ex dictis filiabus, siuè fuerint masculi, siuè fœminæ, siuè relictis post se neptibus, vel proneptibus, vel abneptibus ex filio, vel ex nepote, vel pronepote, & sic in infinitum descendendo, in quouis gradu, & ipse testator filia suæ, vel quibuscunq; descendētib; ex filia in quouis gradu sint, vel etiam nepti, vel pronepti, vel alijs quibuscunq; descendētib; ex filia filij, vel ex filia nepotis ex filio, vel ex filia pronepotis ex nepote, vel ex filia abnepotii ex pronepote, & sic deinceps in infinitum in quouis gradu sint, siuè in testamento, siuè in codicillis, siuè in donatione causa mortis reliquerit quicquam, siuè multum, siuè modicum iure institutionis, vel legati, vel alio quocunq; titulo, quòd tunc ipsa filia, vel descendentes ex ea, siuè ex filia filij, vel descendentes ex ea, vel filia nepotis ex filio, vel descendentes ex ea, vel filia pronepotis ex pronepote, vel descendentes ab ea, & sic in infinitum, extantibus tamen ipsis filiis masculis testatoris, vel nepote ex filio, vel pronepote ex nepote, vel abnepote ex pronepote, & deinceps in infinitum descendendo per rectam lineam masculinam, sint, & stent contentę, & contenti, tacitę, & taciti de omni portione sibi relicta ab aliquo ex dictis parentibus, dummodo tamen relictum non sit minus dimidio legitimę, quę deberetur de iure communi, ita, & taliter, quòd ipsa,

vel ipsa non possint quoquo modo agere ad supplementum dictæ legitimæ, nec etiam dicere testamentum esse nullum, nec querelare, nec aliquo modo infringere, & quod non possit aliquo modo eo casu quicquam aliud petere à fratre, vel ab alio ex fratre dicto descendente de bonis, & hereditate talis præmortui, tali condito testamento, qui sibi sic reliquerit, sed stet, & stare debeat tali sic eidem relicto, dummodo non sit minus vt supra contentus, & contenta, ac etiam si dictus talis relinquens, eidem reliquerit que quo modo relicti titulo, valeat illud tale relictum; nec possit infringi ipsum testamentum per ipsam, vel descendentes ex ipsa, quia ipse, vel ipsa non sit titulo institutionis honoratus, vel honorata, imò ipsa, vel ipse tali relicto contenta, & contentus stare debeat vt supra, ac si fuisset titulo institutionis honoratus, vel honorata, & prædicta locum habeant, vbi tempore mortis dicti testatoris, de cuius hereditate agitur, erat, vel erant masculus, vel masculi descendentes vt supra. Declarando quòd si minus dimidio dictæ legitimæ fuerit relictum filiabus, & alijs prænominatis: tunc, & eo casu defraudati, vel defraudatæ dicto dimidio per tale relictum, possint petere supplementum integrum legitimæ de iure naturæ debitæ, absque tamen fructibus, & in termino annorum decem, & non ultra.

§ Succedere qui debeant morientibus ab intestato.

Cap. LXV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis, vel si qua intestatus, vel intestata, aut intestabilis decesserit, relictis post se filiis masculis legitimis, & naturalibus, vel alio, si uel alijs masculis descendentes ex filio masculino, vel nepote,
vel

vel pronepote, & sic deinceps descendendo per lineam masculinam in infinitum: aut etiam relictis post se filia vna, vel pluribus nata ex filio, vel nepote nato ex filio masculino, vel nata ex pronepote nato ex nepote masculino, sic descendendo in infinitam, vel alijs filijs cuiuscunque gradus, vel sexus existant, natis ex ipsis fœminabus, quod tunc, & eo casu filij, siuè filia prædicti, vel cæteræ descendentes per ipsam rectam lineam fœmineam ab intestato, non succedant patri, nec matri, auo, & auia, nec cæteris ascendentibus in infinitum pariter cum ipsis masculis, vel descendentibus ex ipsis masculis per ipsam rectam lineam masculinam ab intestato, cæterisque ascendentibus, & descendentibus tam per lineam rectam, quàm per lineam transversalem, sed solum succedant in medietate illius quotæ, in qua succederent de iure communi, & alia medietas applicetur masculis in gradu proximioribus descendentibus per rectam lineam masculinam in infinitum, quod statutum vendicet sibi locum in muliere quæ nõ fuerit dotata per rectam lineam masculinam in infinitum. Hoc tamen saluo, quod si fratres ipsius fœminæ, vel filij fratrum, vel alij nepotes fratrum convenirent cum ipsa muliere tempore, quo eam maritarent, vna cum marito de tradendo, vel constituendo sibi mulieri certam dotem, quod tunc talis conventio teneat, & amplius ipsa mulier aliquid petere non possit, & finem faciat, & remissio facta per eam mulierem fratri, vel nepoti ex fratre, vel pronepoti ex nepote fratris, vel alijs masculis descendentibus ex recta linea masculina transversali de hereditate paterna, materna, fraterna, vel sororina teneat, & valeant, & amplius, quàm ipsam dotem, petere non possit. Et hoc statutum etiam habeat locum in muliere minori annis viginti quinque, & iuxta statutum positum sub capitulo de alienationibus per minores viginti quinque annis factis: Si verò ipsa mulier fuerit maritata, & dos sibi constituta fue-

rit per patrem, auum, proauum, tritauum, vel per fratrem, vel nepotem ex fratre, vel pronepotem ex nepote, & sic deinceps per rectam lineam masculinam descendente[m], tunc nec ipsa, nec aliqui descendentes ex ea possint amplius aliquid petere de dicta hereditate paterna, auita, vel proauita, seu abauita, & tritauita, & hereditas tota deferatur ad alios filios masculos, vel alios proximiores descendentes ex masculis per rectam lineam masculinam: & eodem modo, si dos sit sibi constituta per matrem, auiam, proauiam, tritauiam, amplius, non possit ipsa mulier, nec ex ea descendentes petere de dicta hereditate materna, auita, abauita, tritauita, sed ipsa dote sit contenta, & hereditas tota dictę defunctę deferatur ad alios masculos filios proximiores descendentes per rectam lineam masculinam, declarando, quod quando data, vel cõstituta fuerit sine interuentu pacis, & finiu. & fuerit minus dimidio legitime iure naturę debite, tunc & eocasu sic dotata, vel dotata possint agere ad supplementum legitime absque tamen fructibus decursis, & in termino annorum decem à tempore, quo agere potuerint, & non vltra dictum tempus iuxta ea, quę disposita sunt in cap. 64. de successione ex testamento.

¶ Succedere ab intestato quis debeat filio, vel filię morientis relictis fratribus, vel sororibus, & sola matre. Cap. LXVI.

STatuimus, & ordinamus, quod si aliquis pater moriatur relicta vxore, & filijs plurius masculis communibus, quod si vnus, vel plures ex dictis filijs moriatur sine filijs legitimis, & naturalibus intestabilis, vel ab intestato, quod tunc portio illius, seu illorum prædefuncti, & prædefunctorum accrescat alijs superuiuentibus, ita quod nihil mater habeat de bonis dicti filij, seu dictorum filiorum præmortuorum

tuorum præterquam tertiam partem illius quotę, in qua succederet de iure communi.

Si autę omnes dicti filij intestabiles, vel ab intestato, & sine filijs morerentur, quod tunc, & eo casu mater habeat medietatę omnium bonorũ dicti filij defuncti pleno iure, ita q̄ proprietatem cum vsufructu illius medietatis consequatur: de qua ipsa disponere possit ad suum libitum, ita quod sit suũ etiam per transitum ad secunda vota, & quod residuum totius hæreditatis deueniat ad proximiores agnatos de familia ipsius defuncti, ad hoc vt agnationes masculinę conseruentur, & quod bona stent in familijs per masculos, & diũ familię, & agnationes conseruentur. Si autem pater, vt supra est præmissum, moreretur relicta vxore, & relictis filijs masculis, & filiabus communibus, & vnus ex masculis moriatur, portio illius alijs superuiuentibus accrescat secundum dispositionem, quę in statuto, seu capitulo sequenti continetur, de successione linę transuersalis, & mater succedat in tertia parte, vt ante. Item similiter si omnes filij masculi morerentur, relicta vel relictis post se sorore, vel sororibus, & matre, quod tunc deficientibus filijs masculis sorores, & mater succedant secundum ius commune: omnibus autem filiabus, & sororibus, vt præmissum est, deficientibus, vltimę morientis succedat mater in dimidium, aliud autem dimidium agnatis proximioribus applicetur, & idem sit quando mater habuisset nisi vnicam filiam.

¶ De successione in transuersalibus. Cap. LXVII.

STatuimus, & ordinamus, quod si quis, vel si qua intestatus, vel intestata, vel aliter instabilis decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus, relictis fratre, vel fratribus, masculo vel masculis ex fratre masculo descendentes, vel descendente in infinitum, & relicta sorore, vel aliqua, vel aliquo descen-

descēdente ex sorore in infinitū, relicta nepte vna, vel pluribus ex fratre, vel pronepte vna, vel pluribus ex filio fratris, & deinceps in infinitum, tunc illa soror siue neptis, aut proneptis, siue, vt supra, in infinitum alij descendentes, siue fuerint masculi, siue fœminæ succedant solum in medietate illius quotæ, in qua succederent de iure communi, & alia medietas accrescat ipsi fratri masculino personę defunctę, vel etiã masculis ex eo descendētib; etiam si ipsi descendentes ex linea recta transuersali sint in remotiori gradu vsq; ad quartum gradum de iure canonico inclusiue, quàm ipsi descendentes ex recta linea fœminea, ita tamen quòd proximiores succedant, vt dictum est, exclusis remotioribus in gradu, ad hoc vt parentella ex parte masculina valeat melius cum honore stare: quòd statutum vendicet sibi locum in masculis tantum consanguineis, quàm vtrinque cœniunctis in bonis paternis tantum, & in personis, & gradibus expressis tantum, & nō in alijs, ita q̄ ratio presentis statuti non extendatur vltra personas specificè nominatas, nec ad alios grad⁹ de quib⁹ supra.

§ De successione nepotum ex pluribus fratribus patruo, seu patris. Cap. LXVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd patruo, vel patris descendētib; alio fratre masculino non superuiuente, sed tantum nepotibus ex pluribus fratribus, & neptibus etiam si extarent amita, vel amita: ipsi nepotes, & neptes succedant in capita, & non in stirpes ad tollendas lites seruato tamen ordine statuti præcedentis Cap. 67. quoad successionem masculorum, & fœminarum, ita vt fœminæ consequantur tantum dimidium illius quotæ, in quam succederent ab intestato de iure communi, reliquum masculis accrescat.

DE VCIVILIBVS. 71

¶ Filij positi in conditione quando intelligantur
vocati. Cap. LXXIX.

STatuimus, & ordinamus, quòd filij masculi positi in co-
nditione, vel alij descèdentes ex masculis, & de agnatione
masculina intelligàtur vocati, dùmmodo tales in cõditione po-
siti sūt d descèdētib⁹ restātiū, & hoc in statuto. & fideicomissi,

Proximiorum appellatione qui intelligantur.

Cap. LXX.

STatuimus, & ordinamus, quòd proximiorum appellatio-
ne intelligantur vocati, & nominati proximiores graua-
ti, & non grauantis.

¶ De ordinibus seruandis pro statutis in communi.

Cap. LXXI.

STatuimus, & ordinamus, quòd omnes ordines, prouisio-
nes, & dispositiones perpetuæ vniuscuiusq; communis
registrandę in vnoquoque volumine statutorū suorum, ser-
uentur pro statuto particulari in suo communi; si tamē præ-
dictę prouisiones, & dispositiones ab Illustrissimo Domino
laudatz, & approbate fuerint.

¶ De bonis communibus dandis pupillis:

Cap. LXXII.

STatuimus, & ordinamus, quòd portio bonorum com-
munium, & introituum communalium singulis annis
tempore diuisionum dictorum bonorum, & introituum de-
tur, & assignetur pupillis vsq; ad annos quatuordecim habi-
tantibus rament in suo communi penes quemcunq; etiam

in famulatu, cum quo tamen non habeant aliquam vniõnem bonorum, licet non teneant, seu non habeant locum, & focũ in dicto communi, dummodo etiam habeant tutores, vel alias personas pro eis sustinentes onera, & factiones, hoc declarato, quod si plures essent pupilli, & venirent ad diuisiones, non possint tamen habere plures portiones, nisi tenuerint focum, & sustinuerint onera, & factiones, pro vt alijs de ipso communi.

¶ De communis personis, qui non habitant in communi. Cap. LXXIII.

STatuimus, & ordinamus, quod de cetero nemo de communi, qui non habitet, nec locum, & focum teneat, separatim tamen in vnoquoque communi respectiue possit, aut valeat habere vocem in communi, nec partem aliquam de bonis communalibus dicti communis tempore diuisionis bonorum, & nemorum dicti communis, nec super locis communalibus pascolare cum bestiaminibus, nec ligna incidere: & si quis de communi tempore diuisionis bonorum communium inuentus fuerit habitare, & locum, & focum tenere in suo communi separatim, tunc eidem assignetur sua contigens portio introituum, & aliorum bonorum communalium, quæ in communi diuidi cõtinget, si tamen habitauerit in communi seiunctim, & fecerit factiones per menses quinque ante diuisionem faciendam, & non aliter, sed si aliquis postea, habita parte nemorum, fratarum, pascuorũ, & similium, exceptis introitibus, & pecunijs, se absentauerit extra commune de duobus annis immediatè subsequenti- bus post dictam diuisionem, & assignationem dictorum bonorum communium, quod in eo casu pars, & portio sibi peruenta, & assignata de dictis bonis communalibus statim deuoluat ipsi aucte, & facto, & habeatur pro deuoluta suo
com-

communi absque aliqua declaratione, & si dicta pars esset vendita, & alienata quouis modo, nec non essent incisa lignamina, & abducta, in eo casu possint emptores, seu acquirentes eiusdem partis, seu ipsarum partium bonorum communis conueniri à communi, seu à suis Massarijs ad soluendum dictam partem, seu partes ipsorum bonorum ipsi communi pro valore, & æstimatione facienda per homines probos, referuatis in hoc respectu communis Alæ, hominibus de communi habitantibus in Sancta Margarita, & Ronchis antiquitè, & aqua Sagra.

¶ De succedentibus per lineam masculinam ad iura communalia. Cap. LXXIV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si qua persona de commune habens vocem in commune, ab intestato, vel intestabilis, aut condito testamento decesserit, relictis filiis masculis legitimis, & naturalibus per legitimum matrimonium etiam subsequens (legitimatam tamen aliàs quomodocunque adoptiuamque, & arrogatis semper exclusis) seu filijs descendentibus masculis, nepotibus, vel pronepotibus ex filio, vel filijs masculis premortuis in infinitum ex dicta linea masculina, & relictis etiam filiabus fœminis legitimis, & naturalibus, vel quibuscunque alijs descendentibus ex dictis filiabus, siue masculis, siue fœminis usque in infinitum ex dicta linea fœminina, quòd soli masculi descendentes ex illa linea masculina succedant, & succedere debeant ad vocem, ciuilitatemque, & iura communalia dicti communis fœminis exclusis, & licet dictæ filix fœminæ, & alij descendentes ex eis aliquo modo de iure communi succederent, & succedere possent ad bona, & hereditatem patris, ab intestato defuncti pariter cum filiis masculis, nihilominus ipsæ filix sint, & esse debeant exclusæ à ciuilitate, & iuribus communalibus dicti.

dicti communis propter existenciam masculorum vt dictum est supra.

¶ De filijs, qui non habitant in domo cum patre.
Cap. LXXV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis filius de cetero se separauerit à patre suo de communi, quòd ille filius nò possit quoquo modo sub nomine paterno laborare in commune, nec in nemoribus communis, sed ille filius semper dù steterit à patre de communi separatus careat voce, & habeatur in illo proforense, & vt forensis tractari, & condemnari possit.

¶ De forensibus habentibus in eorum familijs mulieres de communi. Cap. LXXVI.

STatuimus, & ordinamus, quòd si aliquis forensis acciperit in vxorem aliquam mulierem de communi, & eam cum alia sua familia duxerit, ille maritus ipsius mulieris non possit, & valeat loco vxoris habere vocem in communi, sed tantum laborare, & consequi bona communalia, & partem suam introituum communis, ceteris alijs de sua familia non habentibus vocem in communi exclusis à beneficio, commodo, & vtilitate dicti communis, & non possit alijs quispiam forensis quoquo modo laborare in dictis locis communibus, & qui contra fecerit, puniatur in tribus libris pro qualibet vice,

DE CIVILIBVS. 6r

¶ De filijs, & filiabus natis ex patre, & matre de communi,
quomodo in commune succedere debeant.

Cap. LXXVII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis filius, seu filia, vel filia nati fuerint ex patre, & matre de communi, quoad successionem communis, & bonorum communalium seruetur ordo pro vt in præcedenti capitulo 74. sub Rubr. de succedentibus per lineam masculinam ad iura communalia, & nihilominus ille, vel illi, qui de iure successerint in commune, & ad bona, & iura communia, non possint, neque valeant habere, vel consequi in communi nisi vnam solam vocem, & sic in diuisionibus bonorum communalium vnam solam partem habeat, & non à vtrà.

¶ Fratres, & sorores non succedant i bonis communibus. Cap. LXXVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis, vel si qua de communi tam condito testamento, quam ab intestato, vel intestabilis decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus per legitimum matrimonium vt in præcedenti capitulo, exclusis semper legitimatis, adoptiuis, & arrogatis vt supra, relictis fratre, vel fratribus masculis, vel nepotibus ex fratre, seu etiam relictis sororibus fœminis, vel aliquo, seu aliqua descendente ex sorore, vel sororibus in infinitum, qui non sint de communi, tunc illi fratres, seu illæ sorores, siuè illi descendentes, tam ex fratre, seu fratribus, quàm sororibus, siuè fuerint masculi, siuè fœminæ, non possint quoquomodo succedere illis fratribus, vel sororibus in communi prædefunctis vt supra; sed illa vox, & iura communalia dicti communis illius prædefuncti, seu prædefunctæ remaneat, & remanere debeat pleno iure ipsi communi, taliter quòd aliquis, qui nō sit de com-

P muni,

muni, nunquam ex successione fraterna, aut sororina possit succedere ad dictâ Ciuitatem, & iura communis, vt supra.

¶ Ciuitas qualiter amittatur. Cap. LXXIX.

STatuimus, & ordinamus, quòd omnes personæ tam natæ, quàm nascituræ de aliqua persona, quæ sit de communi, si steterint per annos quadraginta continuos in quibus non habitauerint in communi, nec ibidem habuerint, vel possederint bona stabilia, quòd tunc, & eo casu tales per tantum tempus non habitâtes, nec possidentes, & eorum filij, & descendentes priuentur, & priuati sint, & esse censeantur, & intelligantur utilitate, commodo, & iure ciuilitatis, & iure succedendi in bonis communibus, ita, vt reputentur pro forensibus, saluo quòd habitando per tanti tēporis spatium, quòd pro anno habuerint vocem, & admissi fuerint ad beneficia communis, talis præscriptio quadraginta annorum intelligatur interrupta, & hoc statutum extēdatur tantum ad futura.

¶ Banniti quòd non gaudeant beneficijs communium, & statutorum dùm sunt banniti, & in banno manserint
Cap. LXXX.

STatuimus, & ordinamus, nè quis ex suo delicto commodum sentiat, & à malefaciendo vnusquisque retrahatur, quòd quicumque fuerit bannitus, relegatus, seu à tritimes condemnatus, non gaudeat, neque fruatur, donec perseuerauerit in banno & condemnatus, prædictis bonis communibus, nec beneficio statutorum communis, quæ interim cōmunibus applicentur, & finito, aut deleto, seu extincto banno, postea incipiat gaudere statutis, & bonis consuetudinibus si seruauerit seruanda, & vt in alijs statutis: filij tamen banni-

bannitorum, & aliorum condemnatorum, vt supra iam defunctorum possint gaudere statutis, & bonis communalibus, sustinendo onera, & factiones, ac seruando seruanda pro vt in dictis statutis.

¶ De successioneibus fœminarum, & earum descendendum Brentonici, & Murij in bonis communalibus.

Cap. LXXXI.

STatuimus, & ordinamus, quòd fœminę in præsentiarum tm̄ natę ex ciuibus habitantibus, vocemq; & focum habentibus in vno ex dictis communibus Brentonici, & Murij, describendę, & inuentariandę solemniter in libris publicis vniuscuiusq; communis, non extantibus filijs masculis ex earum parentibus, succedant in bonis communalibus perinde, ac alij ciues in communi vocem legitimam habentes, etiam si nupsirint forensibus, ita vt gaudere, consequi, & exigere possint portionem introituum bonorum communiũ, mariti tamen earum forenses vocem in communi non habeant, nec aliquo pacto in communi se immiscere possint. Ex quibus fœminabus natis, si filij masculi nascerentur, ipsi quoq; & descendentes eorum masculi succedant in communi, pro vt dictum est, de succedentibus per lineam masculinam cap. Si aut̄ solę fœminę nascerentur ex ipsis fœminabus hucusq; natis, siuè etiam ex masculis quibuscunq; de communi, tã natis, q̄ nascituris, fœminę sic nasciturę, in defectum masculorum, succedant earum parentibus in ciuilitate, & bonis communalibus earum tantum vita durante, ita vt viuentes pro ciuibus agnoscant. Eis autem mortuis ciuilitas, & ius succedendi in bonis communalibus ipso iure, & facto extinguatur, earumq; descendentes siuè masculi, siuè fœminę nullo modo ad ciuilitatem admittantur, nec ad bona communalia, sed pro forensibus habeantur. Nubentibus

bus, aut fœminabus quibuscunq; succedentibus in communi modo, quo supra, alicui ciui, earum vox, & ciuilitas cum voce mariti viuētis, cōfundatur, & p̄ extincta habeat: illo vero p̄mortuo ciuilitas ad vxorē sup̄stititē reuertatur. Si quis autē haberet filios masculos, & fœminas illę non describātur, sed remaneant exclusę et si masculi isti decesserint viuente patre,

¶ De successione fœminarum natarum in bonis cōmunibus Auij, & Alæ nubentium ciuibus
Auij, & Alæ. Cap. LXXXII.

STatuimus, & ordinamus, quòd fœminæ in præsentiarum tantum natę ex ciuibus, & terrigenis, tam masculis, q̄ fœminis, qui hæcenus in vno ex communibus Auij, & Alę habitauerunt, non existentibus filijs masculis ex earum patribus, & in eorum defectum, succedant in bonis cōmunibus; habeantq̄ue tunc, & eo casu suam vocem præcipuam, vltra vocem maritorum suorum quibus nubere contingeret, semel, vel pluries, si erunt ciues, & descripti in libro ciuilitatis, & iurium communitatis Auij, seu Alæ; ibiq; teneant locum, & focum, ac sustineant onera, & factiones cum alijs ciuibus, & terrigenis, & non aliter, ita quòd ambo iugales, & quilibet eorum prædicto casu eueniente sua persona, voce, & iure in prædictis bonis cōmunibus fruatur, & gaudeant, hancq̄ue prærogatiuā volumus sibi locum vindicare viuentibus ipsis fœminis hucusq; vt supra natis: ipsis autē defunctis, vox, & ciuilitas earum cum persona extingatur, neque de illa disponere aliquo modo valeant.

¶ De successione ad bona communia fœminarum Auij, & Alæ nubentium forensibus. Cap. LXXXIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si fœminę communis Alę, seu Auij hucusq; natę, vt in præcedenti cap. nubere elegerint

gerint forensibus, tunc donec vixerint, & habitauerint, & sustinuerint, vt supra, & pro vt in statutis quatuor Vicariatum, & non aliter, habeant suam vocem vnicam, ac potantur bonis communalibus pro vt alix, ipsis autem defunctis succedant filij earum masculi tantum si extabunt, fœminis semper exclusis.

¶ De successione fœminarum ciuium Auij, & Alx, quœ orientur post præsens statutum. Cap. LXXXIV.

IN nascituris autem fœminis, ex ciuibus communitatum Auij, & Alx post præsens statutum, si nubent ciuibus, & terrigenis sui cuiusque loci respectiue, seruetur, vt in cap. 32. precedenti dispositum est: si verò forensibus, succedant ipsæ prout in cap. 83. precedenti: ipsis autem defunctis, nō succedat earū filij, nec masculi, nec fœminæ, sed vox, & ciuilitas earū remaneat extincta. Et hæc tria cōp. a. nempe 82. 83. & 84. quo ad Alenses retrorrahantur ad tempus anni 1599.

¶ De forensibus non admittendis in communi. Cap. LXXXV.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd nullus forensis, tam habitans in communi, quàm extra, etiam quòd esset originarius, & natus in communi, & ibidem moram traxerit per longum, & longissimum tempus, nec hæredes, aut successores sui, etiam quòd fecissent factiones pro bonis, quæ haberent in communi, & eius pertinentijs, circa æstimum vniuersale possint, aut valeant aliquo modo vocari, vel appellari, aut haberi, siuè reputari de communi, neque habere vocem in communi, neque participare de ciuilitatibus, honoribus, introitibusque dictis communis.

¶ Vendere quòd nemo possit iura sua communis.

Cap. LXXXVI.

STatuimus, & ordinamus, quòd aliqua persona cuiuscunq; que generis, & conditionis, quæ sit de communi, & vocem habens in communi, & tam habitans, quàm non habitans in suo communi, ad quàm tamen ex aliquo iure spectat, seu spectaret vox, & ius aliquod in communi, & prætenderet habere vocem, & ius in communi, non possit, nec valeat modo aliquo, ingenio, vel causa, & sub aliquo quæsito colore vendere, donare, alienare, aut in alium ex quocunq; contractu transferre, aut in vltima volùtate relinquere iura sua, & ciuilitatem suam dicti communis alicui de communi, vel forensi, adeò quòd sub prætextu dictæ venditionis, donationis, & vt supra, de dictis iuribus, & ciuilitatibus dicti communis, vnquam emptor, seu acquiritor dictorum iurium, si fuerit de communi non possit, nequè valeat habere, aut consequi in dicto communi nisi solam vocem suam, & suam solum ciuilitatem, & vnã solam partem pro sua voce tantum de bonis dicti communis diuidentis, & si fuerit forensis, & habitus, & reputatus forensis in communi non possit, nequè valeat modo aliquo pro dicta emptione, & acquisitione quomodocunq; facta, habere, & consequi aliquam vocem in communi, nequè ciuilitatem, aut aliquam partem bonorum communium, imò semper habeatur, & reputetur, & tractetur ille talis in communi, vt purus forensis, pro vt erat ante dictam acquisitionem, seu contractum de prædictis iuribus communis.

¶ Fraternitatem quòd nemo de communi possit cum forensibus contrahere. Cap. LXXXVII.

STatuimus, & ordinamus ad obuiandum malitijs forensium, & pro conseruatione nemorum, sylvarum, ac bonorum communalium, quòd nemo de dicta communitate valeat se associari, aut sibi in socium, participem, & adiutorem, vel alio quouis quæsito nomine ascissere, admittere, & assumere in bonis communalibus, eorumq; fructibus, redditibus, & prouentibus forensium vllum, aut cum forensibus vno, vel pluribus superinde societatem, cessionem, permutacionem, aut quemuis alium contractum, vltimam voluntatem, aut donationem inter viuos, aut alio quouis modo tacite, nec expressè inire, sub pœna ipso iure, & absq; declaratione priuationis ipsorum reddituum, & omnium, & quorumcunq; iurium, & beneficiorum dictæ communitatis per triennium continuum tantum, & forensis, socius, aut particeps amittat portionem in quam erit assumptus, vel pretium, quod erogauerit, vel erogare debuerit pro quo possit conueniri, applicenturq; omnia, & singula prædicta pro tertia parte fibro, & pro alijs duabus communitati, & insuper contrafacientes ipsi puniantur in libris tribus denariorum distribuendis pro rata accusatori, seu delatori, & exactori, ac communitati toties, quoties erit contrafactum, & credatur accusatori, si erit bonæ famæ, & sic presumatur, nisi in contrarium probetur, prohibendo etiam talibus forensibus, qui sumptuerint tutelam, siuè curam ciuium, quòd vltra portionem bonorum, quæ obueniet pupillis, & minoribus ciuibus, nullo pacto se ingerant in cæteris bonis communalibus, sub pœna, & applicatione prædictis.

¶ De communalibus introitibus non vendendis, vel oppignorandis nisi per annum.

Cap. LXXXVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd introitus annuales communium in vnoquoq; communi nequeant alienari, vendi, obligari, vel oppignorari alicui, nisi per annum vnũ tantum hominibus de comuni suo, habitantibus solũ, exclusis omni tempore forensibus, & non habitantibus, ita vt cõmunia in eorum necessitatibus valeant omni tempore ad libitum eorũ de introitibus, & redditibus suis etiã per annum obligatis disponere, prouidere, & consulere necessitatibus ipsis, sub pœna nullitatis quorumcunq; contractuum aliter faciendorum, & amissionis introituum ex parte alienãtis, & pretij erogati ex parte ementis, ac librarum trium pro quaq; vice pro tertia parte fisco, & pro alijs duabus communitati applicandarum, prohibita semper diuisione ipsorum introituum vltra annum tantum.

¶ De lignaminibus non incidendis in gadijs, & nemoribus communis, & in partibus diuisis nemorum communium, & particularium personarum.

Cap. LXXXIX.

STatuimus, & ordinamus, quòd si aliqua persona cuiuscunq; conditionis existat, inuenta fuerit incidere lignamina alicuius sortis, vel incisa conducere in gadijs, & nemoribus in gadiatis communis, sine licentia massariorum, vel aliorum deputatorum per commune ad prædicta, vel etiam in partibus nemorum per commune assignatis alijs, vel in particularibus nemoribus, aut incisa ex eis conducere sine expressa licentia dominorum dictorum nemorum, reseruatamen ordine, & prohibitione contra forenses, qui non sunt

funt de communi, quibus nullo modo licetia dari possit, per particulares personas, sub pœna librarum trium pro quolibet, & qualibet vice, & amissionis lignaminum totiens quotiens, &c. cuius pœnæ tertia pars applicetur communi, tertia accusatori, & alia exactori communis: & si quis inuentus fuerit conducere lignamina alicuius sortis, nullis exceptis, per touos, per nemora, per valles, per stratas, seu vias communes, & quod ipse talis nō haberet in illo loco, vbi inuentus erit, aliqua nemora, in quibus præsumi possit ea lignamina incidisse, aut non faciat fidem ea lignamina incidisse in alienis nemoribus cum bona licetia patronorum eorundem, ex iuramento ipsorum, puniatur in libris tribus, vt supra, cū amissione lignorum, & in prædictis casibus masculinum genus comprehendat fœmininum.

¶ De perticis à circulis incidendis. Cap. LXXX.

STatuimus, & ordinamus, nè nemora cōmunis destruantur, sed potius conferuentur, quod de cetero nulla persona cuiuscunq; sortis, vel conditionis existat possit, vel debeat per se, vel alios incidere, vel incidi facere in partibus nemorum communis diuisorum de præsentī ad tēpus assignatis hominibus communis, & in futurum diuidendorum, & assignandorum ad tempus ipsis hominibus communis, vel in alijs locis, nemoribus, vel gadijs dicti communis, perticas à circulis alicuius sortis, saluo quod de lignis fraxini, beduli, egheni, nizolarij, vel coleri, & vicisij, nassi, & mugī, etiam quod haberet licentiam à commune faciendi, & incidendi perticas in nemoribus, & gadijs communis non diuisis, sub pœna librarum trium pro vnoquq; contrafaciente, & vnaquaq; vice, & amissionis perticarum, applicanda modo quo supra in alio capitulo sub Rubr. de Lignaminibus non incidendis, &c. cap. 39.

¶ Forenses non habentes vocem in communi, & habitātes, quod non laborent, non pascant, nec incidant ligna in bonis communibus. Cap. XCI.

STatuimus, & ordinamus, non derogantes in aliquo cæteris statutis in hoc volumine registratis contra forenses, quod nullus forensis tam habitans in communi, quam extrā, etiam quod esset originarius, & natus in communi, & diū, & per longissimum tempus habitauerit, nec hæredes, aut successores sui aliquo modo possint, aut valeant ciuilitatibus, & priuilegijs dicti communis frui, & gaudere, neque de honoribus, offitijs, beneficijs, introitibus, & redditibus dicti communis, neque cum bestiaminibus generis cuiuslibet pascere, aut pabulare, laborare, aut laborare facere, lignaq; incidere in, & super bonis communalibus dicti communis, sub pœna librarum trium pro quaq; vice, qua contrafactum fuerit indicendarū, & cum effectu exigendarū, & applicandarum dicto communi pro dimidia, & pro alia dimidia legitimis exactoribus illius: hoc saluo quod si dicti forenses conuenerint cū generali cōsilio dicti cōmunis, excepto Vicariatu Murij, in quo cōueniant cū suis regulis, pretio conuento soluto admittat ad pascēdū, & ligna incidēdū vt supra: & si cōuenire nequierit stes arbitrio iudici, ad alia verò cōiēta ī cap. nullo pacto admitti queant, q; capitlū omninodē seruari dbeat.

¶ Librę qualiter intelligantur in hoc volumine statutorum. Cap. XCII.

STatuimus, & ordinamus, quod in præsentibus statutis, vbi sit mentio de libris denariorum, quod in taxationibus Notariorum, & Cancellarij registratis intelligantur monetæ Marani de grossis, siuè carentani 12. pro singula libra, vbi verò loquitur de libris in pœna indicenda ciuilitè, vel cri-

criminaliter libræ intelligatur esse troni de marculis viginti pro singulo, firmo tamen statuto supra de pœnis per Vicarios imponendis. cap. 4.

¶ Victus victori condemnetur in expensis.
Cap. XCIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd licet iuretur de calumnia, nihilominus victus victori in expensis legitimis cõdemnetur per D. Vicarium, seu iudicem, & si omiffa fuerit condemnatio intelligatur in omni casu condēnatus, nisi habuerit iustam causam litigandi, quam iudex exprimere debeat in sententia, & in casu omiffæ expressionis in dubio censetur ad fuisse iustam causam.

¶ De Notariorum matricula.
Cap. XCIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd matricula Notariorum fiat de Vicariatibus de præfenti existentium in iurisdictione, & qui de cœtero creabuntur nequeant scribere publicè, nisi prius descripti fuerint in eadem matricula, & tempore descriptionis examinentur, & approbari debeant à quatuor peritioribus Notarijs quatuor Vicariatuum, & quilibet Vicarius vnum deputare teneatur, & balotetur per Vicarium, & quatuor Notarios secretò, & matriculetur si habuerit tria vota, vel ballas ad eius fauorem, & examen fieri debeat in Vicariatu Notarij coràm Vicario dicti loci absque mercedibus, exceptis cibarijs, & inuentus idoneus tum approbatus ab Illustrissimo D. admittatur, & possit scribere acta iudicialia, & instrumenta vsq; ad summam librarum centam pro primo anno, & non vltra, & post annum cuiuscunque generis publicas scripturas, & instrumenta conscribere valeat,

valeat, si quis autem forensis, vel non matriculatus, vel sic approbatus notarius in quatuor Vicariatibus publicas scripturas, instrumenta, & testamenta confecerit, siue conscripserit, eadem omnia nulla, & inania habeantur, ac si confecta, & conscripta non fuissent, nisi singulari priuilegio Illustrissimi D. fuisset eidem licentia scribendi impertita, quod tamen casu obseruare debeat capitulum infra scriptum sub Rub. Notarij annuatim faciant protocolla cap. 97. & prestare idoneam fidei iussionem de eo obseruando.

¶ Notario defuncto sine idoneo hærede, vel successore quid de scripturis agendum.

Cap. XCV.

STatuimus, & ordinamus, quòd instrumenta, & acta publica notariorum mortuorum, qui Doctorem, aut Notarium hæredem, & successorem idoneum ad illas regendas, & administrandas non reliquerit, per Vicarium, Massarios, & consilium coniunctim vbi mortuus fuerit notarius diligenter videantur, inquirantur, & registrari, & in registrum poni curentur per fideles, & peritiores alios Tabelliones ad arbitrium consilij deputandos per maiorem partem ballotarum, & facto registro collocentur, commodentur, & reponantur penes hæredem, si fidelis, aptus, idoneus, & approbatus fuerit à consilio, alioquin reponantur penes alium notarium, vel idoneam personam ex arbitrio consilij, vt supra, & registrum fiat expensis hæredis.

De notarijs non debentibus scribere instrumenta, & scripturas publicas. Cap. XCVI.

STatuimus, & ordinamus, quòd aliquis Notarius, qui non habitauerit per quinquennium continuum in vno de quatuor Vicariatibus, nò audeat, nec possit, nec debeat scribere in aliquo quatuor Vicariatuum, vel eorum districtu aliqua instrumenta publica, testamenta, vel vltimas voluntes, scripturas, & processus, quod si secus factum fuerit per aliquem Notarium forensem, illud, vel illa, quod, si uè quæ scripta fuerint in aliquo quatuor Vicariatuum, non valeant ipso iure, hoc tamen statutum non vendicet sibi locum in ciuibus notarijs vbilibet habitantibus matriculatis, vt supra in capitulo 94.

Notarij annuatim faciant protocolla instrumentorum, nec illa extrà iurisdictionem portare queant.

Cap. XCVII.

STatuimus, & ordinamus quòd Notarij quatuor Vicariatuum matriculati, & approbati, vt supra, teneantur, & debeant singulo anno cōficere sua protocolla cum signo Tabellionatus, quæ in fine anni, in fronte protocolli contineant seriem, & quantitatem cartarum, & qui contrafecerit reaneatur soluere Renenses decem pro dimidia fisco, & pro dimidia locis pijs ex arbitrio D. Capitanei, & protocolla non possint portari extra iurisdictionem.

Notarij non excedant mercedem statutariam exigendo eorum mercedes. Cap. XCVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd Notarij in exigendo mercedes eorū, sub pœna contenta in pximo p̄cedenti sap. non possint pacto aliquo etiā ex conuentione, excedere

G sum-

summam taxatam in præfenti volumine statutorum, ultra refectionem faciendam per eos passo.

¶ Notarij teneantur exigere omnia acta iudicialia coram D. Vicario in termino triennij postquam scripserint. Cap. XCIX.

STatuimus, & ordinamus, quòd Notarij, qui de cætera scripserint acta iudicialia coram D. Vicario, seu quocumq; alio iudice, seu delegato, arbitro, vel arbitratore, teneantur, & debeant exigere, & exegisse mercedes suas dictorum actorum iudicialium in termino, & infra terminum triennij à die, quo dicta acta scripta fuerint per notarios, vel saltem infra dictum tempus eas mercedes in salido cum debitoribus reduxisse, referuatis tamen in hoc mercedibus de processibus ordinarijs factis in litibus ordinarijs, de quibus mercedibus dicti notarij similiter habeant terminum triennij ad exigendum, postquam completum fuerit litigium, & si infra dictum tempus dicti notarij non exegerint, vel aliter de prædictis mercedibus salidatum non fuerit cum debitoribus, quòd amplius peti non possint tales mercedes, & in eo casu debitores sint, & esse debeant absoluti, & penitus liberati à solutione dictarum mercedum ipsorum actorum iudicialium, & processuum.

¶ Taxatio mercedum Notariorum pro processibus, & actis iudicialibus. Cap. C.

STatuimus, & ordinamus, quòd Notarij pro mercedibus processuum habere debeant carentanos quinque pro singula quaque carta, seu medio folio processus originalis, quælibet autem facies medij folij contineat lineas
vigiñti

viginti duas ad minus, & quæq; linea contineat literas triginta sex computatis dictionibus abbreviatis.

Pro copia autem processuum habeat dimidium illius summæ, quæ solui debet pro originali.

Si contigerit verò fieri accommodationem processuum, solui debeat dimidia illius summæ, quæ soluitur pro copia.

Et si contigerit pluries processum accommodari, notarius habeat tantum vnam mercedem totius processuum accommodati, ita quòd consequatur dimidiam summam, quæ esset pro copia totius processuum accommodati soluenda, habita semper ratione ad numerum cartarum processuum accommodati.

Pro instrumentis, scripturisq; quibuscunq; productis in processu non registratis habeat notarius dimidiam, quæ soluitur pro originali processu.

Pro actu, vel actibus simplicibus non redactis ad processum habeat Notarius pro vnoquoque actu in totum carentanos quatuor.

Pro scripturis quibuscunq; & instrumentis productis ad acta simplicia non registrata habeat notarius pro qualibet presentatione carentanos quatuor.

Pro vnaquaque relatione citationis, pignorationis, & alia quacunq; relatione vocaliter data per officialem carentanos duos.

Pro sententia voluntaria cuiusvis summæ carentanos sex.

Pro præceptis, sequestris, mandatis citatorijs, & similibus datis à notarijs, exequendis per officialem in scriptis, habeat notarius grossos, siuè carentanos tres pro singulo, & si plures nominarentur in dictis mandatis, seu pluribus personis fierent, non augeatur merces pro vnoquoque dictorum mandatorum.

Pro possessu iudiciali, siuè datione insolutum iudiciali habeat notarius pro eius scriptura libram vnam, carentanos

nos sex.

Si quid aliud conrigerit circa mercedem actorum iudicialiū, quod præfenti statuto non sit decisum, seruetur antiqua bona consuetudo, vel stetur arbitrio D. Vicarij, vel aliorum iudicis.

¶ Taxatio mercedum Notariorum.

Cap. CI.

PRimo pro mercede vnus instrumenti emptionis simplicis de re simplici, cum clausulis consuetis à viginti quinque libris vsque ad quinquaginta habeat Notarius libras duas; A viginti quinque libris infra idem seruetur.

A libris quinquaginta vsq; ad cētū libras duas carētanos sex.

A libris centum vsque ad ducentas libras tres.

A libris ducentis, & 50. vsq; ad quingentas libras quinque.

A libris verò quingentis supra adiungantur carentani duodecim vltra suprascriptas libras quinque; pro quolibet centenarij Renensium, videlicet libram vnā vsque ad summam trium millium librarum; abinde verò supra quantumcunque fuerit pretium de vna re, merces non excedat summam librarum quadraginta bonæ monetæ. Si verò fuerit de pluribus rebus, soluantur pro quaque re vltra suprascriptum salarium carentani quatuor.

Si verò super his interuenerit auctoritas iudicis, vel affinium consensus, siuè agnatorum, soluat pro ipsa auctoritate, & consensu tantum libra vna.

Et si in instrumento emptionis, & venditionis interuenerit pactum de retrouendendo, idem sit, quod proximè supra fuit dispositum.

Si verò pars voluerit habere dictum pactum de se, si emptio fuerit viginti quinque Renensium soluantur libræ duæ pro dicto instrumento.

Abinæ

Abinde supra, quantum est ratione pacti vsq; ad centum Renenses, soluantur libræ duæ grosli sex.

Vbi verò emptio excedit dictam summam Renensium centum, & de pacto fuerit consiciendum instrumentum per se, tunc pro summa cuiuslibet centenarij Renensiu habeat Notarius carentanos sex, & vltorius quantacunq; fuerit

Pro instrumentis cessionum, permutationu, dationum, in solutu, & diuisionum, idem q; supra de emptione, seruetur.

De instrumentis locationum perpetualium simplicium duplicatis sine refutatione, seu pacto affrancandi, libras quatuor. Et cū refutatione, vltra dictas libras quatuor, habeat notarias libram vnam. Et si in dicta locatione fuerint plures res, quam tres, soluantur pro qualibet re, vltra dictas libras quinque, carentani duo, siue fuerint cum refutatione, siue sine.

De instrumento verò locationum temporalium simplicium vsq; ad tres res, soluantur notario libræ duæ, carentani sex.

De instrumento socedæ quantumcunq; fuerit magna, seu magnæ summæ, cum quibuscunq; clausulis consuetis, & non consuetis, habeat tantum notarius libras duas.

Pro instrumento dotium sponsi, & sponsæ vsq; ad summam librarum centum, & quinquaginta, & cum donatione propter nuptias habeat notarius libras duas carentanos sex.

Si verò dos excefferit dictam summam soluatur pro quolibet centenario librarum, vltra supra scriptam summam pro sorte carentani sex. Et pro contradote alij carentani sex, vt supra.

Et hæc omnia intelligantur secundum summam instrumentorum emptiois, & venditionis, de quibus supra proxime, & secundum illorum taxam respectu centenarij, & milliariorum Renensium, vt in suis locis supra proxime notatis, & descriptis.

Addendo tamen suprascripta sibi vindicare locum in vnoquoque Vicariatum, vbi autem prædictorum respectu iter fieri contigerit, tunc aut conueniatur de itinere, aut arbitrio D. Vicarij, siuè alterius iudicis iustæ taxationi stetur.

Pro instrumentis verò pacis, & finis, idem seruetur, quòd in taxa instrumentorum emptionum, & venditionum, de quibus supra ad saturitatem: excepto, quòd si pax, & finis fiet simul, & semel cum instrumento dotis, tunc notarius tantummodo habere debeat dimidium eius, quòd secundum taxam emptionum, & venditionum habere deberet.

Et pro instrumentis donariorum inter viuos simpliciter factarum succedentibus ab intestato, vsq; ad summam Renensium quinquaginta, libras tres.

A Renensibus quinquaginta vsq; ad centum libras quinq; abinde verò supra pro quolibet centenario Renensium libram vnã.

Si verò fiant extraneis, hoc est non succedentibus ab intestato, duplicentur dicta salaria.

De instrumento mutui simplicis vsq; ad libras centum, soluantur libra vna, carentani sex.

Si verò tale instrumentum fuerit cum pactis, libræ duæ: abinde supra pro centenario Renensium, carentani sex soluantur.

De instrumentis depositi, delegationis, indemnitis, & solutionis debiti, idem vt supra proximè.

Pro instrumento procuræ simplicis, libra vna, carentani sex: si cum alijs clausulis non ita generalibus, libræ duæ, carentani sex.

Pro compromissi instrumento vsq; ad Renenses centum inclusiuè libræ tres: abinde verò supra pro quolibet centenario Renensium grossi sex.

Pro

Pro transactione simplici vsq; ad summam centum Renensium inclusiuè libræ quinque: abinde supra pro quolibet centenariorum Renensium grossi sex.

De instrumento tutelæ vsque ad summam Renensium centum inclusiuè libra vna, carentani sex: abinde verò supra pro quolibet centenariorum Renensium carentani sex.

Et pro quolibet inuentario vsq; ad libras centum, libræ duæ, carentani sex: abinde supra pro quolibet centenariorum grossi sex: ita tamen quòd prædicta taxa non excedat summam quadraginta librarum, quantacunq; fuerit summa.

Pro instrumento tutelæ rationis reddendæ, & administratione vsque ad Renenses quinquaginta inclusiuè libræ tres.

Ad Renensibus quinquaginta, vsque ad centum libræ quatuor: abinde supra pro quolibet centenariorum Renensium carentani sex, ita tamen, quòd non excedat vt supra.

Pro instrumento emancipationis, arrogationis, adoptionis, & reductionis ad patriam potestatem, libræ tres.

Et pro imbreuiatura simplici extra librum notarij notata suprascriptorum instrumentorum habeat notarius, carentanos quatuor.

Possint contrahentes per notarios cogi ad dicta instrumenta extensa exigenda, exceptis instrumentis de creditis contra debitores, de locationibus temporalibus, de mandatis procuratorijs, de compromissis, nisi compromissa extenderentur cum sententijs: & hoc tam in instrumentis, quàm imbreuiaturis contractuum præcedentium, quàm sequentium.

De testamento, & qualibet alia vltima voluntate pro mercede Notarij seruetur taxa respectu numeri, vel omnium centenariorum, miliarium tam Renensium, quàm librarum, vt de instrumentis emptionis, & venditionis supra fuit

con-

conclusum, & decisum.

Duplicetur tamen merces, & salarium ipsius Notarij, quòd solueretur pro hærede legitimo, si hæres institutus fuerit extraneus, vel non ciuis, sed forensis: & ciuis non intelligatur extraneus hæres.

Eodem modo salarium Notarij duplicetur, si testator fuerit infirmus morbo pestifero, aut contagiolo.

Pro vnoquoque legato librarum cētum, & abinde infra, cuiuscunq; summe, libram vnā, caentanos sex: abinde supra quo quolibet centenariō tam librarum, quàm Renensium seruetur taxa instrumentorum emptionum, & venditionum, de quibus supra.

Et pro legato factō in piam causam non excedente quantitatem librarum c̄inquaginta soluatur dimidia eius, quòd pro alijs legatis soluitur.

Pro legato ex causa dotis, vel augmēti dotis, etiam excedendo dictas libras quinquaginta, soluatur dimidia de qua supra in proximo versiculo.

Pro legato ex causa, ad quam testator tenebatur etiam dicta dimidia soluatur.

Pro substitutione vniuersali in testamento, quotcunq; fuerit substituti, carentani sex.

Si verò conuētum fuerit aliter inter dictas partes, quo ad has solutiones, & mercedes, tunc ipsi conuentioni stetur, & hæredes teneantur soluere pro legatarijs, & postea prefatos legatarios ad soluendum astringere, aut id totum sibi retinere, quòd pro dictis legatarijs soluerint, & exburfauerint: non possit tamen hæres cogi ad exburfandum, & soluendum pro legatario vltra portionem hæreditatis sibi obuentam.

De pronuntiatione sententię diffinitiuę, cōdemnationis, vel absolutionis eadem taxatio per omnia seruetur, quę supra exprimitur de instrumentis emptionum, & vëditionum.

In

- In laudis, & arbitramentis arbitratorum, seu arbitramentorum idem: seruata semper temporis amissione, quàm ipsi arbitri taxent, & taxare debeant.
- Si verò sententia sit mera interlocutoria non magni negotij, & scripta manu notarij aëtorum soluatur libra vna: Si verò manu Vicarij, vel alterius iudicis fuerit scripta, libra vna carentani octo.
- Et si fuerit magni negotij, habeat notarius si sua manu scripta sit, libras duas, si vero D. Vicarij, seu alterius iudicis libram vnam, carentanos quatuor.
- Idem seruetur si fuerit quæstio facti, quæ æstimationem recipiat.
- Si verò fuerit super re, vel facto, quæ, vel quod æstimationem nõ recipiat, relinquatur arbitrio eius, coràm quo quæstio agitabitur, taxationem faciendo moderatam, attentis salarijs, & mercedibus supra limitatis.
- De interlocutoria contra contumacem lata, habeat notarius vsq; ad summam centum librarum inclusiue carentanos sex.
- A centum verò libris vsq; ad ducentas libram vnam; & abinde supra habeat notarius pro quolibet centenariio carentanos sex.

¶ Taxa mercedum seruanda per Dominum Capitaneum, & eius curiam. Cap. C.

STatuimus, & ordinamus, quòd D. Capitaneus qui pro tempore erit, & eius curia seruet taxam infra registratam tã in ciuilibus, quàm in criminalibus, sub pœna periurij, ac refectionis patienti, quatenus dictus D. Capitaneus, vel alius de eius curia taxam ipsam excederet.

In Christi nomine.

Taxatio mercedum Magnifici, & Excellent. D. Capitanei generalis quatuor Vicariatuum, qui de cætero fuerit, & qui tamen sit legum Doctor, & partes etiam sustineat D. Commissarij permanens in Castro Brentonici, de cætero seruanda in Iurisdictione, & officio ipsius Iurisdictionis dictorum quatuor Vicariatuum Illustrissimorum Dominorum Comitum, & Baronum de Madrutio Dominorum nostrorum.

Pro qualibet sententia vbi agitur de pœna mortis tam condemnatoria, quam absolutoria habeat Renenses decem. R. 10. g.

Quæ si fuerit vnita cum pecuniaria habeat, vltra dictos Rhenenses decem, vt infra de sententijs pecuniarijs.

Pro qualibet sententia vbi agitur de pœna corporis afflictiva, citra mortem, tam absolutoria, quam condemnatoria habeat. R. 5. g.

Et si fuerit vnita cum pecuniaria seruetur vltra prædictam summam, taxa infra scripta pecuniaria.

Pro sententia qualibet pecuniaria condemnatoria supra libras quadraginta quinque habeat in ratione quinque pro centum, ita tamen quod in totum non excedat summam Renensium viginti. R. 20. g.

Pro absolutoria medietatem dictæ summæ.

Pro sententia infra dictam summam librarum quadraginta quinque inclusiue nihil habeat in statuarijs pœnis.

Pro alijs verò non statuarijs in ratione quinque pro centum.

Pro

- Pro quolibet teste ex officio recepto vbi agitur de quacunq̃ue pœna tam corporali, quàm pecuniaria, etiam statutaria, vltà tamen summam dictam librarum, quadragiuta quinque habeat cruciferos quatuor. R. 8. 4.
- Pro quolibet teste recepto ad instantiam partis. R. 8. 6.
- Pro qualibet scriptura cum iuris allegationibus ex parte rei producta. R. 1. 8.
- Pro quolibet constituto de plano in causa capitali. R. 8. 14.
- In alijs verò corporis afflictiujs. R. 8. 20.
- Pro quolibet constituto in tormento. R. 8. 24.
- Et si contigerit ex causis criminalibus equitare extra Vicariatum vbi degere reperietur, habeat vltà prædicta, & vltà expensas idoneas victus, cum suo seruitore, & equo, pro eius itinere eundi, & redeundi scutatos duos in totum. R. 3. 8. 6. $\frac{1}{2}$
- In Vicariatu verò vbi habitare cõtigerit habeat Renenses duos. R. 2. 8.
- Et casu quo fuerint plures rei in vna causa sola nil de pluri habeat, sed soluantur dicta salaria per reos rata declaranda per suã Mag. vel per D. Cancellarium, quæ tamẽ mercedes soluantur per reos condemnatos si erunt soluendo, & fiscus non teneatur nisi ad expensas victus, & naulum equorum, vt supra in casu equitationis, si rei non erunt vt supra soluendo.
- Pro regalij Castri soluantur ipsi D. Capitaneo pro quolibet retento libræ octo Ma-

84 DE CIVILIBVS.

- rani iuxta solitum. R. 1 g. 36
- Pro visione cadaueris in casu mortis violentæ si personaliter equitauerit habeat tronos tres, vltra scutatos duos, & expensas. R. 1 g. 40
- Pro visione verò cadaueris ex morte fortuita soluantur troni tres de bonis mortui, si extabunt, sin minus teneantur Communitates ad dictam summam. R. 1 g. 40.
- Pro concessione rebannitoriz in causa capitali. R. 2 g.
- In alijs causis. R. 1 g.

In causis verò sequestrationum, quæ fiunt ad instantiam alicuius, & in alijs causis ciuilibus seruetur taxa infra scripta.

- Pro quolibet concessione sequestri pro summa Renensium decem, & abinde infra habeat in ratione quinq; pro centum.
- A Renensib⁹ decem vsq; ad quinquaginta. R. 1 g. 30.
- Abindè verò supra quantacunque fuerit summa. R. 1 g.
- Si verò super huiusmodi sequestrationib⁹ lata fuerit sententia, vel confirmationis, vel reuocationis, eo casu habeat pro mercede in ratione quinque pro centum, in qua tamen mercede computetur id, quod pro concessione habuit, vt supra.
- Pro quolibet teste examinato ad instantiam partis in causis ciuilibus habeat. R. 1 g. 6.
- Pro sententijs, siue tenentis, quæ fieri, & concedi occurrerint tam ante, quam post

litam

litem contestam habeat in ratione quinque
pro centum.

Pro sententijs verò quibuscunq; civilibus
seruetur taxa, de qua in statuto ciuili
sub Rubr. de Salar. Iudic. cap. 31.

In causis verò præceptorum, mandatorum,
& proclamatum ad instantiam cuiusli-
bet personæ concessorum, in casu con-
tradictionis, siuè reuocando, siuè con-
firmando, siuè ante, siuè post litem con-
testatam etiam in contumacia, habeat in
ratione quinque pro centum, habito re-
spectu ad pœnam in prædictis commi-
natam, & in quolibet præmissorum ca-
sum, si contumax lueret expensas con-
tumaciales, & iterum causâ prosequere-
tur, toties, quoties contigerit sententia-
ri, sportulæ debebuntur.

Idem seruetur etiam in casu contradictionis
oppignorationis.

Pro itinere ad locû cuiuslibet differentiæ vl-
tra vicium habeat tronos octo pro quaq;
die.

Æ. 1 g. 46. §

¶ Taxatio mercedum spectabilis Dñi Cancellarij generalis
quatuor Vicariatuum in officio ipso Cancellariæ de ce-
tero seruanda in causis tam criminalibus, quàm
civilibus facta, sequitur vt infra
ad monetam Marani.

In causis criminalibus primò.

Pro qualibet denuncia, seu querela, pro
H

quo

86 DE CIVILIBVS.

quolibet deuntiato, seu querelato cruciferi sex.	L. g. 6.
Pro qualibet responsione, idem.	L. g. 6.
Pro quolibet actu, idem.	L. g. 6.
Pro quolibet decreto retentionis, siue relatione retentionis, seu sequestrationis, vel carcerationis vnus rei.	L. 1 g.
Pro quolibet mandato citatorio pœnali pro citandis testibus, pro vno scilicet teste.	L. g. 2.
Et si fuerint plures testes citandi, soluantur pro quolibet totidem cruciferi duo.	
Pro relatione citationis testium sine mandato inscriptis, similiter carcerationis pro quolibet teste.	
Pro examine testium, pro quolibet teste.	L. g. 6.
Pro quolibet constituto de plano cuiuslibet rei in causis non comprehensis sub pœna statuti, siue longo, siue breui.	L. 1 g.
Pro quolibet verò constituto de plano cuiuslibet rei in casibus comprehensis sub sola statuti dispositione, siue longo, siue breui.	L. g. 6.
Pro quolibet constituto cuiuslibet rei in tormentis, siue longo, siue breui.	L. 2 g.
Pro qualibet inquisitione etiam plura delicta continente, & pro quolibet reo, siue quolibet inquisito.	L. 1 g. 8.
Et si inquisiti erunt plures in vna inquisitione comprehensi merces non excedat libras quinque quot quot fuerint inquisiti.	L. 5 g.
Pro qualibet fideiussione vnus rei.	L. 1 g. 8.
Pro decreto relaxationis vnus rei, & pro quolibet reo.	L. 1 g.
Pro quolibet mandato citatorio contra reos ad respondendum quærelæ, vel denuntiationis, siue in-	

- quifitioni groffi ſex pro quolibet reo. L. 1 g. 6
 Ità tamē, quòd nō poſſit excedere libras duas
 comprāhenſa in his relatione citationū.
 Pro qualibet confrontatione. L. 1 g.
 Pro ſententia pecuniaria Renēſiū quinquā-
 ginta, & abinde infra pro quolibet reo. L. 1 g. 6
 A Renenſibus quinquaginta ſupra vſq; ad
 centum. L. 1 g.
 Abinde ſupra p quolibet cētenario Renenſ.
 ita tamen, quòd non excedat ſummam v-
 nius Renenſis. L. 1 g.
 Pro qualibet ſententia capitali difinitiuā, ſeu
 & ban n p r p e u i, ſeu ad inquirendum
 contra vnum reum. L. 10 g.
 Pro banno ad tempus. L. 5 g.
 Et ſi fuerint plures rei dummodo de vno de-
 dicto agatur in totum. L. 15 g.
 Pro qualibet ſententia corporis afflictiuā ci-
 tra mortē ſoluat dimidia modo quo ſup.
 Et ſic etiam de abſolutorijs in caſibus ſupra
 notatis eadem dimidia ſoluatur.
 Pro viſione vnius cadaueris in caſu ſcilicet
 mortis violentę. L. 6 g. 8
 Soluēdę de bonis delinquētium, ſi erunt ſol-
 uēdo, ſin minus teneantur Communita-
 tes, in quarum pertinentijs huiusmodi vi-
 ſio fieri cōtingerit pro medietate.
 In caſu verò mortis fortuitę ſoluatur tan-
 tummodo dimidia de bonis mortui, ſi ex-
 tabunt, ſin minus teneantur Communita-
 tes, vt ſupra proximè. L. 3 g. 4
 Pro quolibet mandato pœnali ex officio. L. 1 g. 5
 Pro qualibet productione ſcripturarum cu-
 H 2 iuf-

- iusuis generis
 Et si petatur registrari pro qualibet carta me
 dij folij.
 Pro copijs pro qualibet pagina, siue carta
 medij folij continēte lineas quadraginta
 octo, in ratione literarum viginti sex pro
 qualibet linea.
 Pro præsentatione vnus rei.
 Pro literis dimissorijs.
 Pro quolibet inventario seruetur taxa facta
 circa mercedes instrumentorum.
 Et si aliquando occurrerit comedendum
 in Castro Brentonici, vel in Castro Auij,
 ex causa criminali, seu alibi expensæ ip-
 sius victus sint, & intelligantur ultra
 mercedes taxatas, vt supra.
 Et si occurrerit ex causa criminali ire extra
 Vicariatuum Brētonici, & ad Villas dicti
 Vicariatus exteriores pro examinandis
 vulneratis, seu pro aliquibus alijs visio-
 nibus, ac examinibus faciendis, habeat
 ultra victus expensas.

In causis Civilibus.

- Pro quolibet mandato citatorio vnus per-
 sonæ cum relatione.
 Et si fuerint plures pro qualibet persona ci-
 tata grossus vnus, ultra dictam sum-
 mam.
 Pro relatione citationis sine mandato pro
 quolibet citato.
 Pro quolibet mandato, seu proclamatiōe pec-
 nali

- nali sequestro, & similibus.
- Pro mandato originali intimationis ad ratam
processus originalis.
- Si verò fuerit copia ad ratam copiarum.
- Pro quolibet actu in contradictorio extra
processum cum decreto Iudicis.
- Pro qualibet carta medij folij processus ori-
ginalis continente lineas quadraginta octo
de literis viginti sex pro quacq; linea.
- In examine testium idem ad ratam originalis.
- Pro copijs soluantur solidi quatuor Vero-
nenses pro qualibet carta, seu medio fo-
lio linearum, & literarum, vt supra.
- Pro accommodatione processus, soluantur
dimidia, quæ pro copijs debetur, ita quòd
si contigerit pluries accommodari vnum
processum Dominus Cancellarius habe-
re debeat ad ratam accommodationis
perantea nõ soluta, taliter quòd in vltima
accommodatione cõsequatur vnicam so-
lutione accommodatiõnis toties processus.
- Pro sententia seruetur taxa facta circa mer-
cedes instrumentorum, præterquam, vt
infra proximè.
- Pro sententia quacunq; lata in contumaciã
ante litem contestatã, habeat notarius vsq;
ad sumã centũ librarũ inclusiuè, ceterani
sex à centũ verò libris vsq; ad ducentas li-
bram vnam.
- Et ab inde supra habeat notarius pro quoli-
bet centenariõ carentani sex.
- Idẽ seruetur d tenentis, cõfirmation. seu reuoca-
tionib; mädatorũ, & pclamatũ pñaliũ, ac

- similium securis in contumaciam antelitem contestatam. L. 1. g. 6
- Pro literis dimissorijs. L. 1. g. 6
- Pro sententia voluntariè sumpta per reum. L. 1. g. 6
- Pro itinere ad locum cuiusvis differentia ad instantiam partis pro qualibet differentia ultra victum. L. 3. g. 4
- Et si potuerit commodè redire domum antepandium, eo casu nil pro victu habeat, & sic si potuerit commodè redire de sero, nil pro cœna. L. 1. g. 4
- Pro qualibet producta processuum, vel voluminum pro quaque carta. L. 1. g. 4
- Si tamen non fuerint registrata, ita tamen, quòd in totum summa non excedat centenos centum.
- Pro qualibet verò alia producta, vel scripturarum, vel instrumentorum, vel alterius generis extra processus, vel volumina, ut supra. L. 1. g. 4
- Et quòd Dominus Cancellarius possit registrare instrumenta publica, & alia quæ commodè in processu inferi nequeunt: cœtera autem non nisi partibus presentibus, vel altera earum.
- Et si contigerit Dominum Cancellarium scribere in pluribus instantijs eiusdem causæ, teneatur presentare processum, vel processus prioris instantiæ, seù priorum instantiarum in processu posterioris instantiæ: & de dicta presentatione habere debeat in ratione carenta-

DE CIVILIBVS. 91

norum duorum pro quaque carta, ita tamen, quòd in totum non excedat summā carentanorum centum.

Hoc declarato quòd de processu semel præsentato, de cuius præsentatione fuerit sibi semel satisfactum, non possit aliquid habere si contigerit iterum dictummet processum præsentari in alijs instantijs eiusdem causæ.

Pro accommodatione processus facta ad bancum, vel ad domum pro percunctando, si uè discurrendo processu nil habere possit, sed in dicto casu gratis accommodare teneatur, ut videri, & discursari possit summarie tamen, & in illius præsentia.

§ Taxatio mercedum officialium Curie Castri Brentonicis, residentium Brentonici.

In Criminalibus.

Pro quaq; citat. & qualibet psona citata. L. 8. 2.

Pro quoq; mandato pœnali, & non pœnali, seu intimatione, & pro qualibet persona, cui fuerit intimatum. L. 8. 2.

Pro qualibet retentione extra Castrum pro Cavalerio. L. 6 g.

Pro quolibet alio, pro qualibet retentione extra Castrum. L. 3 g.

Et prædicta intelligantur vltra ientaculum solum eisdem dandum in Castrum quando ducunt ad carceres ali-

quere

- quem retentum extra Castrum, quod ientaculum iuxta solitum taxatur. L. 5 g. 10.
- Pro qualibet retentione i Castro, siuè sit Caualerius, siuè sit officialis. L. 1 g. 6.
- Et si erunt plures officiales, habeant in totum eandem libram cum dimidia inter se se diuidendam.
- Pro quolibet constituto cuiuslibet rei educatione ex carcere, siuè vocati e loco suo, & postea reducti ad locum suum. L. 1 g.
- Et si in dicta educatione erunt plures officiales merces ipsa sit inter eos communis.
- Et si occurrerit ex carcere aliquem reum educere, & in alium locum pro carcere reponere, idem. L. 1 g.
- Pro relaxatione vnus rei ex carcere. L. 1 g.
- In quibus casibus si interuenerint plures officiales merces ipsa sit omnibus cõmunis. pro querendo aliquam rem furtiuè ablatam pro Canalerio. L. 5 g.
- Pro officiali, qui simul cū eo fuerit ad querendum, vt supra. L. 2 g.
- Pro quolibet constituto in tormento, pro quolibet officiali soluatur libra vna. L. 1 g.
- Pro tortore, & quolibet reo ligato, seu torto. L. 2 g. 6.
- Et hæc vltra solitum ientaculum de quo supra.
- Pro quolibet inuentario pro Caualerio, si nõ interfuerit Mag. D. Capitaneus, L. 5 g.
- Pro officiali pro quolibet inuentario. L. 1 g. 2.
- Et si occurrerit officialem ire ad citandum, vel ad intimandum mandata quælibet extra Villas Arcarum, Fontanz, Vigi,

- Fonticuli, & Fāni, pro itinere eidē taxantur mercedes, vt infra p quolibet itinere.
- Ad Villas Surnæ, Cazzani, & Crufani. L. g. 4
- Ad Villas Caſtioni, Prata, Corneti, & Beſagni. L. g. 6
- Ad Terram Murij, & Villas Thierni, Moline, Sanni, Chizzole, & Sauoni. L. g. 9
- Ad Villas Serauallis, & Rauazzoni. L. g. 10
- Ad Villas Pilcanti, & S. Margaritæ. L. 1 g. 2
- Ad Terram Alæ. L. 1 g. 4
- Ad Villas Auij, & Vadi. L. 1 g. 8
- Ad Villas Burghetti, Mammæ, Manſuum, & Roncorum. L. 2 g. 3
- Ad quas mercedes teneantur rei condemnati, & fiſcus in nihilo teneatur licet rei nō eſſent ſoluendo.
- Et quia aliquando occurrit ex cauſis criminalibus comedendum in Caſtro iuxta exigentiam, & etiam extra Caſtrum quando ex dictis cauſis vadunt cum Magnifico Domino Capitaneo, vel cum Domino Cancellario, eo caſu expenſæ victus ſint, & intelligantur vltra mercedes taxatas, vt ſupra ſoluendæ per reos, ſi erunt ſoluendo, ſin minus per fiſcum.

-TVTATZ In Ciuilibus.

- Pro quaq; citatione, & pro quoq; mandato pœnali, pignoratione, ſiue intimacione, ac pro qualibet publicatione proclamatum, & ſimilibus, vltra itinera. L. g. 2
- Pro itineribus, in Villas, & loca prædicta adda-

addatur vnus carentanus taxationi itinerum factæ in causis criminalibus.

Pro pignorationibus per vim factis pro Caualerio in Vicariatibus Brentonici, & Murij siuè in criminalibus, siuè in ciuilibus.

L. 2 g. 4

Pro officiali verò, qui cum Caualerio iuerit ad faciendum pignora per vim.

L. 1 g. 4

In Vicariatibus verò Auij, & Alæ dupplū.

Pro sequestrationibus factis in via, seu alio loco quando scilicet res sequestrata auferuntur, pro Caualerio.

L. 3 g. 4

Pro officiali qui cum eo fuerit in dicto actu.

L. 1 g. 8

Et hoc si executi fuerint huiusmodi sequestrationes in Villis, seu vjjs dictorum Vicariatum, & si occurrerit ire in montes habeant vltra præmissam mercedem pro itinere iuxta taxationem sièdam per Magnificum Dominum Capitaneum, siuè p Dominum Cæcellarium habito respectu loci, vbi fuerit facta dicta sequestratio.

Si verò fuerit solus Officialis absq; Caualerio.

L. 2 g. 8

FINIS.

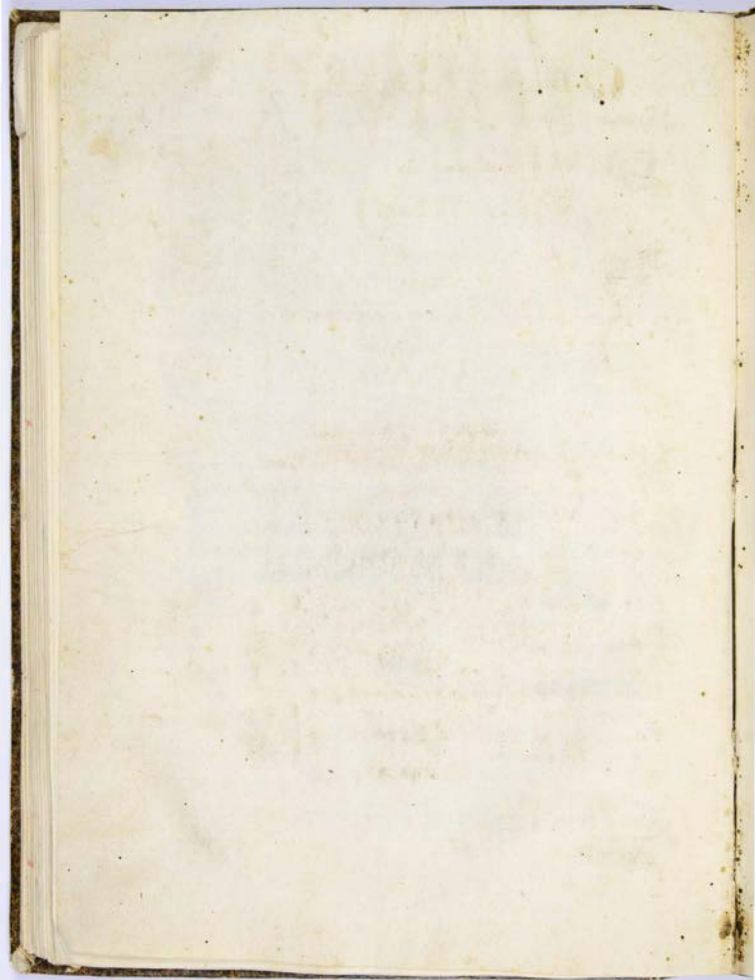
STATVT-

STATUTA
CIVITATIS
MAGNIFICENTISSIMI SENATUS
REPUBLICAE
VENETAE

Imprimus in aedibus
officinae Typographicae
MAGNIFICENTISSIMI SENATUS
REPUBLICAE
VENETAE
MDCCLXXII

SENATUS
REPUBLICAE
VENETAE
MDCCLXXII

STATVTA
CRIMINALIA QVATVOR
VICARIATVVM.

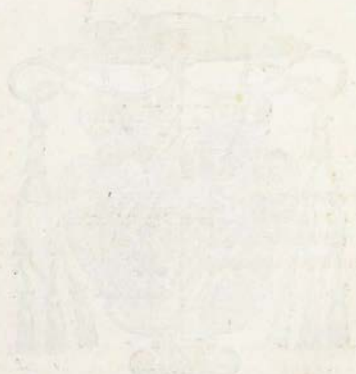
Nuper reformatata, & aucta, & ab Illustrissimo,
& Reuerendissimo D.D. CAROLO Cardi-
nale MADRVTIO, Episcopo, & Princi-
pe Tridentino, tanquam eorum Dño
confirmata.

TRIDENT I, Superiorum permissu.
Apud Ioannem Albertum. M. DC. XIX.
Typographum Episcopalem.

STATVTA
CIVITATIS
MAGNIFICENTISSIMAE

REPUBLICAE
GENOVAE
SIVE
CIVITATIS
SANTAE MARCIAE

TRIGINTA I. SEPTEMBRIS
ANNO DOMINI MDCCLXXII.

INDEX
CAPITVM STATVTI
IN CRIMINALI-
BVS QVATVOR
VICARIATVVM.

A

Abducente alterius vxorem.	cap. 16.
Abducente violenter vxorem alterius.	cap. 17.
Accusatorum nominibus dandis accusato.	cap. 26.
Ad arma cridantibus sine causa legitima.	cap. 44.
Alapa illata.	cap. 4.
Amouente terminum.	cap. 47.
Arbores alienas incidentes qualiter puniendi.	cap. 48.
Armata manu ad rumorem currentibus.	cap. 42.
Armorum insultus quomodo puniatur.	cap. 5. & 7.

B

Banniti quando impune offendi possint.	cap. 33.
Banniti quando sint securi in Iurisdictione quatuor Vicaria- tuum.	cap. 34.
Blasphemantibus Deum, & Sanctos.	cap. 3.
Bonis consuetudinibus non preiudicari.	cap. 50.

INDEX

C

Carceri quādo quis p̄ p̄na pecuniaria destinetur.	cap. 46.
Cognoscente alterius vxorem.	cap. 19.
Cognoscente viduam.	cap. 21.
Cognoscente virginem.	cap. 20.
Coniurantū in Illustriss. Domin. detrimentū p̄na.	cap. 1.
Consuetudinibus bonis nunq̄ pr̄iudicandum esse.	cap. 50.
Consules Villarū teneri ad dādas denūcias maleficior.	ca. 2.
Cridantib ⁹ ad arma, vel heu foras sine causa.	cap. 44.
Cultelli, vel aliorū armorū insultus quomodo puniend.	c. 5.
Currentibus ad rumorem armata manu.	cap. 42.

D

Defensione reo danda ante condemnationem.	cap. 27.
Delicta quomodo punienda.	cap. 25.
Denuntiæ maleficiorum à quibus dandę.	cap. 1.
Deprędantibus in rumore ignis.	cap. 31.

E

Expendente monetas falsas.	cap. 41.
Explosione arcobusij.	cap. 6.

F

Falsam monetam facientibus.	cap. 38.
Falsam monetam procurantibus.	cap. 39.
Falsa instrumenta si quis fecerit.	cap. 9.
Falsa instrumenta si quis produxerit.	cap. 10.
Furtis.	cap. 36.

H

DE CIVILIBVS.

H

Homicidio.	cap. 35.
Homicidio cum arcobuffo.	cap. 6.
Homines Vicariatuum in aliena Iurisdictione committentes homicidia qualiter sint securi.	cap. 34.
Honestas mulier si vocetur meretrix.	cap. 30.

I

Incediarijs.	cap. 37.
Incidentibus arbores alienas.	cap. 48.
Iniurijs.	cap. 29.
Instrumenta falsa si quis fecerit.	cap. 9.
Instrumenta falsa si quis produxerit.	cap. 10.
Insultus cum arcobuffio qualiter puniatur.	cap. 6.
Insultus cum alijs armis qualiter puniatur.	cap. 5.
Intrantes possessiones alienas qualiter puniantur.	cap. 43.

L

Lenonibus puniendis.	cap. 22.
-----------------------------	----------

M

Maleficia denuncianda per quos.	cap. 2.
Massarij Villarú teneri ad denútijs maleficiorú dādas.	ca. 2.
Mentitis.	cap. 29.
Monetam falsam si quis fieri faciat.	cap. 39.
Monetarij falsi qualiter puniantur.	cap. 38.
Monetas falsas expendens qualiter puniendus.	cap. 41.
Monetas tondentibus.	cap. 40.
Mulier à vito fugiens qualiter punienda.	cap. 15.
Mulie-	

INDEX

Mulierem honestam si quis meretricem vocauerit. cap. 30.

N

Nominibus accusatorum accusato dandis. cap. 26.
 Notarij si fecerit instrumēta falsa quomodo puniēdi. cap. 9.

O

Occupantibus alienas possessiones. cap. 43.
 Offendere bannitos quando impune liceat. cap. 33.
 Officium quando procedere possit. cap. 13.

P

Percussione cum armis quibuscunq; cap. 7.
 Percussione cum bastono. cap. 7.
 Percussione cum pugno, vel manu vacua. cap. 8.
 Pœna blasphemantium Deum, aut Sanctos. cap. 3.
 Pœna coniurantiū in Illustriss. Domin. detrimentum. cap. 1.
 Pœna falsi testis in causa ciuili. cap. 11.
 Pœna falsi testis in causa criminali. cap. 11.
 Pœna falsa instrumenta producentium. cap. 10.
 Pœna incidentium arbores alienas. cap. 48.
 Pœna mulieris à viro fugientis. cap. 15.
 Pœna Notariorum ob falsa instrumenta edita. cap. 9.
 Pœnæ remissio quando competat. cap. 23.
 Pœna ruffiani. cap. 22.
 Pœna seducentis alterius vxorem. cap. 16.
 Pœna seducentis viduam. cap. 21.
 Pœna seducentis virginem. cap. 20.
 Pœna terminum amouentis. cap. 47.
 Pœna vendentium mobilia, vel immobilia duabus personis
 diui-

DE CIVILIBVS.

diuifim .	cap. 32.
Pœna vulnerantium .	cap. 5. & 8.
Poffeffionis alienæ violenta fpoliatione .	cap. 45.
Poffeffionibus alienis non intrandis , vel occupandis .	ca. 43.
Priuilegijs nunquam præiudicandum .	cap. 50.
Procedendum in delictis quomodo .	cap. 25.
Procedi ex officio quando poffit .	cap. 13.
Procurator quando in crimin. interueniat .	cap. 14.
Pro pœna pecuniaria quando quis carceri deftinetur .	ca. 46.

Q

Quando bannitos impunè offendi liceat .	cap. 33.
Quando condemnetur in criminalibus victus victori .	c. 49.
Quando defenfio reo fit danda .	cap. 27.
Quando ex officio procedi poffit .	cap. 13.
Quando procurator in criminalibus interueniat , & qualiter .	cap. 14.
Quando pro pœna pecuniaria carcer concedenda .	cap. 46.
Quando , qualiter , & quibus ex caufis quis fubijciatur tormentis .	cap. 28.
Quod nunquã priuilegijs , aut bonis confuetudinibus intelligatur præiudicari .	cap. 50.

R

Remiffio pœnæ quando competat .	cap. 23.
Reo quando defenfio fit danda .	cap. 27.
Ruffianis puniendis .	cap. 12.

S

Seducente alterius vxorem .	cap. 17.
Sedu-	

INDEX

Seducente viduam .	cap. 21.
Seducente virginem .	cap. 20.
Spoliantibus p vim aliquã psonam suã possessione .	cap. 45.
Statutis quod nunquam præiudicetur .	cap. 58.

T

Terminum amouentis pœna .	cap. 47.
Testibus falsis in causa ciuili .	cap. 12.
Testibus falsis in causa criminali .	cap. 11.
Tondentibus monetas .	cap. 40.
Tormentis dandis , quibus , qualiter , & quando .	cap. 23.
Testes qualiter examinandi .	cap. 24.

V

Vendente duabus personis rem aliquam diuisim .	cap. 32.
Victus victori in criminalibus quãdo condemnatur .	ca. 49.
Viduæ seductione .	cap. 21.
Violenta spoliatione alienæ possessionis .	cap. 45.
Violentia facta in vxorem alterius .	cap. 17.
Violentiæ in mulieres in quantũ tẽpus denũtiandæ .	cap. 18.
Virginis seductione .	cap. 20.
Vocans mulierem honestam meretricem qualiter puniatur .	cap. 30.
Vxorem alterius cognoscente .	cap. 19.
Vxorem alterius seducente .	cap. 16.
Vulnere cum arcobusio .	cap. 6.
Vulnere cum alijs armis .	cap. 7.

INCIPIUNT
 STATVTA CRIMINA-
 LIA QVATVOR
 VICARIATVVM.

¶ Coniurantium, aut conspirantium in Illustrissimorum
 Dominorum detrimentum pœna. Cap. I.

In primis statuimus, & ordinamus, quòd
 si qua persona fecerit conspirationem ali-
 quam cum aliqua persona, domino, vel
 magnate in damnum, & detrimentum
 Illustrissimorum Dominorum nostrorù,
 vel suorum Castrorum, locorum, & Vil-
 larum, si fuerit Nobilis sibi valeat caput
 amputari, taliter quòd moriatur, & si fuerit popularis sus-
 pendi debeat per gulam super furcas, ita quòd moriatur, &
 si fuerit mulier ignibus concremetur, tanquam scelerati, &
 proditores: reseruato Domino, vel Dominis, vel cuilibet
 pro eo, veleis regenti, & gubernanti libero arbitrio augè
 di, vel minuendi pœnas suprascriptas pro vt loci, persona-
 rum, & temporis qualitas exegerit, & in alijs pœnis con-
 demnetur iudicatis à iure communi.

A Denum-

2 DE CRIMINALIBVS.

¶ Denuntias maleficiorum dandas esse per Massarios, scilicet Consules Villarum. Cap. II.

STatuimus, & ordinamus, quòd Massarij, & Còsules Villarum respectiuè teneantur, & debeant per se vel legitimũ nuntium denunciare officio maleficiorum iusfra tertiam diem postquam maleficia facta fuerint, vel eisdem innotuerint, rixas, homicidia, vulnerationes, incendia, latrocinia, violentias, & quæcunq; alia maleficia in Villis sui Massariatus, vel còsulatus in eius territorio, & districtu facta, & sequuta, & qui contrafecerit puniatur pro vnoquoq; & vnaquaq; vice in libris, seu tronis viginti quinq;

¶ Blasphemantium Deum, & Sanctos pœna. Cap. III.

STatuimus, & ordinamus ad effrenandam temeritatem blasphemantium, quòd quicumq; blasphemauerint nomen Dei, vel Gloriosiss. Virg. eius Matris, aut Sanctòrum aliorum puniatur in ducatis duodecim, & sic in tronis septuaginta duobus pro quaq; vice, applicandis pro vno tercio accusatori (ad hoc vt huiusmodi delicta facilius eluecant, qui teneatur secretus) & pro duobus tertijs fisco, & plus, & minus pro qualitate blasphemix, & personæ. Et consuetudinarius puniri valeat vltra pœnam pecuniariam, in pœnam corporalem arbitrio iudicis. Et si quis in contemptum Dei, Beatæ Mariæ Virginis, & Sanctòrum, & Sanctarum cureret contra imagines eorum animo irato, & verberaret, seu admenaret contra illas imagines, aut ficas faceret, vel expueret, aut aliquid simile turpe faceret, tunc illi tali amputetur iudicialiter manus, & lingua incidatur, & grauiori pœna etiam pro personæ qualitate mulctetur.

¶ Ala

DE CRIMINALIBVS.

¶ Alapā si quis irato animo alicui personæ dederit. Cap. IV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis dederit alapam alicui personæ irato animo in domo communis, vel in Castro puniatur in tronis viginti quinque; pro qualibet vice coram Vicario, vel Capitaneo, vel eorum delegatis sedentibus, aut alijs iudicibus ius reddentibus, alibi autem in dictis locis extra audientiam in libris viginti, extra autem loca ipsa in libris quindecim, salvo quòd inspecta qualitate personæ, facti, & occasionis, abinde infra iudex possit minuere pœnā, reseruata actione iniuriarum passo civili.

¶ Insultum cum cultello, vel alijs armis contra aliquā personam si quis fecerit qua pœna puniendus. Cap. V.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis insultum contra aliquam personam irato animo fecerit cum cultello euaginato, vel alijs armis, volendo eum percutere, & si nō percusserit, condemnetur, & puniatur pro qualibet vice, qua iuerit contra eum in decem libris, & minus arbitrio iudicantis, & idem sit capiendo, siuè proijciendo lapides, & alia.

¶ De insultu cum arcobusio, abbassamento, declinatione canis, exoneratione, vulnere, & homicidio in arcobusio. Cap. VI.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quicumque insultum fecerit contra aliū cū arcobusio abbassando, & dirigendo eum in alterū cū cana sine declinatione canis sup fugonū puniatur in tronis quinquaginta. Declinando canē sup fugonum, & non exonerando condemnetur in libris centū, nisi in his casibus fecerit ex aliqua iusta causa. Exonerando, & non vulnerando, puniatur in libris duecentis. Exonerando, & vulnerando, non secuta morte vulnerati condemnetur in libris trecentis. Secuta autem morte vulnerati, si homicidium

4 DE CRIMINALIBVS.

fuerit purum, seu pure, & non appensatè commissum, & homicida habuerit pacem iuxta statutum infra scriptum sub Rubrica de Homicidio, condemnetur in Reuēsisibus octuaginta: si pacem non habuerit condemnetur de homicidio, & in Reuēsisibus centum, nisi homicida possit condemnari ex aliqua iusta causa in pœnam tantum extraordinariam, non autem ordinariam mortis, quo in casu pœna etiam Reuēsiū centum minui possit arbitrio iudicis.

Si verò homicidium fuerit appensatum, & appensatè commissum, tunc homicida vltra pœnam mortis puniatur etiam in confiscatione bonōrum, idemq; sit, & multo magis si homicidium fuerit ex insidijs, pecunia mediante, seu proditoriè commissum.

¶ De his, qui cum ense, gladio, bastono, vel quibuslibet alijs armis irato animo percusserint.

Cap. VII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis cum ense, gladio, lapide, vel bastono, vel quibuslibet alijs armis irato animo percusserit aliquam personam, & ex percussione percussus non moriatur, vel membrum aliquod non abscindatur, & percussio facta fuerit in capite, facie, vel gula, & sanguis de percussione exierit puniatur, & condemnetur in quinquaginta libris pro quolibet vulnere, & si esset remanens cicatrix deformis condemnetur in duplum, si verò percussio facta fuerit in alia parte corporis, si sanguis exierit soluat viginti quinque libras, & si sanguis non exierit quindecim libras soluat, & si contigerit aliquod membrum debilitari pœna indupletur, & hæc vendicent sibi locum in rixis, & casibus puris. Prædicta autem delicta si fuerint commissa de nocte, vel coram iudicibus, pœnæ

DE CRIMINALIBVS. 5

in suis casibus duplētur, reseruata in omnibus casibus predictis actione iniuriarum passo, & delinquens compellatur per Dominum Capitaneum ad satisfaciendum vulnerato omnes expensas, quas vulneratus fecerit, vel sustinuerit in medicis, & medicinis, & alias occasione vulneris, de quibus expensis stetur sacramento vulnerati, præmissa tamen iudicis taxatione, pro quibus expensis possit realiter, & personaliter pignorari, nisi probauerit illum vulnerasse ad sui defensionem.

¶ De percussione cum pugno, vel manu vacua. Cap. VIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis irato, vel malo animo percusserit aliquam personam cum pugno, vel manu vacua in faciem, & sanguis non exierit puniatur, & condemnatur in tronis quindecim, & in alia parte corporis soluat libras tres, si autem percusserit in facie cò manu, vel pugno, & sanguis exierit soluat tronos viginti quinque inspecta semper qualitate personæ, & facti, vt ex arbitrio iudicis pena minui possit, reseruata actione iniuriarum damnū passo.

¶ Instrumenta falsa si qui tabelliones scienter, & fraudulenter fecerint qua pœna puniantur. Cap. IX.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis notarius falsa fecerit instrumenta scienter, & fraudulenter pro primo instrumento falso puniatur in trecentis libris, & priuetur in perpetuum ab officio, vt falsarius, quòd si soluere non poterit manus dextera ei amputetur, p secundo instrumento falso sibi manus dextera incidatur, vt à brachio separetur, pro tertio instrumento, & abinde supra ignibus concremetur, vt falsarius, & in testamētis pœna augeatur pro qualitate facti.

6 DE CRIMINALIBVS.

¶ Falsa instrumenta si quis produxerit, & eis
vti voluerit qua pœna puniendus.
Cap. X.

STatuimus, & ordinamus, quòd si aliqua persona produ-
xerit in iudicio, & vti voluerit, aliquod falsum instru-
mentum, vel instrumenta ad fauorem suum, & in damno, &
præiudicio alterius personæ ipso sciente, condemnetur, &
puniatur pro vno falso instrumento in iudicio sic producto
in ducentis libris, & perdat ipsum, quos denarios si non sol-
uerit infra mensem stet in carceribus, & si produxerit plura
falsa instrumenta scienter, & eis vti voluerit, & vsus fuerit,
tunc pro vnoquoq; instrumento soluat centum libras, quod
si soluere non poterit intra mensem sibi manus dextera am-
putetur, vt à brachio separetur, & nihilominus cadat à cau-
sa, in qua produxerit illa falsa instrumenta.

¶ Falsam testificationem in causa criminali si quis fecerit
qua pœna puniendus. Cap. XI.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis falsû testimoniû di-
xerit in causa criminali, puniatur illa pœna, qua punien-
dus esset is, contra quem falsum dixerit testimoniû, & hoc si
corporaliter veniret puniendus, vel condemnandus, si verò
veniret cõdemnãdus in pecunia, cõdemnetur in duplû illius
quantitatis, in qua veniret cõdemnandus ille, contra quẽ te-
stificatus fuit, & si fuerit testificatus falsû in causa criminali,
vt aliquis veniret absoluedus à pœna corporali, puniatur pœ-
na, qua puniendus fuisset ille, in cuius fauorẽ testificatus fue-
rit. Si verò veniret absoluedus à pœna pecuniaria, condem-
netur in duplum ipsius quantitatis, in qua condemnaretur
si processus probatus fuisset contra eum, & etiam in ampu-
tationem linguæ. Eadem pœna puniatur ille, qui scienter,
& do-

DE CRIMINALIBVS. 7

& dolosè aliquos falsos testes in causa criminali produxerit, & ipsis vsus fuerit, siuè testes ipsos subornauerit, siuè magistrauerit, vt falsum deponerent, & amittat causam taliter, quod ex illa causa amplius nihil valeat, nec possit petere. Et teneatur reficere omnes expensas, & interesse alteri parti, quæ sit passa aliquod damnum occasione dictæ causæ.

¶ Falsum testimonium si quis dixerit in causa civili qualiter puniendus. Cap. XII.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumq; falsum testimonium dixerit in causa civili, ad finè, vt aliquis in aliqua, re, vel quantitate condemnètur, condemnari debeat in amputatione linguæ, & in duplno illius quantitatis, vel estimationis rei, super qua dixerit testimonium, cum expensis, & interesse, eius medietas sit fisci, & alia sit illius, contra quem falsum testimonium dixerit, & eodem modo cõdemnetur si falsum testimonium dixerit, vt aliquis absoluat in causa civili; producens autem scienter, & dolosè testes falsos in causa civili, vel eis vtens, eadem pœna puniatur, & causam amittat, & reficiat damnum passio, vt in præcedenti statuto in fine.

¶ Procedi ex officio in quibus causis possit. Cap. XIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd Dominus Iudex ex suo mero officio, etiam nulla præcedente denuntia, vel accusatione procedere possit in omnibus maleficijs, & delictis pro quibus pœna corporis, vel sanguinis afflictiva veniat imponenda, & in omnibus alijs delictis, & criminibus, in quibus de iure communi, & consuetudine procedi potest, etiã si pœna pecuniaria veniat imponenda in eisdem.

¶ Pro-

8 DE CRIMINALIBVS.

¶ Procurator qualiter, & quando possit interuenire in casibus criminalibus. Cap. XIV.

STatuimus, & ordinamus, quòd in quibuscunq; inquisitionibus institutis contra aliquem occasione alicuius criminis, aut delicti, ex quo de iure communi, aut forma presentium statutorum posset, vel deberet sequi pœna mortis, abscissio membri, aut corporis afflictiva, aut quœuis alia pœna corporalis, etiam vbi in defectum pecuniariæ veniret imponenda, nõ admittatur pcurator ad defensionẽ absẽtis, nec ad aliquas p̄bationes faciendas sup crimine, vel delicto.

Admitti tamen volumus ad allegandũ causas necessarias, vel legitimas absentia, quo casu iudex assignet arbitrio suo dicto procuratori dilationẽ cõpetentem ad presentandũ rem, qua elapsa iudex (ipso pcuratore vltius non audito) procedat, si verò reus fuerit in carceribus ex causis p̄dictis, volumus tũc procuratorẽ pro eo admitti, p̄ vt supra dixim⁹, & sufficere, etiã volumus aduocatũ, qui interuenerit in actũ p̄sentationis rei, dato, quod nõ habuerit aliquod mãdatum.

In alijs verò criminibus, vel delictis admittatur procurator ad plenam defensionem, & p̄bationes inducendas, dũ modo reus ipse personaliter, & per se solum, & sine presentia procuratoris, & aduocati inquisitioni, & capitulis, si uẽ positionibus respondeat solus, sine tamen iuramẽto. Declarantes, quòd in omni, & quacunq; causa criminali ex parte accusatoris pcurator possit interuenire, & pcurator rei interuenire possit in omni casu, quo possit cõparete reus, absq; eo, quod reus intraret carceres, teneatur tamẽ reus semp̄ personaliter inquisitioni, accusationi, denuntiẽ, q̄rele, & positionibus, vt supra respõdere. Nẽ autẽ carceratus, retẽtus, aut p̄sentatus indefensus maneat, quatenus ipse ex se procuratorem, aut defensorẽ non elegerit, aut nominauerit, vel fortẽ nominandi, aut eligendi facultatem non habuerit in casu
etiam

DE CRIMINALIBVS. 91

etiam paupertatis, sexusq; fragilitatis, teneatur, & debeat Dominus Iudex ex suo officio, & sub viculo sui iuramenti dare procuratorem, & concedere defensiones reo, vel reis carceratis, aut presentatis etiam non requisitis, expensis filci, quando retentus, vel presentatus pauper, & ægenus esset, ita, vt antequam torqueatur, vel aliquo modo tormentis aliquibus subiiciendus esset, valeat facere, & fieri debeant reorum defensiones ante tormenta, vel cõdemnationes expensis reorũ, si eas facere poterunt, vel filci in casu inopia.

¶ De muliere fugiente ab eius viro, & alij inhonestè adhiærente. Cap. XV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si qua mulier habens virum ab ipso aufugerit, vel se abdicauerit, vt seorsũ ab eo vitam ducat inhonestam, alicui alteri inherẽdo, talis mulier ipso iure, & ipso facto amittat dotẽ, nec non bona paraphernalia, & alia quęcunq; bona, quę habet, & vir suus, vel eius heredes ipsa oĩa lucrẽtur, & habeãt, & iudicis arbitrio puniãtur, & si non habuerit dotem, vel bona, tunc ad requisitionem ipsius mariti, mulier ipsa sustiget arbitrio iudicis in loco publico, deinde banniat, vel ex officio hac, vel alia pœna arbitraria puniatur.

¶ Vxorẽ alterius abducens qualiter puniẽdus. Cap. XVI.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis modestiæ nescius, & pudoris ignarus ausus fuerit deuiare, & abducere vxorem alterius inuito marito illicò carceribus emancipetur, & si talis abducta fuerit habitatrix, & egregiẽ parẽtele, capite puniatur, si verò fuerit humilis alia pœna corporali arbitrio iudicare debentis: sed si vxorẽ cũ bonis abduceret, tunc pœna capitis puniatur, & contumax diffinitiuè banniat.

non

Vxo-

¶ Vxorem alterius violentèr cognoscens qualiter puniendus. Cap. XVII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis cognouerit carnaliter, & violentèr aliquam mulierem virum habètem, si honesta fuerit mulier caput sibi debeat amputari, taliter quòd moriatur, & hoc si nò habuerit pacem ab ipso marito, & à violata, tunc puniatur in libris ducentis, quæ pax fieri debeat infra mensem à tempore commissi delicti, quo mense elaso ipsa pax postmodum facta nihil operetur, & si aliàs honesta fuerit condemnetur arbitrio iudicis, si nò habuerit pacem, & si habuerit pacem à marito violato, vel violata infra mensem condemnatur arbitrio, vt supra iuxta qualitatem facti, & personarum quas si soluere non poterit sit in carceribus arbitrio Dñi.

¶ Violentias factas mulieres, vel sui patres, matres, vel fratres teneantur infra quindecim dies denuntiare. Cap. XVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd mulieres, vel sui patres, matres, autem, vel fratres, vel alij teneantur, & debeant dictas violentias sibi factas, vt in presentibus statutis continetur, denuntiare D. Iudici infra 15 dies postquam facta fuerit sibi alioquin tractatis dictis diebus, non credat violentias esse per vim factas.

¶ Vxorem alterius cognoscens de sua voluntate qualiter puniendus. Cap. XIX.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis cognouerit aliquam mulierem virum habentem de sua voluntate, nò coacta, si extiterit mulier bonæ famæ, homo condemnatur in ducentis, & quinquaginta libris, & hoc si nò habuerit pacem sed si habuerit pacem à marito condemnatur in libris 75. quòd si soluere non

DE CRIMINALIBVS. II

non poterit stet in carceribus arbitrio Domini, & mulier pœna legali puniatur, & si mulier extiterit malæ famæ, vel adultera, & hoc probetur per vocem, & famam, tunc homo condemnetur in quinquaginta libris; & hoc si non habuerit pacem à marito, sed si habuerit pacem in tempore, tunc in nihilum cōdemnetur, & mulier cōdemnetur in decem libris infra mēsem soluendis, vel publicè verberetur.

¶ Virginem mulierem si quis seduxerit qualiter puniendus. Cap. XX.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis seduxerit aliquam mulierem virginē, & eam carnaliter cognouerit de eius voluntate, & non coactè, teneatur eam ducere, vel competerentur dotare, ac aliter pro qualitate personarum, iudicis arbitrio puniatur.

¶ Virginem vel viduam bonæ famæ violenter cognoscens qua pœna puniatur. Cap. XXI.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis cognouerit aliquā virginem, vel viduam bonæ famæ violenter carnaliter, capite puniatur, & hoc si non habuerit pacem infra mensem ab ipsa violata, & à proximiore parente, & si habuerit dictam pacem condemnetur in ducentis libris; quòd si solvere non poterit, stet in carceribus arbitrio Domini; si vero vidua non fuerit bonæ famæ, vel probetur secum altero carnaliter commiscuisse per inditia, vel per vocem, & famam quæ sit de ea, tunc condemnetur in libris centum, nisi habuerit pacem, vt supra, tunc condemnetur in libris quinquaginta, si autem fuerit meretrix condemnetur in libris viginti quinque; si non habuerit pacem, si autem habuerit pacem, in nihil condemnetur.

12 DE CRIMINALIBVS.

¶ De lenonibus, siuè ruffianis puniendis.
Cap. XXII.

STatuimus, & ordinamus, quoniam sæpenumero contingit, quòd medio lenarum, & malarum mulierum plerumq; & virgines, & etiam maritatæ, vel alia seducitur ad committendum stuprum, fornicationem, vel adulterium in grauem iniuriam, & deflebilem notam suæ familiæ, vel parentelæ: quòd si qua mulier vel lenocinium committeret de aliqua virgine, seu habita, & tenta pro virgine, maritata, vel alia, tunc leno, vel lena super asino ligata publicè circumbeat Vicariatum, seu loca magis publica arbitrio Domini iudicis, & etiam sibi eruatür vnus oculus, & perpetuò banniatür, & perpetuò sit infamis, & stetur de tali lenocinio dicto, vel testimonio ipsius ruffianatæ, & seductæ cum iuramento concurrentibus aliquibus indicijs.

¶ De remissione pænæ per cõfessionem spontè, vel pace habita. Cap. XXIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd de qualibet pænâ pecuniaria statutaria non excedente libras centum, si inquisitus de plano absq; probatione confessus fuerit delictum, remittatur ei quarta pars, & similiter si habuerit pacem ab offenso ante condemnationem, defalcetur sibi alia quarta pars pænæ.

¶ Testium examen quo modo faciendum.
Cap. XXIV.

STatuimus, & ordinamus, quòd Dominus iudex teneatur cum contigerit recipere testes aliquos in causa criminali, diligenter ipsos testes examinare, & interrogare de veritate

te negotij, & de loco, & tempore, & quibus præsentibus, & de alijs circumstantijs ad tale negotium faciendis, cum alijs interrogatorijs necessarijs, omisiss superfluis, & captiosis interrogationibus, & teneatur scribi facere per ordinem dicta testium, & ea quæ dixerint se scire, nec sufficere absolutè dicere vera esse, quæ in prædictis, vel aliquo prædictorum continentur, nec etiam si testis dixerit dico, vt alius testis dixit, vel si Cancellarius dicat, dixit vt alius testis, sed ore proprio dicat ordinem, & exitum ipsius rei gestæ, & si quis contra formam prædictam deposuerit, nõ valeat dictum eius, nec fidem, nec probationem aliquam, nec iudicium faciat.

¶ Procedendum in causis delictorum in casibus non declaratis secundum ius commune. Cap. XXV.

STatuimus, & ordinamus, quòd in omnibus, & singulis casibus delictorum in statutis, vel proclamatibus nõ comprehensis, debeat iudex procedere, & punire secundum ius commune. Proclamata tamen cessent, vbi per statutum fuit prouisum.

¶ Nomina accusatorum quod edi debeant accusato. Cap. XXVI.

STatuimus, & ordinamus, quòd in omnibus accusationibus, querelis alijsque quibuscunque denuntiationibus alicuiusuis personæ, & in quibuscunque causis, & casibus edantur, & edi debeant accusato, querelato, seu aliter denuntiato (nisi aliter expedire iudici visum fuerit) nomina accusatorum, querelantium, & denuntiantium, ita quòd non procedatur per schedulas, seu notificationes ad instantiam alicuius personæ secretæ, & si secus factum fuerit processus

B fit

14 DE CRIMINALIBVS.

fit ipſo iure nullus, & qui falſo accuſauerit puniatur eadem pœna, arbitrio tamen iudicis, qua punitus fuiſſet accuſatus, ſi fuiſſet conuictus, ſoluatq; omnia damna, & expenſas accuſato (ſalua actiõne iniuriarum) damnum paſſo, & ſi defecerit accuſator in probationibus ſoluat damna, & expenſas, reſeruata actiõne iniuriarum, vt ſupra.

¶ De deſenſione danda reo ante condemnationem.

Cap. XXVII.

STatuimus, & ordinamus, quòd D. iudex nõ poſſit nec debeat aliquẽ condemnationem aliqua occaſione niſi prius dederit aliquam competentem dilationem ad ſe defendendum, quæ dilatio non poſſit eſſe minor dierum triũ, ſed dari poſſit maior arbitrio Domini iudicis inſpecta qualitate pſonæ, & magnitudine negotij, & hæc dilatio debeat ſcribi in actis, niſi aliter p̄ ſtatuta diſpoſitũ repiat, & ſi cõtrafactũ fuerit talis cõdemnatio nõ valeat, nec exigi poſſit, ſed ipſo iure ſit nulla, ſaluis caſib⁹ in quib⁹ d̄ iure p̄cedi poteſt nullis datis deſeſ.

¶ Tormentis qualiter, & quando, & quibus ex cauſis poſſit quis ſubijci. Cap. XXVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd aliquis quouis genere tormentorũ p̄ aliquo crimine, vel delicto, d̄ quo eſſet inquitus, denunciatus, vel accuſatus, vel cõtra ipſum p̄cederetur quouis modo p̄ D. iudicẽ, torqueri nõ poſſit niſi in caſib⁹, in quib⁹ de iure, vel p̄ formã ſtatutorũ quatuor Vicariatuũ pœna mortis, vel mēbri abſciſſionis, vel corporis afflictiua veniret imponenda, & in quocunq; alio delicto, ex quo pœna p̄cuniarum Renenſ. 40. veniret imponenda p̄cedentibus tamẽ legitimis inditijs, quorũ inditiõrũ iudex copiã dare debeat reo, aut alteri eius noie, etiã ſi poſtulata non fuerint cum

com.

competenti termino ad ea purganda, & super ipsis inditijs si copia data fuerit audiantur allegationes iuris, & defensiones rei, & facta super ipsis disputatione declaret iudicens absq; consilio alicuius sapientis, concedendo id, quod sibi iustum esse videbitur, nulla appellatione, vel nullitatis dictione admissa, confessio verò contra prædictam formam extorta sit ipso iure irrita, nec præiudicium aliquod faciat confitenti. Hoc tamen statutum non habeat locum in testibus in crimine læsæ Maiestatis, & in casibus, in quibus de iure communi non datur copia.

§ De iniurijs, & mentitis. Cap. XXIX.

STatuimus, & ordinamus, quod si qua persona dixerit alicui tu mentiris, seu aliqua alia verba iniuriosa irato animo, condemnetur, & puniatur pro qualibet vice in libris decem, si verò dixerit similia verba coram Domino Capitulo, vel Locumtenente, Domino Vicario, vel delegato, Massarijs (iuratis respectu Alq) seu alijs quibuscunq; fungentibus officio iudicum, & exercentibus sua officia, siue in illo actu exercendi officia dicta, siue ad hunc effectum congregatis, sedentibus, aut stantibus, in regulis etiam, & consilijs, puniatur pro qualibet vice in libris quinquaginta, & minus arbitrio iudicis, iuxta qualitatem iniuriarum, iniuriati, & iniuriantis, & qui non habuerit in ære, luat in corpore, arbitrio, vt supra, & accusator stet secretus.

§ Meretricem mulierem honestam vocantium pœna.
Cap. XXX.

STatuimus, & ordinamus, quod si qua persona vocauerit aliquam honestam mulierem, meretricem, irato animo, puniatur pro qualibet vice in decem libris, & plus pro qualitate personæ iniuriatæ, & iniuriantis.

16 DE CRIMINALIBVS.

¶ De depredantibus in rumore ignis. Cap. XXXI.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumq; depredatus fuerit, vel aliquid abstulerit alicui, quando ignis, seu rumor incēdij, vel aliquis ali^o tumultus, aut rumor fuerit, puniat secundū leges, & nihilomin^o habeat locū pēna furti scđm stat.

¶ De vendentibus aliquam possessionem suam, vel rem mobilem diuisim duabus personis. Cap. XXXII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si qua persona vendiderit aliquam possessionem, seu rem mobilē duabus personis diuisim nō faciēdo mentionē de prima venditione de re immobili condēnetur in viginti quinq; libris, & de re mobili in decē libris, & ad restituendum pretium, & pecuniam vicimō emptori, cum quo venditio sit ipso iure nulla.

¶ Banniti, quòd possint impunē offendi in iurisdictione. Cap. XXXIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumq; fuerit aliqua ex causa bannitus à iurisdictione quatuor Vicariatuum, si reperiat in iurisdictione, possit impunē à quocunq; offendi, & occidi, nisi alia pēna esset indicta per proclamata.

¶ Banniti, & malefactores de quatuor Vicariatibus in alienis iurisdictionibus, quòd puniri nō possint in quatuor Vicariatibus, sed in illis sint securi.
Cap. XXXIV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si homines de quatuor Vicariatibus cōmiserint aliqua homicidia, vel delicta in iurisdictionib^o aliorū dominorū, puniri nō possint, nec debeāt molestari in iurisdictione quatuor Vicariatuum, sed in illis
ANC

sint securi, & in illa possint liberè stare, & patriare dato etiam, quòd ab alienis iurisdictionibus fuissent banniti, nisi fuerint, & sint fures, abigei, derobatores, vel latrones viarum, assassini, incendiarij, & monetarij, vel tractatù fuerit de delictis in iurisdictione: tales enim stare non possunt securi in dicta iurisdictione.

§ De homicidio. Cap. XXXV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si qua persona gladio, vel quocunq; alio modo, quâ per exoneratione archibusij, quo casu prouisù est supra cap. VI. interfecerit aliquâ personâ in pura rixa, siuè, & non appensatè (excepto bânito) si occisor infra mense vnum à die comissi homicidij, vel infra duos menses, si interfectus fuerit forensis, habuerit pacem à duobus proximioribus defuncti ad minus de maioribus viginti annis ad quos hereditas defuncti de iure spectat, condemnatur, & puniatur in libris ducētis. Et si proximior, vel proximiores fuerint pupilli, vel minores viginti annis, quòd tutor pupilli, seu pupillorù, & curator adultorù d dicta morte possint legitime pacē facere de volūrate, & consensu aliorù duorù d proximioribus occisi ætatis viginti annorù, & vltra infra vnū mense, & duos respectiue vt supra: Et si plures sint in eodem gradu ad quos hereditas defuncti spectet tunc partes duæ ad minus modis p̄dictis debeant illā pacē facere, & cōsentire, & si aliter, vel alio modo pax fiat in aliquo p̄dictorù casu post mense, seu duos, vt supra, talis pax sit inefficax, & nullius momenti, nec proficiat delinquenti, sed eidem dbeat caput amputari, taliter, quòd moriatur, & hoc nisi probauerit, quòd illū ad sui defensionem occiderit, vel aliam iustam causā excusationis habuerit iuxta arbitrium iudicis. Decernentes etiam, quòd pacis beneficium non profit in homicidio facto contra consanguineos, vel affines vsq; ad quartū gradum de

iure Canonico, quo casu si pacis beneficium prodesse debeat, vel non, stetur arbitrio Illustrissimi Domini. Et si proditorie, vel per insidias, siue per assassinium aliquem occiderit, ultra pœnam mortis puniatur in confiscatione bonorum. Pro homicidio autem premeditato, & appensato non habente aliquam ex premissis qualitatibus, homicida puniatur ultra pœnam mortis in Renensibus centum.

§ De furtis. Cap. XXXVI.

STatuimus, & Ordinamus, quòd cõmittens primum furtum in iurisdictione quatuor Vicariatuum, ultra summam Renens. quinquaginta si fuerit masculus suspendatur furtis, si verò fœmina decapitetur, ita quòd moriatur. Idemq; seruetur, si quis commiserit primum, & secundum furtum, vel plura furta, quæ in totum excedant dictam summam. Committens primum furtum infra summam Renensium quinquaginta, supra summam Renens. viginti si fuerit masculus condemnatur ad triremes arbitrio Domini Capitanei, & si fuerit fœmina fustigetur, & banniatur. Idemq; si commiserit primum, & secundum furtum, siue plura, quæ in totum excedant dictam summam. Committens autem primum furtum non excedens summam Renens. viginti, excedens tamen summam Renens. decem fustigetur, & banniatur si fuerit masculus, si fœmina fustigetur, vel banniatur. Idem si commiserit primum, & secundum furtum, seu plura furta, quæ in totum excedant dictam summam. Committens verò primum furtum infra Renens. decem, seu plures, quæ in totum non excedant dictam summam, condemnatur arbitrio iudicis, imponendo pœnam carceris, fustigationis, banni, relegationis, seu pecunie pro vt illi magis videbitur expediens, attenda qualitate facti, & personarum. Hæc q; dispositio procedat, dato quòd quis pro aliquo furto non fuisset amplius condemnatus, & quòd aliqua

aliqua furta fuissent commissa extra iurisdictionem, dicta namq; furta debebunt computari atq; si in iurisdictione fuissent commissa. Hoc addito quòd si aliquod furtum in quolibet summa fuisset commissum cum aliqua fractura, vel alia graui qualitate possit augeri pœna pro illa qualitate, arbitrio iudicis imponendo etiam pœnam corporalem, vbi non esset imposta.

§ De incendiarijs. Cap. XXXVII.

Statuimus, & ordinamus, quòd si quis incendium dolose posuerit, vel poni fecerit in aliqua domo alicuius personæ, quam habitet, vel sit apta ad habitandum, aut in alia aliqua domo sacra, vel religiosa, vel medas segetum, vel tectas, aut casinas, in quibus habitent aliqui, aut bestiarum teneantur, vel siluam, aut nemora incenderit, & secutum fuerit incendium totius, vel partis alicuius rerum prædictarum, vel si etiam quis ignem immiserit in alia re, ex qua incendium sequatur in rebus prædictis, igne cremetur, primo laqueo suspensus, ita quòd moriatur, & condemnetur in duplum damni passus, & si non fuerit captus, perpetuo banniat, & in pœnam prædictam à quatuor Vicariatus, & districtu, qui verò in alijs rebus posuerit incendium, vel poni fecerit, & damnum secutum fuerit à viginti quinque libris supra vsq; ad centum condemnetur in libris quinquaginta, & ad restitutionem damni in duplum damnum passus, à libris centum verò supra condemnetur ad mortem modo quo supra ultra damnum passus, si verò factum fuerit à viginti quinque libris infra condemnetur in libris viginti quinque; & in duplum damnum passus, & hæc locum habeant in commissis dolose, pro incendio verò commisso absq; dolo, præcedente tamen culpa, teneatur qui fuerit in culpa ad damni emendationem.

¶ Falsam monetam qui fecerit qua pœna puniendus.
Cap. XXXVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis fecerit falsam monetam in quatuor Vicariatibus, ignibus concremetur,

¶ Falsam monetam fieri faciens qua pœna puniatur.
Cap. XXXIX.

STatuimus, & ordinamus, quòd si qua persona fecerit facere falsas monetas in quatuor Vicariatibus, si fuerit nobilis sibi caput, vt falsario debeat amputari, & si fuerit popularis ignibus concremetur.

¶ De tondentibus, vel rasantibus aliquam monetam vltra quantitatem trium librarum. Cap. XL.

STatuimus, & ordinamus, quòd si qua persona totonderit aliquam pecuniam, vel rasauerit vltra quantitatem trium librarum, libris quingentis puniatur, quos denarios si non soluerit ad mensẽ, quòd manus dextera sibi debeat amputari, & si totonderit, vel rasauerit aliquam monetam à quantitate trium librarum infra, tunc condemnetur in centum libris, quas si soluere non poterit, stet in carceribus arbitrio Domini, vel aliter eius arbitrio puniatur.

¶ Falsas monetas expendens qua pœna mul&ari debeat. Cap. XLI.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis scienter, & dolose expenderit in quatuor Vicariatibus aliquas falsas monetas puniatur à libris quinque; inclusiue in Renens. quinque, & qualibet libra: abinde supra vsque ad libras viginti quinque inclu-

DE CRIMINALIBVS. 28

inclusuè, puniatur abscissione manus dexteræ, & abinde supra ignibus concremetur. & statutum intelligatur de pecunia quacunq; & cuiusvis Principis.

¶ De currentibus ad rumorem armata manu.

Cap. XLII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis cucurerit ad rixas, vel rumores armata manu, & auxilium, vel fauorem alicui dederit, vel prestiterit condemnetur pro qua; vice in tronis decem saluo quòd possit currere post malefactores cum armis ad capiendum eos, & si principalis, vel principales homicidium committeret, vel committerent, auxiliator vel fautor puniatur secundum ius commune.

¶ De possessionibus alienis non intrandis, vel occupandis sine vi. Cap XLIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si aliqua persona intrauerit, seu occupauerit possessionem aliquam sine vi, alicuius personæ, & legitimi possessoris iniuste, & sine causa legitima condemnetur in libris septem, & in amissione laborerij, & possessionem amittat, saluo iure proprietatis, ita quòd efficiatur de possessore petitor.

¶ De cridantibus heu foras, vel ad arma sine causa legitima. Cap. XLIV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si qua persona cridauerit heu foras, vel ad arma, sine causa legitima, condemnetur, & puniatur in viginti quin; libris, quòd si soluere non poterit, stet in carceribus arbitrio iudicis, vel aliter puniatur

¶ De

21 DE CRIMINALIBVS.

¶ De spoliantibus per vim aliquā personam suā possessione.
Cap. XLV.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis per se vel per aliū iniustè per vim spoliauerit aliquem possessione sua, vel quasi rei immobilis, vel alicuius iuris inhxerentis rei immobili vel fructuum ipsius possessionis, si sine armis, & abliq̃ coadunatione gentiū condemnetur in libris quinquaginta, si verò cum armis, & sine coadunatione, in libris septuaginta quinque, si vero cum armis, & coadunatione in libris centum, & amplius iuxta qualitatem personarum, & circumstantias facti, & coadunatio intelligatur esse si cum illo spoliante fuerint quatuor personæ, etiam si essent de eadem familia, & abinde supra, si verò spoliauerit aliquem per vim possessione alicuius rei mobilis, vel aliter, quàm per vim condemnetur ad dimidium dictarum pœnarum, & in quolibet casuum prædictorum condemnetur ad restitutionem dictæ possessionis, & rei & ad fructus, quos percipisset, vel qui percipi potuissent, & ad damna, & interesse, & vltèrius ad non molestandum ipsum possessorem, & prædicta habeant locum in qualibet vi expulsiva, vel ablativa, in quibus casibus procedi valeat, & debeat etiam ex officio, pœnæ tamen prædictæ omnes duplicentur, & duplicari debeant contra nobiles, vel potentes spoliantes, vt supra.

¶ Carceri pro pœna pecuniaria quando quis destinari queat. Cap. XLVI.

STatuim⁹ & ordinamus, quòd vocatus ab officio, occasione vel maleficio aliquo, in quo teneat d̃ pœna pecuniaria infra Rencl. 20 facta respõsione iquisitioni vel accusationi, aut
de-

denuntiationi, dimittatur, & retineri non possit, si erit de Vicariatibus, & bona in eis possederit. Si autem fuerit forensis, vel non possidens stabilia in Vicariatibus, tunc vbi agitur de pœna pecuniaria infra dictam summam Renensium viginti, præstita fideiussione relaxetur, & relaxari debeat.

¶ Terminum amouentis pœna.

Cap. XLVII.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicunq; dolosè scienterq; terminum, seu terminos aliquarum possessionû, & terrarum amouerit, vel amouere fecerit condemnatur in libris centum, quas si infra mensem non soluerit banniatuf de quatuor Vicariatibus per annos decem, & nihilominus teneatur rem, & terminum reducere ad primum statum, & ad hoc compellatur de iure, & de facto per Dominum iudicem antequam audiatur.

¶ Arbores alienas si quis inciderit pœna.

Cap. XLVIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd quæcunq; persona, quæ deuastauerit, & inciderit arbores fructiferas alienis personis, puniatur in libris quindecim, & plus, & minus, & banno arbitrio iudicis, pro qualibet arbore incisa, & deuastata, & pro qualibet vice, & restituat damnû passio, & non fructiferas in libris quinque pro qualibet vice, & plus, & minus iuxta qualitatem personæ, & facti, ac banno arbitrio iudicis, & restituat damnum passio.

¶ Victus

24 DE CRIMINALIBVS.

¶ Victus victori in criminalibus quando condemnetur.
Cap. XLIX.

STatuimus, & ordinamus, quòd in quacunquè causa criminali tam in denuntiationibus per calumniam, quàm in accusationibus victus victori in expensis factis per eum legitime in causa sententialiter condemnetur.

¶ Statutis, priuilegijs, literis ducalibus, & alijs bonis consuetudinibus Vicariatuum per contrarium usum quod nunquam præiudicetur.
Cap. L.

STatuimus, & ordinamus, quòd priuilegia, statuta, literæ ducales, & bonæ consuetudines hæcenus obseruata, & obseruatæ semper vigeant, & in suo esse, & viridi obseruantia custodiantur.

F

INI

S.

STATVTA
 CIVILIA ET C
 QVAT
 VICARIA

Nuper reformata, & auct
 & Reuerendissimo D.D
 nale MADRVTIO,
 pe Tridentino, tanq
 confirma

TRIDENT I, Super
 Apud Ioannem Albertu
 Typographum Episcopatum.

